Užsakovas: Vilniaus universitetas, Universiteto g. 3, LT-01513 Vilnius, Kodas: 211950810
Kompleksas: Vilniaus universiteto pastatų kompleksas (u.k. 770)
Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) rytų fasado dekoro: sienų tapybos, lipdybos bei skulptūrų, metalo dirbinių, tinkuotų paviršių konservavimo ir restauravimo darbų programa

Opus Optimum

UAB Opus Optimum

Šv. Mykolo g. 10-18, Vilnius LT 01124, info@restoration.lt

Parengė:

eksperto kategorijos sienų tapybos restauratorė

lipdybos, natūralaus ir dirbtinio akmens skulptūros restauratorė ekspertė,

eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius

meninių baldų aukščiausios kategorijos restauratorius

aukščiausios kategorijos auksuotės restauratorius

Vilnius, 2022 rugsėjis

TURINYS

Titulinis 1
Turinys 2
Restauratorių pažymėjimo kopijos 3
Aiškinamasis raštas 9
Istorinė apžvalga 11
Užduotis 16
I Dalis. Sienų tapyba 22
Sienų tapybos defektinis aktas 23
Sienų tapybos restauravimo metodika 26
Fotofiksacija. Sienų tapyba 28
II Dalis. Skulptūrinis dekoras 44
Lipdybos, skulptūrų defektinis aktas 45
Stiuko lipdybos, skulptūrų defektinė kartograma 47
Stiuko lipdybos, skulptūrų, tinkuotų paviršių restauravimo metodika 48
Memorialinės Chreptavičių lentos restauravimo metodika 53
Nukryžiuotojo skulptūros restauravimo atkuriant metodika 55
Fotofiksacija. Skulptūrinis dekoras 56
III Dalis. Metalo dirbiniai 70
Metalo dirbinių defektinis aktas 71
Ornamentuoto metalinio kryžiaus defektinis aprašymas 73
Ornamentuoto metalinio kryžiaus restauravimo metodika 75
Fotofiksacija. Metalinis kryžius 77
Metalinių angelų skulptūrų defektinis aprašymas 82
Metalinių angelų skulptūrų restauravimo metodika 83
Fotofiksacija. Angelų skulptūros 85
Metalinių vazų su gėlėmis defektinis aprašymas 97
Metalinių vazų su gėlėmis restauravimo metodika 99
Fotofiksacija. Metalinės vazos su gėlėmis 101
Metalinių durų defektinis aprašymas 107
Metalinių durų restauravimo metodika 108
Fotofiksacija. Metalinės durys 110
Metalinio balkono defektinis aprašymas 112
Metalinio balkono restauravimo metodika 113
Fotofiksacija. Metalinis balkonas 115
Metalinių keturkampių vazų defektinis aprašymas 123
Metalinio keturkampių vazų restauravimo metodika 124
Fotofiksacija. Metalinės keturkampės vazos 125
Brėžinys. Fasado dekoro schema 127
Ortofoto vaizdai 128
Priedas Nr. 1 Fotogrametriniai matavimai
Priedas Nr. 2 Cheminiai technologiniai tyrimai
Priedas Nr. 3 Polichromijos tyrimų ataskaita
Priedas Nr. 3 Restauravimo darbų sąmata

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) rytų fasadas turi ypač daug puošybos elementų. XVIII a. architekto J. K. Glaubico suprojektuotas frontonas puoštas baroko stiliaus lipdyba, karnizais, kolonomis su puošniais kapiteliais, nišose įkomponuotomis stiuko skulptūromis, bokštelio viršuje puošnus metalinis kryžius, ant frontono atbrailų "sėdi" dvi išraiškingos angelų skulptūros pagamintos iš metalo. Metalinės vazos ir ažūrinės tvorelės dar labiau pabrėžia fasado puošnumą. Frontono centre dviejose nišose rasti tapyti iliuziniai langai, o sienos apačioje buvusios dvi didelės istorinio siužeto freskos, kurios savo tematika buvo ypač svarbios Vilniečiams iki pat XIX a. Vienas jų vaizdavo, kaip Vilniaus Rotušės aikštėje 1661 m. buvo nukirsta galva buvusiam rusų kariuomenės įgulos Vilniuje vadui Myšeckiui. Antroji kompozicija vaizdavo 1710 m. marą Vilniuje. Tarp šių freskų sienos centre 1759 m. įkomponuota akmeninė memorialinė lenta skirta Chreptavičių giminei, jos puošnus barokinis rėmas iškaltas iš smiltainio. Virš šios lentos įrengtas dekoratyvus metalo plastikos balkonėlis, kuriame iki XX a. 7 deš. kabėjo Nukryžiuotojo skulptūra, dingusi po „Mosfilmo" filmavimų.

Šiuo metu fasadas nudažytas geltono atspalvio dažais, visi fasado paviršiai (freskos, iliuziniai langai, lipdyba ir architektūrinės detalės) užtinkuoti kietu cementinio tinko sluoksniu, atsiradę nauji trūkimai, vietomis detalės trupa, byra. Ypač blogos būklės metalo dirbiniai, aplūžę, daugelyje vietų paveikti korozijos, netekę viršutinės dangos, trūksta daugelio smulkių metalo detalių, balkonėlio plastika pakeista, prastai perdaryti dalis ažūrinių lapų, vietoje auksuotos kunigaikščio karūnos nukalta širdis, o metalinės angelų skulptūros viršuje avarinės būklės. Buvusios auksavimo dangos ant metalo plastikos nebeišlikę.

Vilniaus universitetas siekia restauruoti rytų fasado puošybą, atnaujinti sienų ir architektūros detalių dažymus, atidengti ir konservuoti sienų tapybą. Ši konservavimo ir restauravimo programa kompleksiškai apima visas fasado detales. 2022 m. birželį pastačius stacionarius pastolius buvo atlikti polichromijos tyrimai, apžiūrėta ir įvertinta fasado elementų būklė. Atlikti cheminiai technologiniai medžiagų tyrimai, atlikti fotogrametriniai matavimai, fotofiksacija. Remiantis šiais tyrimais ir specialistų vertinimais sudaryti defektiniai aktai ir konservavimo restauravimo metodikos. Programą sudaro 3 dalys:

1. Sienų tapybos konservavimas ir restauravimas
2. Skulptūros ir lipdybos dekoro, tinkuotų architektūros paviršių konservavimas ir restauravimas
   Epitafinės lentos su smiltainio rėmu restauravimas
   Nukryžiuotojo skulptūros atkūrimas
3. Metalo dirbinių konservavimas ir restauravimas

Restauravimo koncepcija

Sienų tapyba atidengiama, konservuojama ir restauruojama. Darbai skirstomi etapais kadangi fasade darbus galima atlikti tik šilto sezono metu, o tapybos plotai ypač dideli, todėl nėra įmanoma juos atlikti per vieną sezoną. Sienų tapyba yra išlikusi 3 skirtingų tipų: dekoratyvi iliuzinių langų tapyba, balkonėlio sienelė (Nukryžiuotojo skulptūros fonas) ir istorinės tematikos didelio formato 2 freskos. Iliuziniai langai atidengiami ir restauruojami atkuriant jų tapybinę išraišką. Balkonėlio nukryžiuotojo skulptūros fonas daug kartų perdažytas ir 2 kartus pertapytas, dengiamas pašalinant trupančius netechnologiškai atliktus viršutinius uždažymus, sutvirtinami byrantys tapyti sluoksniai. Iki kurio sluoksnio atidengti sprendžiama pagal išlikimą darbų eigoje papildomai tiriant. Istorinio siužeto freskų išlikimo laipsnis iki galo nėra aiškus, todėl jų atidengimas vykdomas dalimis. Daugiausiai tapybos rasta abiejose freskose arčiau sienos centro, todėl iš pradžių siūlome atidengti centrinę sienos dalį, kitoje pusėje atliekant paieškas ir sprendžiant palaipsniui apie tapybos išlikimo galimybes.

Pirmu etapu atidengus bent trečdalį freskų ploto, būtina įvertinti sienų tapybos būklę, išlikimo laipsnį, kviesti Restauravimo tarybą ir kolegialiai spręsti ar atidengimo darbai turi būti tęsiami.

Skulptūros. Keturios šventųjų skulptūros lipdytos iš stiuko konservuojamos ir restauruojamos išsaugant jų autentišką plastiką, ankstesnių restauravimų metu atkurtos jų dalys šalinamos tik tuo atveju, jeigu buvo atkurtos netinkamai arba yra labai suirę. Paviršiai hidrofobizuojami.

Lipdybos dekoras iš dalies perdarytas ankstesnių restauravimų metu. Todėl lipdiniai restauruojami dviem būdais: Išlikusios autentiškos stiuko lipdybos dalys atidengiamos, konservuojamos ir restauruojamos, o naujai nulipdytos vietos, kur autentiškos lipdybos nebelikę išsaugomos ir konservuojamos bei restauruojamos taikant metodus cementiniams paviršiams. Kadangi fasado plastinis dekoras turi labai daug skirtingų perdarymo sluoksnių ir atskirose lokacijose sluoksniai išlikę labai skirtingi, todėl spalvinis dažymo projektas sudaromas tik išsamiau ištyrus atidengtas autentiškas detales restauravimo metu. Lipdyba dažoma pagal nustatytas autentiškas XVIII a. spalvas, tikslus fasadų polichromis sprendimas priimamas tik atidengus restauruojamas lipdybos, skulptūrų ir architektūros plastinio dekoro detales. Paviršiai hidrofobizuojami.

Tinkuoti architektūros paviršiai nuvalomi viršutiniai uždažymai, tinkai sutvirtinami, užtaisomi plyšiai ir išdaužos. Perdaryti cementiniais tinkais paviršiai restauruojami, dauguma viršutinės frontono detalių atkurtos būtent iš cementinio skiedinio, tačiau jų būklė gana gera. Dažomi pagal nustatytas autentiškas XVIII a. spalvas, tikslus fasadų polichromis sprendimas priimamas tik atidengus restauruojamas lipdybos, skulptūrų ir architektūros plastinio dekoro detales. Spalvinis fasado projektas parengiamas restauravimo darbų metu ir tvirtinamas Restauravimo Taryboje.

Epitafinė lenta su smiltainio rėmu. Nuvalomi uždažymai nuo akmens paviršių, konservuojama ir restauruojama skulptūrinė forma, atkuriama buvusi iškalto teksto auksuotė. Paviršiai hidrofobizuojami.

Nukryžiuotojo skulptūros atkūrimas. Skulptūra atkuriama remiantis išlikusia ikonografine medžiaga. Skulptūra atkuriama iš bronzos. Atkūrimo darbų kaina nustatoma atskiro konkurso būdu.

Dekoratyvūs metalo dirbiniai konservuojami ir restauruojami, atkuriamos trūkstamos arba netinkamai pagamintos neautentiškos detalės. Pašalinami nešvarumai, dažai. Išlyginamos deformacijos, paviršiai padengiami apsaugine danga. Neturint duomenų metalo plastika dažoma tamsiai ruda spalva, auksuojamos vietos, ant kurių buvo rasta auksuotės pėdsakų.

Metalinės angelų skulptūros nukeliamos nuo fasado, nuardomas metalo dangos sluoksnis, konservuojamas ir restauruojamas ypač pažeistas medinis skulptūrų karkasas. Metalinės dalys konservuojamos ir restauruojamos. Skulptūros vėl surenkamos ir sumontuojamos ant frontono.

Fasado detalių apskardinimas. Apskardinimas daugelyje vietų pažeistas, kiauras ir nebeatlieka architektūros formų apsauginės funkcijos, todėl visas apskardinimas keičiamas nauju pagamintu iš vario skardos.

Eksperto kategorijos sienų tapybos restauratorė

ISTORINĖ APŽVALGA

Šv. Jono bažnyčia Vilniuje buvo pradėta statyti kaip pirmoji parapinė bažnyčia krikščionių bendruomenei Lietuvos krikšto aplinkybėse. Seniausi rašytiniai ir iki 1840 m. publikuoti šaltiniai nurodo Šv. Jono bažnyčios steigimo datą 1386 m.[1] Tačiau pradinė bažnyčia nebuvo iki galo pabaigta, kadangi 1390-1399 m. buvo kilę keli gaisrai, nuniokoję miestą ir sustabdę parapinės bažnyčios statybą[2]. Statybos po gaisrų buvo pratęstos 1418 m., pabaigtos 1426 m., o bažnyčia konsekruota 1427 m. Šv. Jono bažnyčia nuo pat pradžios buvo mūrinė, pastatyta ankstyvojo lietuviškosios gotikos XIV-XV a. etapo stiliumi[3]. 1530 m. bažnyčia buvo sudegusi, bet per 1532-63 m. atstatyta[4].

Šv. Jono bažnyčia 1571 m. kovo 10 d. buvo perleista kolegijai su karaliaus Žygimanto Augusto privilegija[5]. Perimtą bažnyčią jėzuitai išvalė per 1580-86 metus, praplėtė ją į ilgį link Pilies gatvės, atnaujino vidų[6]. Tezei apie bažnyčios prailginimą į rytus oponuoja Audronė Kasperavičienė, kuri teigia, jog prailginimas buvo atliktas anksčiau nei jėzuitai gavo valdyti pačią bažnyčią[7]. Anot autorės, XVI a. pabaigos pirmosios kartos jėzuitai statė gana mažai visoje Europoje, kadangi mielai naudojosi erdviomis gotikinėmis bažnyčiomis nesistengdami keisti jų architektūros stiliaus. Taip pat pabrėžiama, kad rašytinių duomenų jėzuitų archyvuose apie statybas bažnyčioje nėra išlikę, o ir pati bažnyčios forma nebuvo problema atvykusiems jėzuitams. Todėl autorė teigia, jog presbiterijos prailginimas vyko dar prieš jėzuitams atvykstant į Vilnių.

XVII a. bažnyčia patyrė gana daug nuostolių. 1610 m. Šv. Jono bažnyčios stogas nukentėjo nuo gaisro, todėl jis buvo pakeistas[8]. Maskvos kariuomenės okupacijos laikotarpiu bažnyčia patyrė didžiausių nuostolių dėl kilusio gaisro, plėšimų bei atvirų kovų mieste. 1655 m. rugpjūčio 8 d. gaisro metu sudegė bažnyčios medinis stogas. 1658 m. grįžę jėzuitai apsiėmė proviziniu bažnyčios sutvarkymu. 1661 m. išvadavus Vilnių iš maskolių okupacijos prasidėjo Šv. Jono bažnyčios atnaujinimo ir rekonstravimo darbai. 1668-71 m. buvo uždengtas naujas stogas ir pastatyti keli altoriai, bei sutvarkytos buvusios koplyčios[9]. Šiaurės karo metu, veiksmui persikėlus į Abiejų Tautų Respublikos teritoriją 1704-09 m., kraštas buvo nualintas ne tik nuolatinių karo veiksmų plėšimų ir piniginių kontribucijų, bet ir 1710-11 m. kilusio bado ir po jo sekusio maro. Šiuo laikotarpiu bažnyčioje nukentėjo daugiausia papuošimai, altoriai bažnyčioje ir koplyčiose, kurias buvo imtasi renovuoti 1717-1737 m.[10]

1737 m. birželio 2 d. netikėtai kilęs Vilniaus miesto gaisras sunaikino visas Šv. Jono bažnyčios vidaus menines grožybes.[11] Gaisro metu J. Kloso nuomone, buvo net įgriuvę bažnyčios skliautai[12]. 1738 m. stogas buvo apdengtas čerpėmis, o vidus išvalytas nuo griuvenų. Rekonstrukcijos planams sudaryti ir darbams prižiūrėti jėzuitai pasikvietė Vilniaus architektą Joną Kristupą Glaubicą. Pirmoji rekonstrukcijos fazė truko 12 m. iki 1748 m.[13]. Jos metu buvo pakeistas vakarinis fasadas– išpuoštas, subarokintas, bažnyčioje pamūryti nauji skliautai, pastatyti nauji vargonų chorai, įrengtas didysis

[1] Drėma, Vladas (1997). *Vilniaus Šv. Jono bažnyčia*. Vilnius: R. Paknio leidykla, p. 4
[2] Ten pat, p. 6
[3] Ten pat, p. 8
[4] Ten pat, p. 13
[5] Ten pat, p. 118; Paveldosaugos bibliotekos dokumentų fondas, F. 5, ap. 1, b. 272, p. 4
[6] Drėma, Vladas (1997). *Vilniaus Šv. Jono bažnyčia*. Vilnius: R. Paknio leidykla, p. 16
[7] Kasperavičienė, A. (2003). Šv. Jono bažnyčia ir jėzuitų statybinė veikla. *Acta Academiae Artium Vilnensis*, *t. 30*, p. 42-46
[8] Drėma, Vladas (1997). *Vilniaus Šv. Jono bažnyčia*. Vilnius: R. Paknio leidykla, p. 25
[9] Ten pat, p. 40
[10] Drėma, Vladas (1997). *Vilniaus Šv. Jono bažnyčia*. Vilnius: R. Paknio leidykla, p. 68
[11] Ten pat, p. 69
[12] PBDF, F. 5, ap. 1, b. 272, p. 7
[13] Drėma, Vladas (1997). *Vilniaus Šv. Jono bažnyčia*. Vilnius: R. Paknio leidykla, p. 72

altorius, įrengta Šv. Barboros koplyčia[14]. 1748 m. įvyko paskutinis didelis gaisras, lietęs akademiją ir bažnyčią, tačiau didelių pakitimų bažnyčios architektūroje po jo nebuvo[15]. Buvo performuotas ir rytinis bažnyčios fasadas – 1759 m., o 1761 m. J. K. Glaubico suprojektuotas frontonas. 1762 (ar 1763 m.) vykdyta bažnyčios rytinio frontono rekonstrukcija. Naugarduko kaštelionas Jonas Liūtauras Chreptavičius, naudodamasis Šv. Jono bažnyčios rekonstrukcija, po Loreto Marijos altoriumi įrengė rūsius savo šeimos nariams palaidoti. Juose jis pašarvojo savo tetos Onos Chreptavičiūtės – Krišpinienės, dukters Marijonos Chreptavičiūtės ir žmonos Onos Riomerytės Chreptavičienės palaikus. Ta proga jis užsakė pagaminti juodo marmuro plokštę su epitafija ir įmūryti ją išorinėje rytinėje bažnyčios sienoje. Naugarduko kašteliono Liutauro Chreptavičiaus lėšomis čia buvo pakabinta didelė bronzinė Kristaus Nukryžiuotojo skulptūra ir Chreptavičių epitafija[16] su tekstu lentoje: „BOGU NIEŚMIERTELNEMU/ POZOSTAŁYM POPIOŁOM/ W TYCH LORETAŃSIEY PANNY CHREPTOWICZOW KRYSZPINOWY/ KASZTELANOWY ŹMUDZKIEY/ CIOTKI;/ ANNY Z RÒMEROW CHREPTOWICZOWY/ KASZTELANOWEY NOWEY NOWOGRODZKIEY/ MAŁŹONKI;/ MARYANNY CHREPTOWICZOWNY/ CÓRKI;/ JAN LITAWOR CHREPTOWICZ/ KASZTELAN NOWOGRODZKI/ PAMIĘĆ ŹALU SWOJEGO/ KU POBOŹNEMU PRZECHODZĄCYCH/ WSPOMNIENIU/ WYRYĆ KAZAL/ ROKU 1759“. Greičiausiai 1762 ar 1763 m. išorinės rytinės sienos apatinėje dalyje, žemiau langų ir abipus Chreptavičiaus memorialinės lentos (kabėjusios po skulptūra), buvo nutapyti du dideli istoriniai paveikslai. Vienas jų vaizdavo, kaip Vilniaus Rotušės aikštėje 1661 m. buvo nukirsta galva buvusiam rusų kariuomenės įgulos Vilniuje vadui Myšeckiui. Antroji kompozicija vaizdavo 1710 m. marą Vilniuje[17]. 1786 m. Vilnių lankiusioji Liudwika Byszewska yra aprašiusi vieną iš šių freskų savo dienoraštyje: „Stebėjau didelį, gero meistro rankos gerai nutapytą paveikslą Šv. Jono bažnyčios išorinėje sienoje, vaizduojantį nelaimingas maro pasekmes ir kenčiančią liaudį. Yra ten ir Kristaus Nukryžiuotojo figūra su užrašu „1706 metai“, o prieš ją nuolatos dega lempa“[18]. 1762 m. Šv. Jono bažnyčia buvo galutinai baigta[19]. Apie 1770 m. buvo pastatytas naujas vakarinės sienos klasicistinis portalas[20].

Lietuvai patekus į carinės Rusijos imperiją Šv. Jono bažnyčia patyrė labai didelius nuostolius, dabar jau ne nuo gaisrų, bet nuo žmonių rankų. 1797 m. buvo atliktas einamasis bažnyčios remontas[21]. 1818 m. buvo atliktas bažnyčios vidaus ir išorės remontas: pataisytos ir nuvalytos skulptūros ir lipdiniai, perpiltas čerpių stogas, atstatyti apgriuvę karnizai, įstiklinti langai, kalkėmis ir išbaltintos bažnyčios sienos[22]. Sienų tapyba ant rytinio fasado taip pat buvo uždažyta[23]. Į šį uždažymą miesto visuomenėje kilo stiprus protestas, to naikinimo liudininkas prof. Mykolas Homolickis atsiminimuose apie 1860 m. rašė: „Akademinės Šv. Jono bažnyčios užpakalinės sienos išorėje nuo Pilies gatvės buvo freska tapytas didelis paveikslas, vaizduojantis baisią 1710 m. maro epidemiją Vilniuje. Tai buvo vertingos meninės tapybos atliktos tuojau po šio įvykio garsios grafų Chreptavičių šeimos iniciatyva ir lėšomis [...]. Paveikslas užėmė visą sienos platumą žemiau kabančios Nukryžiuotojo Išganytojo skulptūros. Tuometinis Universiteto rektorius 1818 m., remontuodamas kolegijos ir bažnyčios mūrus, sumanė uždažyti kalkėmis ir šį istorinį paveikslą tik dėl to, kad dėl savo senumo buvo pajuodavęs ir dulkėmis apneštas, nors jo tapyba niekur nepažeista. Veltui stengėsi užbėgti už akių Universiteto administracijos

[14] PBDF, F. 5, ap. 1, b. 272, p. 7
[15] Drėma, Vladas (1997). *Vilniaus Šv. Jono bažnyčia*. Vilnius: R. Paknio leidykla, p. 84
[16] Ten pat, p. 234
[17] Ten pat, p. 145
[18] Byszewska, Liudwika (2008). *1786 metų kelionės į Vilnių dienoraštis*. Vilnius: Lietuvos dailės muziejus. p. 81-82
[19] Drėma, Vladas (1997). *Vilniaus Šv. Jono bažnyčia*. Vilnius: R. Paknio leidykla, p. 156
[20] Ten pat,p. 157
[21] Ten pat, p. 179
[22] Ten pat, p. 179
[23] Ten pat, p. 129

sekretorius Feliksas Mežejevskis ir kanceliarijos raštininkai, pirmieji sužinoję apie rektoriaus sumanymą. Nutarė tarp saviškių padaryti rinkliavą freskoms šviežios ruginės duonos minkštimu nuvalyti, o tapybos prof. Jonas Rustemas įsipareigojo šiam darbui vadovauti. Tačiau užsispyręs, nors ir padorus, sunkiomis aplinkybėmis Universitetui nusipelnęs rektorius paskubino bažnyčios sienų dažymo darbus ir uždraudė rinkliavą. Toks beveik tyčinis senojo vietinės kultūros sunaikinimas smarkiai papiktino prof. J. Franką, juo labiau, kad tai buvo lyg gyvas kadaise šiame mieste ir visame krašte siautusių ir gyventojus naikinusių epidemijų dokumentas. O kadangi tai buvo žmogus atviras ir tiesiakalbis, gal kiek ir staigus, tai neslėpė savo pasipiktinimo draugijose. Viešose paskaitose, kuomet jam reikėdavo aiškinti maro epidemijų reiškinius ir jų istoriją, nedvejodamas rėždavo, kad net laukinės tautos geriau moka vertinti ir saugoti savo praeities paminklus. [...]“ Panašiai savo memuaruose piktinasi ir prof. J. Frankas bei studentas M. Čarnockis[24]. 1825 m. rektorius V. Pelikanas pavedė sudarytai komisijai patikrinti bažnyčios būklę, kurią komisijos nariai įvertino reikiamą kardinalios rekonstrukcijos ypač dėl pasenusio barokinio stiliaus[25]. 1826 m. buvo pateikta bažnyčios vidaus rekonstrukcijos programa, o 1827 m. buvo pradėta rekonstrukcija. Jos metu buvo šviesia ochra, balta

1. Čechavičius, J. (1873). *Pilies gatvė ir Šv. Jonų bažnyčia*. Vilnius. VUB, F82-874

ir pilka spalvomis išdažytas bažnyčios vidus, nukapoti barokiniai bažnyčios altoriai prie piliorių ir piliastrų, nuimta ir sudaužyta mūrinė sakykla, praplatinti ir pakeisti langai[26] ir grindys[27]. 1827 m. buvo parengtas pietinio bažnyčios fasado rekonstrukcijos projektas, kurio įgyvendinimo metu iš Šv.

[24] Ten pat, p. 180
[25] Ten pat, p. 182
[26] PBDF, F. 5, ap. 1, b. 272, p. 10
[27] Drėma, Vladas (1997). *Vilniaus Šv. Jono bažnyčia*. Vilnius: R. Paknio leidykla, p. 183-184

Kazimiero koplyčios buvo padarytas dar vienas įėjimas į bažnyčią, su klasicistiniu portiku. Į tokius bažnyčios pakeitimus visuomenė reagavo neigiamai, tai buvo vadinama „barbarizmu, vandalizmu, nemokšiškumu“[28]. 1836 m. vasarą visos išorinės bažnyčios sienos buvo naujai perdažytos spalva, kuria buvo nudažytas pietinis bažnyčios portikas[29]. 1850-54 m. buvo atliktas remontas, kurio metu, be kitų darbų, buvo pertrintas išorės tinkas[30]. Vladas Drėma mini, kad 1864 m. nuo rytinio fasado buvo nuimta didelė Kristaus Nukryžiuotojo skulptūra[31], nors nuotraukoje datuojamoje apie 1873 m. ši skulptūra yra užfiksuota[32]. Taip pat 1880 m. pirmajame vadove po Vilnių yra rašoma, kad „[Šv. Jono] Bažnyčios lauko sienoje iš Pilies gatvės pusės yra didelė nukryžiuoto Išganytojo figūra, o po ja – juodo marmuro plokštė su užrašu; tai Jono Liutauro Chreptavičiaus 1759 m. įrengta epitafija Žemaičių kaštelionienei Onai Krišpinienei iš Chreptavičių, Naugarduko kaštelionienei Onai Chreptavičienei ir Marijai Chreptavičienei. Išganytojo figūra aptverta prie mūro pritvirtinta geležine tvorele, o viršum figūros – geležinis stogelis su kunigaikščio karūna ir kryželiu. Anksčiau šalia šio paminklo buvo al fresco tapyti 1710 metų maro vaizdai. Paskutinį sykį perstatant bažnyčią, jie buvo kažkodėl uždažyti.“[33]. Tad Kristaus Nukryžiuotojo skulptūra nebuvo nuimta, arba nuimta trumpam laiko tarpui. 1869 m. buvo atlikti remonto darbai, kokie jie – nėra žinoma[34].

2. Jan Bułhak, (1914)
Nukryžiuotasis ant Šv. Jono bažnyčios fasado. Lietuvos dailės muziejus

1885-89 m. taip pat atlikti remonto darbai, išorė perdažyta pilka spalva[35].

[28] Ten pat, p. 188
[29] Ten pat, p. 198
[30] Ten pat, p. 200
[31] Ten pat, p. 234
[32] VUB, F82-874
[33] Kirkoras, Adomas Honoris (1991), *Pasivaikščiojimai po Vilnių ir jo apylinkes*, in: http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/literatura/LG00/Adomas_Honoris_Kirkoras._Pasivaik%C5%A1%C4%8Diojimai_po_Vilni%C5%B3_ir_jo_apylinkes.LG6302.pdf
[34] Drėma, Vladas (1997). *Vilniaus Šv. Jono bažnyčia*. Vilnius: R. Paknio leidykla, p. 220
[35] Ten pat, p. 221-222

1913 m. Kristaus Nukryžiuotojo skulptūra buvo restauruota ir pakabinta atgal ant rytinio fasado[36]. XX a. trečiajame dešimtmetyje Šv. Jono bažnyčia buvo ganėtinai apleista. Jos remontas vyko 1926-29 m. 1926 m. Vilniaus konservatorius kreipėsi į konsistoriją, kad remonto darbai yra atliekami netinkamai ir neskoningai: rytinio fasado skulptūra buvo perdažyta aliejiniais dažais, pusrūsyje po bažnyčios zakristija buvo iškirsti nauji langai, įrengti laiptai į parapijos salę, dėl tokių skundų darbai buvo sustabdyti[37].

Po Antrojo pasaulinio karo veiksmų Šv. Jono bažnyčia buvo nemažai nukentėjusi, todėl 1946 ir 1947 m. buvo įstiklinta 18 langų koplyčiose ir 2 dideli langai bažnyčioje, taip pat atliktas dalinis stogo remontas[38]. 1948 m. Šv. Jono bažnyčia buvo nacionalizuota ir uždaryta. Joje įsikūrė „Tiesos“ leidyklos popieriaus sandėlis. Nuo apleistos bažnyčios 1951 m.[39] pradėjo griūti įvairios detalės, kurios paskatino imtis galvoti apie remonto darbus dėl viešojo saugumo. 1948-63 m. dingo ir ant rytinio fasado buvusi skulptūra, kuri dėl paskleisto gando manoma buvo paskolinta „Lenfilmo“ ar „Mosfilmo“ direkcijai kaip rekvizitą[40]. Tačiau, kai 1989 m. VU studentai teiravosi jos „Lenfilmo“ ir „Mosfilmo“ sandėliuose, apie skulptūros pasiskolinimą duomenų nebuvo. 1957 m. buvo leista pradėti remontą Šv. Jono bažnyčioje, kurio metu buvo atlikti stogo, langų, vitražų ir fasado restauravimo darbai[41]. 1963 m. bažnyčios valdymą perėmė Valstybinis Kapsuko vardo universitetas[42]. 1963 m. buvo užsakytas projektas restauruoti bažnyčią[43], o 1970 m. buvo vykdyti fasado dažymo darbai[44]. Renovacijos vyko iki 1979 m.

Šaltiniai ir literatūra

1. Byszewska, Liudwika (2008). *1786 metų kelionės į Vilnių dienoraštis*. Vilnius: Lietuvos dailės muziejus
2. Drėma, Vladas (1997). *Vilniaus Šv. Jono bažnyčia*. Vilnius: R. Paknio leidykla
3. Kasperavičienė, A. (2003). Šv. Jono bažnyčia ir jėzuitų statybinė veikla. *Acta Academiae Artium Vilnensis*, *t. 30*, pp. 39-66
4. Kirkoras, Adomas Honoris (1991), *Pasivaikščiojimai po Vilnių ir jo apylinkes*, in: http://www.xn--altiniai4wb.info/files/literatura/LG00/Adomas_Honoris_Kirkoras._Pasivaik%C5%A1%C4%8Diojimai_po_Vilni%C5%B3_ir_jo_apylinkes.LG6302.pdf
5. PBDF, F. 3, ap. 1, b. 373: Dokumentų byla apie Vilniaus Šv. Jono bažnyčią ir varpinę Atr-65a (Gorkio g-vė 21) 1948-1970
6. PBDF, F. 5, ap. 1, b. 272: Šv. Jono bažnyčia. Istorinių tyrimų ataskaita. Aut.: T. Dambrauskaitė
7. PBDF, F. 5, ap. 1, S.v. 1321: Šv. Jono bažnyčia. Rytinio fasado polichrominių paieškų ataskaita
8. VUB, F82-874: Čechavičius, J. (1873). *Pilies gatvė ir Šv. Jonų bažnyčia*. Vilnius

[36] Ten pat, p. 234
[37] Ten pat, p. 237
[38] Ten pat, p. 240
[39] Ten pat, p. 242
[40] Ten pat, p. 258
[41] Ten pat, p. 244
[42] Ten pat, p. 245
[43] Ten pat, p. 260
[44] PBDF, F. 3, ap. 1, b. 373, p. 108

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) Rytų fasado sienų tapybos, lipdybos bei skulptūrų, metalo dirbinių konservavimo ir restauravimo darbų

UŽDUOTIS

Istorinės žinios

Vilniaus jėzuitų akademijos ir Šv. Jonų bažnyčios 1773–1774 m. inventoriuje rašoma, kad bažnyčia pradėta statyti Lietuvos didžiojo kunigaikščio ir Lenkijos karaliaus Vladislovo Jogailos 1386 m., o Aleksandro Vytauto baigta statyti 1426 m. ir po metų pašventinta.

Jėzuitai į Vilnių atvyko 1569 m. pakviesti vyskupo Valerijono Protasevičiaus ir tais pačiais metais rudenį įsteigė Vilniaus kolegiją. Vilniaus Šv. Jonų bažnyčia 1571 m. buvo perduota Jėzuitų kolegijai; 1579 m. paukštinta į Vilniaus Jėzuitų akademiją (dabar Vilniaus universitetas).

Po 1737 m. ir 1749 m. gaisrų vyko Vilniaus Šv. Jonų bažnyčios rekonstrukcijos darbai, paaukštinta varpinė. Bažnyčios rekonstrukcijai vadovavo pasaulietis architektas Jonas Kristupas Glaubicas (Glaubitz), kuriam priskiriamas vėlyvojo baroko darniai sujungtų banguojančių formų fasadas. Paminėtina, kad bažnyčios rekonstrukciją vykdė vienas žymiausių XVIII a. Lietuvos jėzuitų provincijos architektų Tomas Žebrauskas. 1759 m. Rytinio fasado sienoje įmūryta Chreptavičių šeimos narių epitafinė lenta su turtingais rokoko stiliaus rėmais.

1773 m. uždarius Jėzaus Draugiją, bažnyčia perduota Vyriausiajai Lietuvos mokyklai, vėliau Stepono Batoro imperatoriškam universitetui. 1827–1828 m. Universiteto vadovybė ėmėsi bažnyčios remonto, ir rekonstrukcijos darbams pakvietė architektą Karolį Podčašinskį. Tuomet buvo nugriauta 13 altorių. Išlikusios altorinės skulptūros buvo patalpintos ant konsolių prie bažnyčios piliorių, pakeisti altorių paveikslai, uždažyta skliautuose buvusi XVIII a. tapyba.

Po 1832 m., kai universitetas uždarytas, bažnyčia priklausė Vilniaus medicinos-chirurgijos akademijai. 1842 m. tapo parapine bažnyčia. Caro valdžios įsakymu uždarius kai kurias Vilniaus bažnyčias, iš jų į Šv. Jonų bažnyčią buvo atkelta dalis paveikslų ir skulptūrų bei kito inventoriaus.

1948 m. bažnyčia atimta iš tikinčiųjų ir uždaryta. 1965 m. bažnyčia oficialiai perduota Vilniaus universitetui, 1964–79 m. restauruota pagal Romano Jalovecko projektą: atnaujintos koplyčios, altoriai, atidengta dalis sienų tapybos kompozicijų vidurinėje navoje, Šv. Stanislovo Kostkos ir kitose koplyčiose, senojoje zakristijoje. 1979 m. atidarytas Vilniaus universiteto Mokslo muziejus.

Sienų tapybos fizinė būklė

Polichromijos tyrimų metu rytiniame fasade rasti freskų po langais fragmentai bei du iliuziškai tapyti langai fasado frontono centre, taip pat rasta tapyba dekoratyvaus balkonėlio vietoje (tapytas nukryžiuotojo fonas). Tiek freskų, tiek ir iliuzinių langų tapyba atlikta ant pirminio tinko sluoksnių. Tapyba rasta po plonu labai kietu užtrynimo sluoksniu ir keliais uždažymo sluoksniais. Freskų tapyba dviejų etapų, atlikta al fresco ir al secco technika, paviršius patamsėjęs, cheminiais tyrimais nustatyta, kad tai plonas kazeino dangos sluoksnis, kurį labai sunku pašalinti. Apie tapybos “pajuodavimą, patamsėjimą” jau yra kalbama XIX a. dokumentuose prieš uždažymą 1818 m., minima, kad tapyba patamsėjusi nors tapybos sluoksnis niekur nepažeistas. Tai galėjo būti apsauginis kazeino sluoksnio tvirtinimas, tačiau klijus galėjo būti panaudotas didelės kosetracijos ir su laiku patamsėti. Tapybos sluoksniai gana trapūs, daug ištrupėjimų, yra tinko išdaužų, įtrūkimų, netekčių, vėlesnio tinko intarpų. Autentiškas tinko sluoksnis freskų vietose minkštas, trapus, sušutęs dėl viršutinių pertinkavimų, yra

atšokusio tinko vietų. Viršutiniai užtrynimo ir dažymo sluoksniai labai sukibę su tapybiniu paviršiumi. Tapyba pabalusi, nuo įsigėrusių vėlesnių sluoksnių. Balkonėlio tapytas fonas keletą kartų uždažytas juoda ir kitomis spalvomis, velyvieji sluoksniai – aliejinių dažų, todėl polichromijos sluoksniai suaižėję smulkiomis krakeliūromis, sluoksniai atšokę nuo pagrindo, pakilusiais krašteliais, paviršius trupa.

Freskos kairėje fasado pusėje plotas – 47,83 m^2
Freskos dešinėje fasado pusėje plotas – 49,33 m^2
Dekoratyvaus balkonėlio tapytas fonas – 7,49 m^2
Iliuzinio lango Nr. 1 plotas - 3,14 m^2
Iliuzinio lango Nr. 2 plotas – 6,62 m^2
Bendras sienų tapybos plotas – 114,41 m^2

Skulptūrų, lipdybos, akmens dekoro fizinė būklė

Lipdybos, skulptūrų būklė prieš restauravimą:
Pirminė fasado lipdyba formuota iš stiuko (šiuo atveju - kalkinio tinko su gipsu), daug kartų restauruota kalkiniu skiediniu, vėliau didelė dalis lipdybos visiškai arba dalinai atkurta ir/ar restauruota cementiniu skiediniu. Vietomis kalkinis stiukas, esantis po cementinio pagrindo tinku – labai byrantis, kitur – stipriai sukibęs ir tvirtas, šalinant pasižeidžia. Viršutinė rokailių dalis, esanti po išsikišusiais karnizais, išlikusi lipdyta daugiau iš kalkinio stiuko, apatinė – pilnai lipdyta ar iš dalies restauruota cementiniu skiediniu. Vietomis kalkinis stiukas užtrintas cementinio pagrindo užtrynimu. Nemažai lipdybos yra atšokusi nuo pagrindo. Matosi nemažai skilimų, nubyrėjimų. Geležiniai lipdybos tvirtinimo elementai – surūdiję, bet, daugelyje vietų nepraradę savo funkcionalumo. Horizontalių plokštumų paviršius apaugęs kerpėmis. Skulptūros daugumoje vietų išlaikę pirminę medžiagą, išskyrus atsikišusias, iš nišų išlindusias ir atmosferos kritulių labiausiai veikiamas vietas. Vietomis, veikiant besiplečiančios rūdijančios geležinės armatūros – skulptūros stipriai suskilinėję. Kai kur skulptūros tvirtintos spalvoto metalo armatūra.
Lipdybos plotas – 34,29 m^2
Keturių skulptūrų plotas – 10,58 m^2

Epitafinės Chreptavičių šeimos memorialinės lentos su smiltainio rėmu (u.k. 8348) būklė prieš restauravimą:
Epitafinės lentos rėmas pagamintas iš smiltainio, kuris prie sienos pritvirtintas metalo laikikliais. Metalo laikikliai aprūdiję. Smiltainio paviršius vietomis atsisluoksniavęs, praradęs cementaciją, byrantis. Anksčiau cemento pagrindo skiediniu restauruoti fragmentai vietomis atšokę, kitur gi laikosi tvirtai. Viršutinėje dalyje dešiniau – įmontuotas buvęs medinis dalgis, dabar likęs tik dalis koto. Smiltainio rėmo paviršius dažytas juodai. Akmeninė (juodo marmuro) lenta su įgilintu tekstu ir reljefiniu Chreptavičių šeimos herbu – sveika, tik apsinešusi miesto teršalais ir tapusi matinė. Raidės ir herbo reljefas buvę paryškinti gelsvos spalvos blizgia danga, kurios likę tik likučiai.
Visos memorialinės lentos plotas su rėmu – 6,68 m^2
Marmurinės lentos dalies su tekstu plotas – 2,28 m^2
Smiltainio rėmo plotas – 4,4 m^2

Nukryžiuotojo skulptūra:
Nukryžiuotojo skulptūrai likusi tik vieta metaliniame balkonėlyje ant sienos. Taip pat keletas ikonografinių nuotraukų. Yra duomenų, kad skulptūra buvusi lieta iš bronzos.

Skulptūros su kryžiumi plotas – 2,5 m^2

Tinkuotų paviršių fizinė būklė

Visi fasado tinkuoti paviršiai užnešti dulkių ir purvo sluoksniu, pertrinti plonu cementinio skiedinio sluoksniu, dažyti 1 – 2 sluoksniais kreidinių, kalkinių dažų, po juo esantis autentiškas kalkinis tinkas gana geros būklės apatinėje fasado dalyje. Labiau sušutęs ir trapesnis autentiškas paviršius viršutinėje frontono dalyje. Kylant į viršų cementinis sluoksnis storėja, ypač daug perdarymų yra varpinės bokštelio detalėse. Vietomis atsiradę tinko trūkiai, plyšiai. Nuskilę, trupantys, traukų, karnizų, kitų detalių kampai. Horizontalių plokštumų paviršius apaugęs kerpėmis. Labai prastos būklės karnizų ir kitų profiliuotų detalių apskardinimas, danga, aplamdyta, prakiurusi daugelyje vietų.

Bendras tinkuotų fasado paviršių plotas - 1087,33 m^2

Metalo dekoro fizinė būklė

Ornamentuotas kryžius (u.k. 7503) blogos būklės. Matomos remontų žymės. Dekoro dalys, tvirtinimo konstrukcija ir apsauginė- dekoratyvinė danga stipriai pažeistos korozijos produktų. Rasta žymių galimai auksuotų fragmentų.

Angelų skulptūrų būklė kritinė. Švininis apkalas suiręs, vietomis atitrūkę atskiri kalstytos skardos fragmentai. Atviri mediniai skulptūrų korpusai nukentėję nuo tiesioginio atmosferos poveikio. Matomos remontų žymės. Tvirtinimo konstrukcija pažeista korozijos produktų.

Gėlių vazų būklė patenkinama. Matomos ankstesnių remontų žymės. Dekoro ir konstrukcijos paviršius, apsauginė- dekoratyvinė danga stipriai pažeistos korozijos produktų. Ant metalinių vazų su gelėm paviršiaus biologinis kilmės užtaršas (auga kerpės). Rasta žymių galimai auksuotų fragmentų.

Keturkampės vazos. Paviršius apneštas nešvarumais, matosi korozijos dėmės, vietomis deformuotos originalios formos.

Balkonas ir stogelis (u.k. 8348) kritinės būklės. Matomos daugkartinių remontų žymės. Dekoro dalys, tvirtinimo konstrukcija ir apsauginė- dekoratyvinė danga stipriai pažeistos korozijos produktų. Daug dekoro fragmentų trūksta, pakeista naujais. Nešanti(laikanti) konstrukcija deformuota, trūksta elementų. Rasta žymių galimai auksuotų fragmentų.

Metalinių durų būklė patenkinama. Tvirtinimo konstrukcija ir apsauginė- dekoratyvinė danga stipriai pažeistos korozijos produktų. Trūksta kai kurių funkcinių elementų(fiksavimo)

Ornamentuotas kryžius – 3,5 m^2

Dviejų Angelų metalinės skulptūros – 8,78 m^2

Dvi metalinės gėlių vazos ir dvi keturkampės vazos – 8,30 m^2

Metalinis balkonas su tvorele ir stogeliu – 19,86 m^2

Metalinės durys – 3,02 m^2

Fasado puošybos konservavimo ir restauravimo darbai

1. **Paruošiamieji darbai**
   1.1. Sienų tapybos restauravimo darbams turi vadovauti ne žemesnės nei aukščiausios kvalifikacijos kategorijos sienų tapybos restauratorius. Lipdybos darbams turi vadovauti ne žemesnės nei aukščiausios kvalifikacijos kategorijos lipdybos, natūralaus ir dirbtinio akmens skulptūros restauratorius. Metalo dirbinių restauravimo darbams turi vadovauti ne žemesnės nei aukščiausios kvalifikacijos kategorijos metalo dirbinių restauratorius. Skulptūrų medžio detalių konservavimo ir restauravimo darbams turi vadovauti ne žemesnės nei aukščiausios kategorijos meninių baldų ar polichromuoto medžio (specializacija drožybos) restauratorius.
   1.2. Visi fasado konservavimo ir restauravimo darbai turi būti atliekami tik įrengus tinkamą darbo vietą, t.y. pastačius saugius pastolius.
   1.3. Prieš pradedant retauravimo darbus visos detalės turi būti tinkamai nufotografuotos užfiksuojant esamą būklę bendru planu, bei defektuotas vietas lokaliai. Fotofiksacija turi būti vykdoma restauravimo darbų metu, bei baigus konservavimo ir restauravimo darbus.

Auksavimo darbams turi vadovauti ne žemesnės nei aukščiausios kategorijos auksuotės restauratorius.

1.4. Atlikti fasado ir meninių, architektūrinių detalių polichrominius, cheminius laboratorinius tyrimus.

1.5. Natūrinių tyrimų pagrindu sudaryti polichrominio dekoro defektų aprašymą, nurodant sužalojimų, netekčių pobūdį, apimtis.

1.6. Remiantis natūriniais ir cheminiais tyrimais, defektų aprašymu bei konservavimo ir restauravimo darbų užduotimi, paruošti konservavimo ir restauravimo darbų programą, metodiką, tiksliai nurodant defektų ir netekčių priežastis, pobūdį ir apimtis, siekiant kartu maksimaliai išsaugoti autentą. Nustatyti technologinių procesų eiliškumą, sudaryti darbams reikalingų medžiagų specifikaciją. Konservavimo ir restauravimo darbų programą pateikti Restauravimo tarybai svarstyti ir tvirtinti.

1.7. Atliekant konservavimo ir restauravimo darbus, būtina papildomai tirti išlikusius elementus, esant reikalui papildyti restauravimo darbų programą, parengti spalvinį fasadų dažymo projektą remiantis rastomis autentiškomis XVIII a. spalvomis, visus su vertybių išsaugojimu susijusius klausimus derinti su Restauravimo taryba.

1.8. Baigus restauravimo darbus paruošti konservavimo ir restauravimo darbų ataskaitą, elektroninę versiją pateikti Restauravimo tarybai per elektroninę KPEPIS sistemą.

2. Sienų tapybos konservavimo ir restauravimo darbai

2.1. Tapybos atidengimas

2.2. Atšokusio tinko sluoksnio tvirtinimas

2.3. Tinko tvirtinimas tirpalais

2.4. Tapybos antiseptikavimas

2.5. Atšokusios tapybos klijavimas

2.6. Tapybos valymas

2.7. Tapybos sluoksnio tvirtinimas

2.8. Tinko išdaužų ir plyšių užtaisymas

2.9. Neišlikusių tapybos vietų tonavimas

2.10. Tapybos retušavimas

2.11. Restauruoto sienų tapybos sluoksnio padengimas apsaugine danga

3. Skulptūrų, lipdybos dekoro konservavimo ir restauravimo darbai

3.1. Sausas nešvarumų valymas nuo lipdybos ir skulptūrų paviršiaus

3.2. Silpnai besilaikančios lipdybos ir skulptūrų dalių apkraštavimas

3.3. Byrančio stiuko sutvirtinimas kalkiniu vandeniu

3.4. Atšokusios nuo pagrindo lipdybos pritvirtinimas

3.5. Vėlesnių dažymo, restauracinių cemento pagrindo sluoksnių, silpnai sukibusių su kalkinio pagrindo lipdyba, pašalinimas

3.6. Lipdybos ir skulptūrų paviršiaus antiseptikavimas

3.7. Vandenyje tirpių druskų pašalinimas

3.8. Funkcionalios autentiškos armatūros konservavimas

3.9. Suskilusių ir visiškai atšokusių dekoro fragmentų išardymas ir suklijavimas

3.10. Skilimų, išmušimų autentiškame stiuke užtaisymas

3.11. Skilimų, išmušimų autentiškame stiuke užtaisymas restauracinėje cemento pagrindo lipdyboje

3.12. Nekoroduojančių tvirtinimo elementų pastatymas

3.13. Trūkstamų lipdybos ir skulptūrų detalių nulipdymas, paviršių užtrynimas

3.14. Neišlikusios lipdybos restauravimas atkuriant

3.15. Lipdybos ir skulptūrų dažymas dviem spalvom

3.16. Lipdybos ir skulptūrų hidrofobizavimas

4. Epitafinės Chreptavičių šeimos memorialinės lentos su smiltainio rėmu konservavimo ir restauravimo darbai

4.1. Sausas memorialinės lentos rėmo nuvalymas
4.2. Marmurinės lentos plovimas šarminiais plovikliais
4.3. Dažų ir blogai besilaikančių restauracinių sluoksnių pašalinimas nuo smiltainio rėmo
4.4. Šiek tiek byrančių paviršių sutvirtinimas kalkių pagrindo tirpalu
4.5. Atsisluoksniavusių smiltainio vietų priklijavimas
4.6. Funkcionalios autentiškos armatūros konservavimas
4.7. Marmurinės lentos ir rėmo antiseptikavimas
4.8. Raidžių ir herbo gilumų išvalymas
4.9. Memorialinės lentos paviršiaus nupoliravimas
4.10. Raidžių ir herbo gilumų paauksavimas
4.11. Memorialinės lentos rėmo restauravimas – išmušimų, nubyrėjimus, skilimų užtaisymas
4.12. Restauruotų rėmo vietų tonavimas
4.13. Memorialinės lentos su rėmu hidrofobizavimas
4.14. Memorialinės lentos dalies – dalgio konservavimas, restauravimas ir restauravimas atkuriant.

5. Nukryžiuotojo skulptūros restauravimo atkuriant darbai

5.1. Skulptūros modelio nulipdymas M1:5 pagal vaizdinę ikonografinę medžiagą ir analogus
5.2. Skulptūros modelio suderinimas
5.3. Skulptūros modelio nulipdymas M1:1
5.4. Skulptūros formų pagaminimas
5.5. Vaškinės skulptūros atliejimas
5.6. Skulptūros atliejimas ir paviršiaus apdirbimas
5.7. Skulptūros montavimas ant bažnyčios fasado

6. Tinkuotų paviršių konservavimo ir restauravimo darbai

6.1. Uždruskėjusių paviršių nudruskinimas
6.2. Vėlesnių dažymo, restauracinių cemento pagrindo sluoksnių, silpnai sukibusių su kalkinio pagrindo tinkuotais paviršiais, pašalinimas
6.3. Atšokusių nuo pagrindo tinko plotų tvirtinimas, injektavimas
6.4. Tinkuotų detalių paviršiaus antiseptikavimas
6.5. Skilimų, plyšių, neetkčių autentiškame tinke užtaisymas
6.6. Skilimų, plyšių, netekčių užtaisymas restauracinėse cemento pagrindo detalėse
6.7. Paviršių užtrynimas
6.8. Paviršių dažymas
6.9. Tinkuotų architektūros detalių apskardinimas

7. Metalo dirbinių konservavimo ir restauravimo darbai

7.1. Demontuoti.
7.2. Transportuoti į dirbtuves
7.3. Nuvalyti paviršiaus nešvarumus
7.4. Demontuoti sudedamąsias dalis
7.5. Atlikti papildomus technologinius tyrimus
7.6. Nuo visų paviršių pašalinti korozijos produktus
7.7. Perauksuoti buvusias auksuotas dalis
7.8. Atkurti trūkstamus, suirusius fragmentus, konstrukcines dalis.
7.9. Sulituoti atskiras detales į fragmentus
7.10. Demontuotus segmentus padengti gruntu ir apsaugine dekoratyvine danga

7.11. Sumontuoti demontuotą dirbinių konstrukciją ir dekorą
7.12. Transportuoti
7.13. Sumontuoti pastovaus eksponavimo vietoje
7.14. Įrengti žaibolaidį

8. Medinės angelų skulptūrų dalies konservavimo ir restauravimo darbai.

8.1. Išmontavimas
8.2. Paviršių valymas
8.3. Dezinfekavimas
8.4. Medienos tvirtinimas
8.5. Skilimų klijavimas
8.6. Sunykusių fragmentų atkūrimas
8.7. Sumontavimas

9. Metalinių dalių auksavimas

9.1. Auksuotinų dalių paruošimas, nuriebalinimas
9.2. Paviršiaus padengimas antikoroziniu mišiniu
9.3. Paviršiaus padengimas antikoroziniu mišiniu, antru sluoksniu
9.4. Lakavimas
9.5. Auksavimas

Eksperto kategorijos sienų tapybos restauratorė

Eksperto kategorijos lipdybos, natūralaus ir dirbtinio akmens skulptūros restauratorė

Eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius s

Aukščiausios kategorijos meninių baldų restauratorius

Aukščiausios kategorijos auksuotės restauratorius

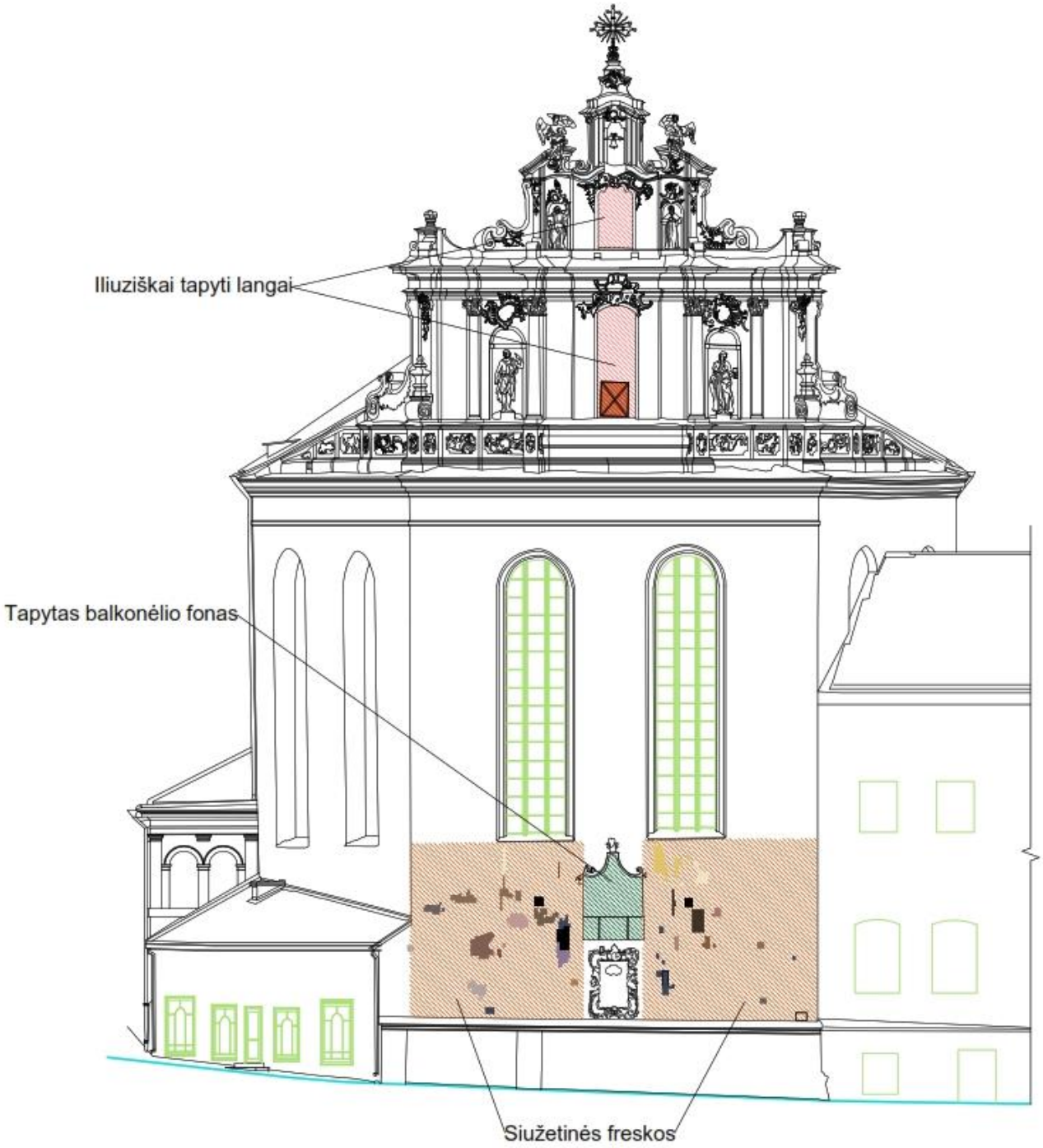

Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčia (u.k. 26848) rytų fasadas

XVIII a. sienų tapybos kompozicija

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) rytų fasado sienų tapybos

DEFEKTINIS AKTAS

2 siužetinės freskos

XVIII a. sienų tapyba uždažyta ir užtinkuota, skirtingose vietose rasta nuo 6 iki 11 sluoksnių. Rasti du sienų tapybos etapai, piešinys neišaiškintas. Tapyba atlikta al fresco ir al secco technika. Tapyba uždažyta skirtingais dažais, rasta kreidinių, kalkinių, kazeino klijinių dažų sluoksnių. Rudos spalvos kazeino klijų sluoksnis labai kietas ir sukibęs su tapybos paviršiumi, labai sunkiai šalinamas. Visas freskų paviršius užtrintas pilkos spalvos (sudėtyje gali būti cemento) plonu, labai kietu užtrynimo sluoksneliu. Šis sluoksnis ypač stipriai sukibęs su apatiniais sluoksniais ir tapyba, tapybos paviršius pabalęs įsigėręs viršutinių užtrynimų ir uždažymo sluoksnių. Tapyba po uždažymais jau gerokai aptrupėjusi, pažeista mechaniškai, kai kurios spalvos išblukę, vietomis tapybinis sluoksnis labai patamsėjęs, yra ir neišlikusių vietų, įvairaus dydžio išdaužų, kurios užtaisytos skirtingais vėlesnio tinko intarpais. Matomos pelėsio pažeistos vietos. Autentiškas tinkas gana minkštas, sušutęs, yra tinko įtrūkimų, ištrupėjimų, atšokusių nuo pagrindo vietų.

Freskos kairėje fasado pusėje plotas – 47,83 m^2
Freskos dešinėje fasado pusėje plotas – 49,33 m^2

	Freska kairėje fasado pusėje	
	SIENŲ TAPYBOS DEFEKTAI	KIEKIS
1.	Cementinio tinko užtrynimo pašalinimas	47,83 m^2
2.	Sukietėjusių uždažymo sluoksnių pašalinimas	47,83 m^2
3.	Atšokęs autentiško tinko sluoksnis	3,2 m^2
4.	Tinko sluoksnis trapus, pažeistas	5,8 m^2
5.	Tapybos antiseptikavimas	47,83 m^2
6.	Tapybos sluoksnis patamsėjęs, nešvarumai, uždažymų likučiai	47,83 m^2
7.	Bandomasis sienų tapybos tvirtinimas	30 dm^2
8.	Tapybos sluoksnis atšokęs nuo pagrindo, besilukštenantis	6,45 m^2
9.	Smulkios tinko išdaužos	590 dm^2
10.	Tinko plyšiai 3 – 10 mm pločio	12 m
11.	Neišlikusių tapybos vietų lesiravimas	580 dm^2
12.	Tapybos retušavimas	1196 dm^2
13.	Restauruotos sienų tapybos padengimas apsaugine danga	47,83 m^2

	Freska dešinėje fasado pusėje	
	SIENŲ TAPYBOS DEFEKTAI	KIEKIS
1.	Cementinio tinko užtrynimo pašalinimas	49,33 m^2
2.	Sukietėjusių uždažymo sluoksnių pašalinimas	49,33 m^2
3.	Atšokęs autentiško tinko sluoksnis	3,6 m^2

4.	Tinko sluoksnis trapus, pažeistas	6,7 m^2
5.	Tapybos antiseptikavimas	49,33 m^2
6.	Tapybos sluoksnis patamsėjęs, nešvarumai, uždažymų likučiai	49,33 m^2
7.	Bandomasis sienų tapybos tvirtinimas	30 dm^2
8.	Tapybos sluoksnis atšokęs nuo pagrindo, besilukštenantis	5,63 m^2
9.	Smulkios tinko išdaužos	593 dm^2
10.	Tinko plyšiai 3 – 10 mm pločio	14 m
11.	Neišlikusių tapybos vietų lesiravimas	593 dm^2
12.	Tapybos retušavimas	1233 dm^2
13.	Restauruotos sienų tapybos padengimas apsaugine danga	49,33 m^2

Dekoratyvaus balkonėlio tapytas fonas

Balkono sienelės plokštuma uždažyta juodos spalvos aliejiniais dažais du kartus, dažai labai suaižėję, trupantys, po juodais sluoksniais matosi atsidengusių skirtingų ryškių spalvų, rasta nuo 5 iki 11 tinko ir dažymo sluoksnių. Du viršutiniai sluoksniai juodos spalvos, pirmas juodas primena sudegusį sluoksnį. Po jais storas raudonos spalvos dažymas, prieš tai sienelė buvo dažyta ochros spalva, vietomis buvęs plonas užtrynimas, prieš tai dažyta samanų žalia, o po juo rastas (gali būti tapybinis) sluoksnis su žalsvai mėlyna, ultramarino mėlyna, vietomis žalia spalva, dar anksčiau dažyta juoda spalva, prieš tai pertrinta tinku, o pirminiame sluoksnyje, kuris yra įsigėręs į tinką rasta ochros, žalios ir išblukusios žydros spalvos (tai gali būti pirmo etapo tapytas sluoksnis). Polichromijos sluoksniai pakilę, suaižėję smulkiomis krakeliūromis, atšokę nuo pagrindo. Tapybos sluoksniai yra išlikę dviejų etapų, paviršius trupantis, birus. Yra atsisluoksniavusio tinko vietų, smulkių įtrūkimų, tinko ištrupėjimų.

Dekoratyvaus balkonėlio tapytas fonas – 7,49 m^2

	Dekoratyvaus balkonėlio tapytas fonas	
	SIENŲ TAPYBOS DEFEKTAI	KIEKIS
1.	Autentiškas tapybos paviršius uždažytas klijiniais dažais	7,49 m^2
2.	Atsisluoksniavęs autentiško tinko sluoksnis	24 dm^2
3.	Tinko sluoksnis trapus, pažeistas	1,72 m^2
4.	Tapybos antiseptikavimas	7,49 m^2
5.	Tapybos sluoksnis padengtas nešvarumais, uždažymų likučiais	7,49 m^2
6.	Bandomasis sienų tapybos tvirtinimas	30 dm^2
7.	Tapybos sluoksnis trapus, byrantis	7,49 m^2
8.	Smulkios tinko išdaužos	12 dm^2
9.	Tinko plyšiai 3 – 10 mm pločio	3,2 m
10.	Neišlikusių tapybos vietų lesiravimas	125 dm^2
11.	Tapybos retušavimas	225 dm^2
12.	Restauruotos sienų tapybos padengimas apsaugine danga	7,49 m^2

Iliuziniai langai frontone

XVIII a. tapyti iliuziniai langai uždažyti ir užtinkuoti kietu užtrynimo sluoksniu (sudėtyje gali būti cemento). Tapybos sluoksnis pabalęs nuo užtrynimo skiedinio. Tapybos sluoksnis pažeistas, trapus, sluoksnis tepa, ypač raudonos spalvos vietos, yra tapybos ištrupėjimų, vietomis tapyba

sunaikinta. Yra tinko išdaužų, jos užtinkuotos vėlesnio tinko intarpais. Autentiškas tinko sluoksnis gana tvirtas, tačiau yra įtrūkimų, ištrupėjimų.

Iliuzinio lango II tarpsnyje plotas - 3,14 m^2
Iliuzinio lango III tarpsnyje plotas – 6,62 m^2

	2 Iliuziniai langai	
	SIENŲ TAPYBOS DEFEKTAI	KIEKIS
1.	Autentiškas tapybos paviršius užtinkuotas cementiniu tinku	9,76 m^2
2.	Autentiškas tapybos paviršius uždažytas klijiniais dažais	9,76 m^2
3.	Tapybos antiseptikavimas	9,76 m^2
4.	Tapybos sluoksnis padengtas nešvarumais, uždažymų likučiais	9,76 m^2
5.	Bandomasis sienų tapybos tvirtinimas	30 dm^2
6.	Tapybos sluoksnis trapus, byrantis	9,76 m^2
7.	Smulkios tinko išdaužos	93 dm^2
8.	Tinko plyšiai 3 – 10 mm pločio	5,3 m
9.	Neišlikusių tapybos vietų lesiravimas	60 dm^2
10.	Tapybos retušavimas	293 dm^2
11.	Restauruotos sienų tapybos padengimas apsaugine danga	9,76 m^2

Eksperto kategorijos sienų tapybos restauratorė

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) rytų fasado sienų tapybos konservavimo ir restauravimo darbų

METODIKA

1. *Fotofiksacija ir dokumentavimas*
   Fotografuojamas visas restauruojamas plotas užfiksuojant būklę prieš restauravimo darbus. Darbų metu rašomas darbų žurnalas, fotografuojami svarbiausi konservavimo ir restauravimo darbų etapai, fiksuojami sienų tapybos plotai bendru planu ir lokalios pažeidimų vietos.
2. *Tapybos atidengimas*
   Autentiška tapyba uždažyta klijiniais, kalkiniais dažais, užtinkuota kietu, plonu užtrynimo sluoksniu. Uždažyta ir užtinkuota tapyba atidengiama skalpeliu, kieti uždažymų ir tinko sluoksniai minkštinami vandeniu arba etilo spirito - vandens 10 % tirpalu, galima išbandyti kitus amoniako ar Kliucelio E tirpalus. Šalinant uždažymų ir pertinkavimų sluoksnius stengiamasi maksimaliai išsaugoti ir nepažeisti sienų tapybos.
3. *Atšokusio tinko sluoksnio tvirtinimas*
   Atšokusio tinko vietas, kuriose yra susidarę tuštumos reikia tvirtinti injekcijomis. Tinko tuštumą sudrėkinti spiritu 50 - 70% įšvirkščiant švirkštu. Po to tuštumą užpildyti švirkštais sušvirkščiant nano kalkių su marmuro dulkių užpildu mišiniu CaLoXil Injection grout.
4. *Tinko tvirtinimas tirpalais*
   Birus suaižėjęs tinkas tvirtinamas nano kalkėmis spirituose CaLoSil – E (5%). Tinkas suvilgomas etilo spiritu, po 15 minučių įgirdomas nano kalkių tirpalu, žiūrima, kad per greit neišdžiūtų. Jeigu oro santykinė drėgmė labai maža, po truputi drėkinama distiliuotu vandeniu. Procedūrą galima kartoti 2-3 kartus, kol pasiekiamas norimas rezultatas. Toks tinko tvirtinimas galimas tik atviroms tinko vietoms be tapybos sluoksnio. Taip pat tinką galima tvirtinti pažeistose vietose CaLoSil tirpalą lašinant pipetėmis, įgirdant tinko sluoksnį švirkštais ar lašelinėmis.
5. *Tapybos antiseptikavimas*
   Tapybos paviršius dezinfekuojamas naudojant amonio ketvirtinių druskų 2% tirpalą. Tirpalą ant paviršiaus tolygiai purškti purkštuvu.
6. *Atšokusios tapybos klijavimas*
   Atšokęs tapybos sluoksnis klijuojamas atskiestu etilo spiritu ir distiliuotu vandeniu (iki reikiamos konsistencijos) CaLoXil Injection grout (nano kalkių ir marmuro dulkių) mišiniu, sušvirkščiant jį švirkštu ir prispaudžiant atšokusią vietą.
7. *Tapybos valymas*
   Atidengus autentišką tapybą, dažų sluoksnis valomas sausuoju būdu – skalpeliais iš tapybos nelygumų pašalinant uždažymų ir nešvarumų likučius, bei drėgnuoju – naudojant distiliuotame vandenyje suvilgytus vatos tamponus. Jei dažų sluoksnis tepa, prieš valant jį būtina sutvirtinti.
8. *Tapybos sluoksnio tvirtinimas*
   Dažų sluoksniui sutvirtinti pradžioje atliekami bandomieji tvirtinimai. Eksperimentiniu būdu nustatomas geriausiai tinkantis tapybos tvirtinimas. Prieš tvirtinimo procedūrą atliekami bandomieji tvirtinimai kazeino 1-2 % vandeniniu tirpalu, Paraloid B-72 2- 5% tirpalais tolygiai purškiant purkštuvu arba įgirdant paviršių minkštais teptukais. Kartu vengiant tirpalo nutekėjimų bei blizgesio, reikiama tirpalo koncentracija nustatoma eksperimentiniu būdu.
9. *Tinko išdaužų ir plyšių užtaisymas*

Prieš dedant tinką iš išdaužų pašalinamos trupančios dalys ir dulkės, gerai sudrėkinama vandeniu. Tinkas, atsižvelgiant į išdaužos gylį, dedamas keliais sluoksniais, siekiant vieno sluoksnio gylį išlaikyti ne didesnį kaip 1 cm. Netektys atstatomos kalkiniu tinku. Apatiniams sluoksniams naudojamas grubesnės frakcijos smėlis (stambumas iki 2 mm) ir kalkių tešla, mišinio proporcija 1:3, viršutiniam sluoksniui išlyginti – smulkesnės (iki 0,1 mm) frakcijos smėlis ir kalkių tešla, mišinio proporcija 1:2.

10. *Neišlikusių tapybos vietų tonavimas*
    Didelės nerekonstruotinos neišlikusios tapybos vietos, kuriose buvo atstatytas restauracinis tinkas, tonuojamos neutralia spalva, siekiant neužgožti autentiškos tapybos. Tonavimas atliekamas kalkiniu dažu su mineraliniais pigmentais ir kazeino 2% tirpalo priedu.
11. *Tapybos retušavimas*
    Tapybos netektys retušuojamos pigmentais ir kazeino 2% tirpalu, artimomis autentui spalvomis šviesesniu tonu, išlaikant autentišką charakterį, retušuojant minimaliai. Papildymams atskirti nuo autorinės tapybos taikomas štricho arba puantelio metodas atsižvelgiant į tapybos charakterį.
12. *Restauruoto sienų tapybos sluoksnio padengimas apsaugine danga*
    Restauruota sienų tapyba fasade ypač stipriai yra veikiama atmosferos veiksnių, todėl labai svarbu ją padengti apsaugine danga. Visi restauruotos tapybos plotai padengiami PARALOID B72 3 - 5 % tirpalu acetone, purškiama pukštuvu 2-3 kartus, stengiantis padengti vientisai be nubėgimų. Tirpalo koncentracija parenkama eksperimentiniu būdu siekiant išlaikyti matinį tapybos paviršių ir suteikti apsaugą nuo drėgmės.
13. *Fotofiksacija ir dokumentavimas*
    Atlikus visus konservavimo ir restauravimo darbus fotografuojama apimant visus konservuotus bei restauruotus plotus. Paruošiama konservavimo ir restauravimo darbų ataskaita. Elektroninė ataskaitos versija pateikiama Restauravimo tarybai svarstyti per elektroninę KPEPIS sistemą.

Eksperto kategorijos sienų tapybos restauratorė

FOTOFIKSACIJA. SIENŲ TAPYBA

FRESKA FASADO KAIRĖJE

Freska balkonėlio kairėje

Freska balkonėlio kairėje, pajuodęs, patamsėjęs paviršius

Freskos fragmentas balkonėlio kairėje, sukapotas, pažeistas mechaniškai paviršius

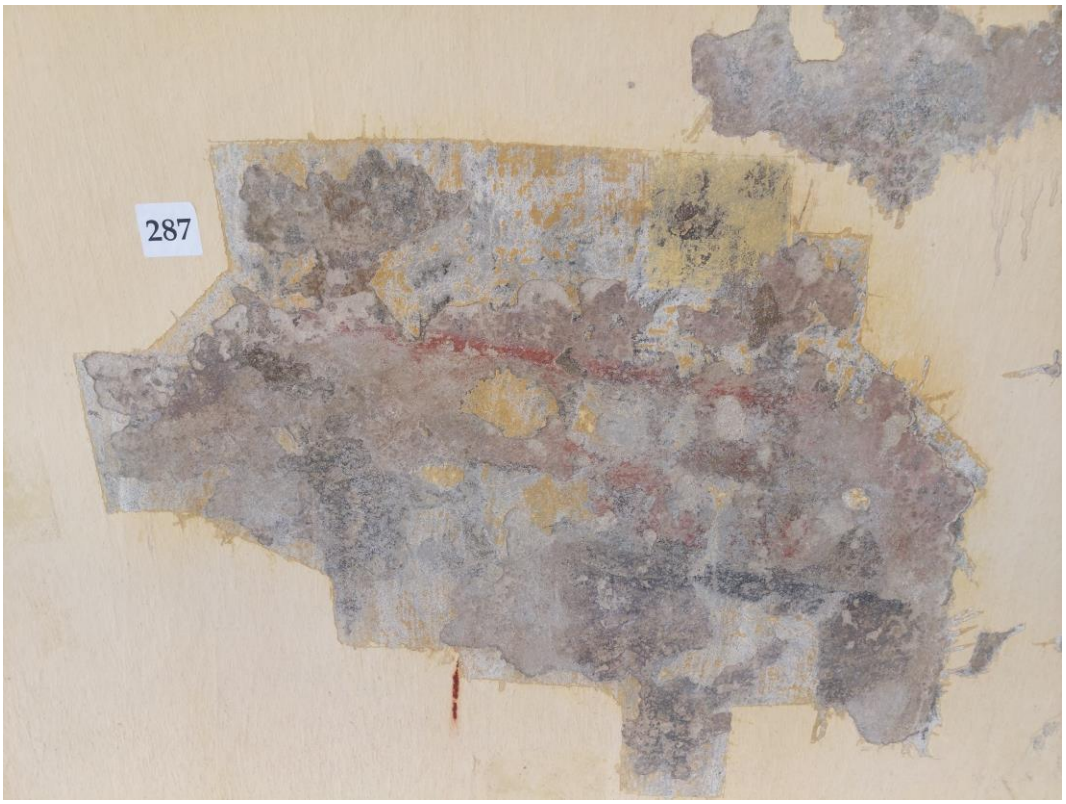

Freskos fragmentas balkonėlio kairėje, pažeistas paviršius, sukibęs kietas užtrynimo sluoksnis

Freskos fragmentas balkonėlio kairėje, pažeistas paviršius, sukibęs kietas užtrynimo sluoksnis

Freskos fragmentas balkonėlio kairėje, pažeistas paviršius, sukibęs kietas užtrynimo sluoksnis

FRESKA FASADO DEŠINĖJE

Freska balkonėlio dešinėje, kietas, sukibęs užtrynimo sluoksnis, įsigėrę į tapybos paviršių tinkavimo ir dažymo sluoksniai

Freska balkonėlio dešinėje, du tapybos etapai, matosi figūros fragmentas, įsigėrę viršutiniai sluoksniai, tinko išdaužos

Freska balkonėlio dešinėje, tapyta ranka, įsigėrę viršutiniai sluoksniai, ištrupėjęs, pažeistas paviršius

Freska balkonėlio dešinėje, slidus, tvirtas tapybos paviršius, rusva spalva

Freska balkonėlio dešinėje, labai kietas, sukibęs užtrynimo sluoksnis, ištrupėjęs tapybos paviršius, raudonos, tamsiai mėlynos spalvos

TAPYTAS DEKORATYVAUS BALKONĖLIO FONAS

Uždažytas balkonėlio fonas

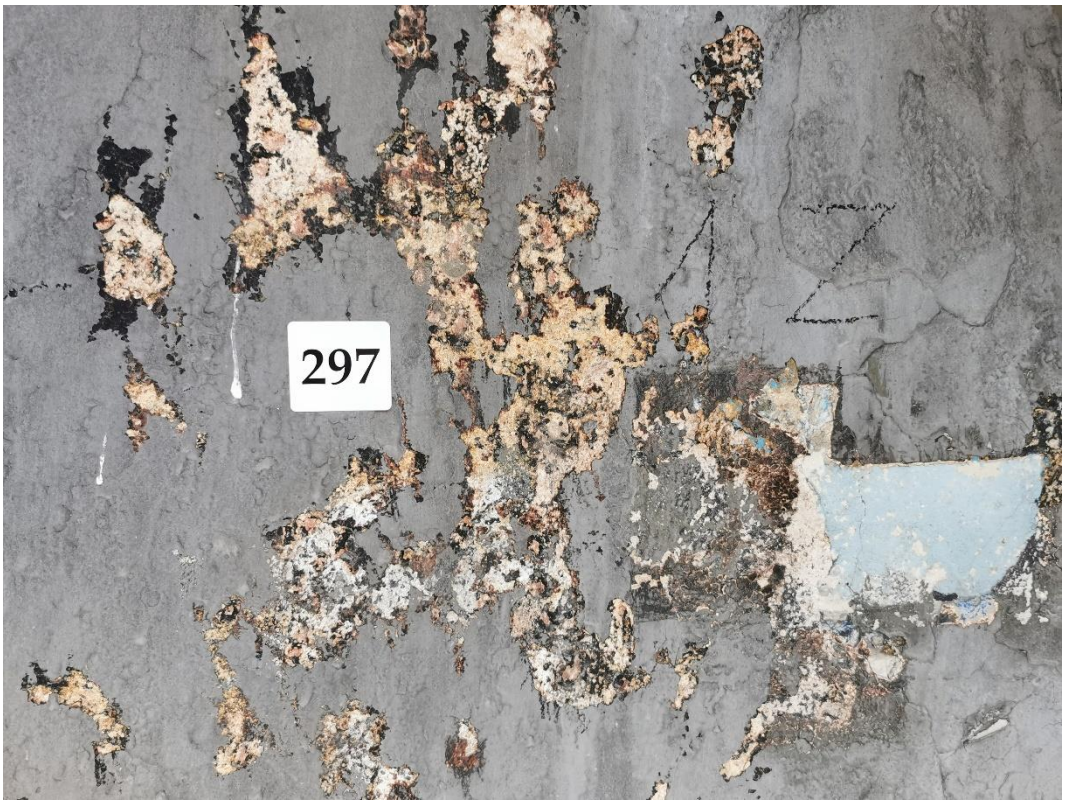

Balkonėlio fonas, skirtingi dažymo, tapybos sluoksniai

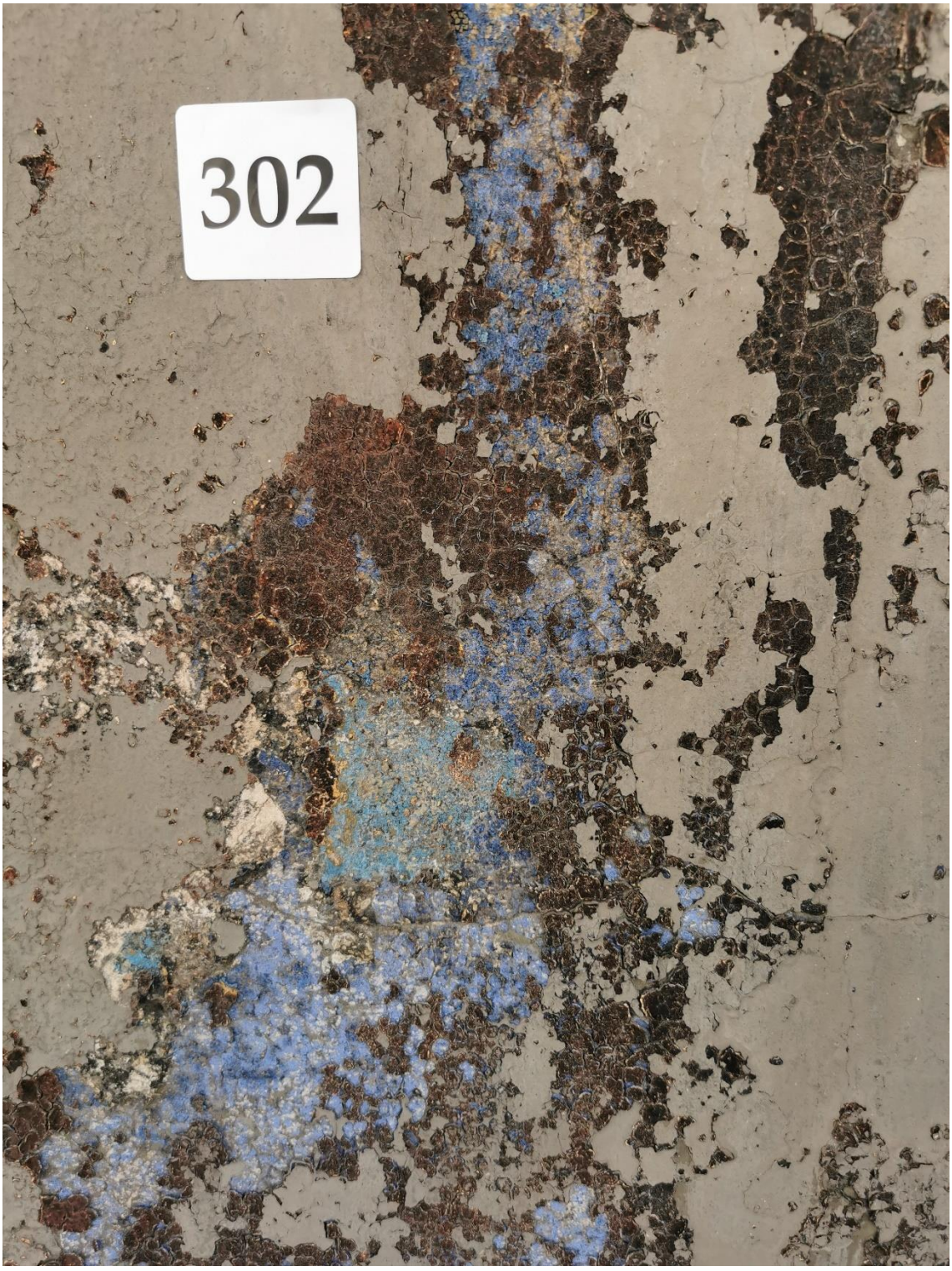

Balkonėlio fonas, suaižėję, trupantys viršutiniai sluoksniai

Balkonėlio fonas apačioje, melsva, žalia, rausva tapybos spalvos

Raudona spalva tapytas lango rėmas centre, kietas, sukibęs užtrynimo sluoksnis, pabalęs nuopertinkavimo tapybos paviršius

Raudona ir rausva spalva tapytas lango rėmas centre, nišos viršus. Kietas, sukibęs užtrynimo sluoksnis, uždažymai, pabalęs nuopertinkavimo tapybos paviršius

Antro tarpsnio tapytas iliuzinis langas

Tapybos likučiai, užtrynimo sluoksniai

Trečio tarpsnio tapytas iliuzinis langas

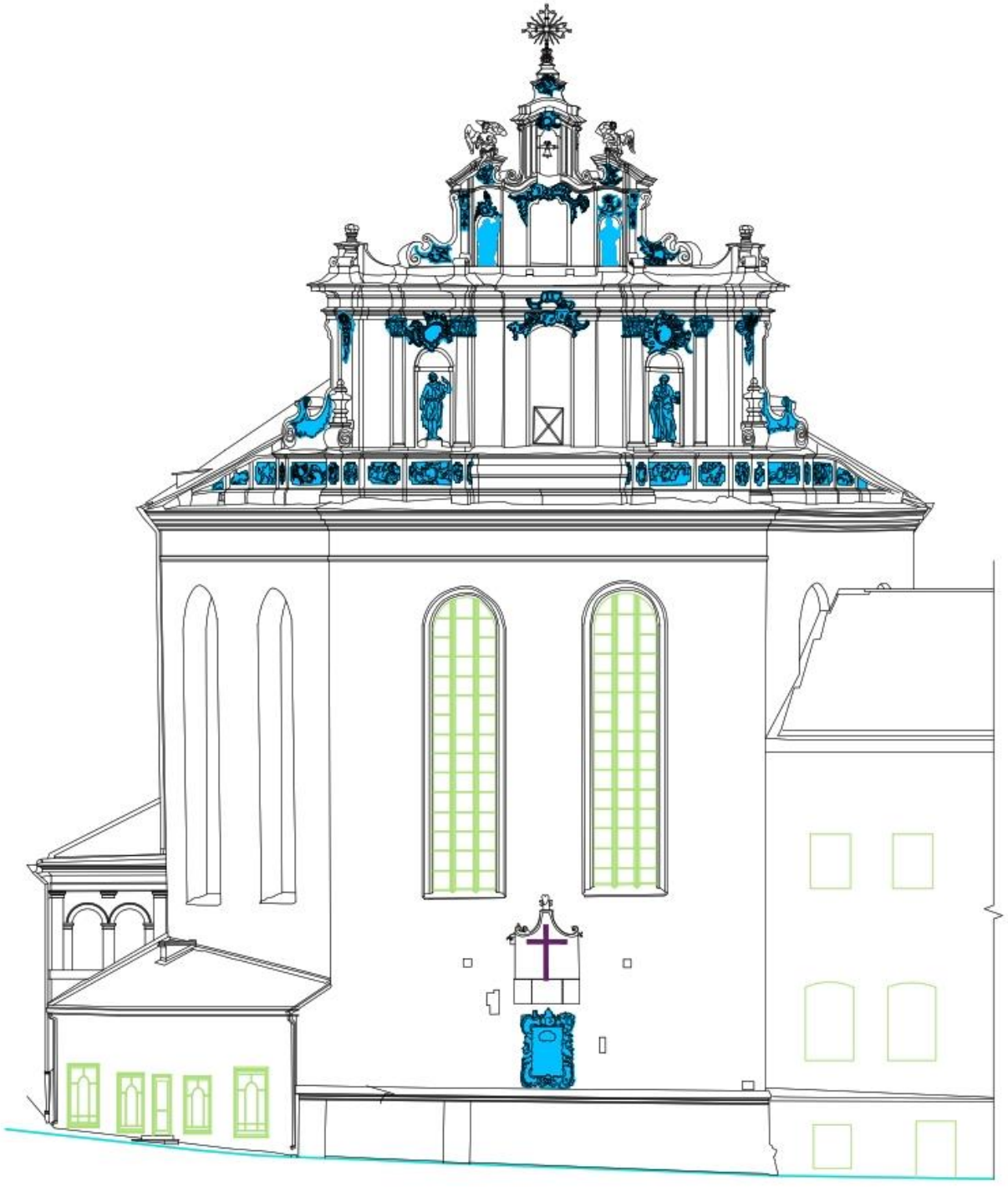

Restauruojama lipdyba, skulptūros

Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčia (u.k. 26848) rytų fasadas

XVIII a. skulptūrinis dekoras

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia (Uk. KVR 26848) rytinio fasado stiuko lipdybos dekoro, stiuko skulptūrų: trečio tarpsnio - „Šv. Ignacas Lojola“, „Šv. Pranciškus Ksaveras", antro tarpsnio - „Šv. Jonas Krikštytojas“, „Šv. evangelistas Jonas“, Chreptavičių giminės memorialinės lentos ir balkonėlio su metaline tvorele ir stogeliu Nukryžiuotojo skulptūros

DEFEKTINIS AKTAS

Konservavimo, restauravimo darbų kiekiai lipdybai, skulptūroms:

1. Sausas nešvarumų valymas nuo lipdybos ir skulptūrų paviršiaus – 44,87 m^2;
2. Silpnai besilaikančios lipdybos ir skulptūrų apkraštavimas – 9,5 m;
3. Byrančio stiuko sutvirtinimas kalkių pagrindo tirpalu – 8,5 m^2;
4. Atšokusios nuo pagrindo stiuko lipdybos ir cementinio tinko dekoro pritvirtinimas injekcijomis ir tvirtinimo elementais – 23,5 m^2;
5. Vėlesnių dažymo sluoksnių pašalinimas nuo lipdybinio dekoro – 44,87 m^2;
6. Lipdybos ir skulptūrų paviršiaus antiseptikavimas – 44,87 m^2;
7. Vandenyje tirpių druskas pašalinimas kompresais – 7 m^2;
8. Autentiškų metalinių tvirtinimo elementų konservavimas – 20 vnt.
9. Suskilusių ir atšokusių dekoro fragmentų išardymas ir sumontavimas į vietas – 25 vnt.
10. Skilimų išvalymas, užtaisymas dekore – 50 m;
11. Autentiško stiuko restauravimas (netekčių lipdymas) artimos sudėties skiediniu – 6,5 m^2;
12. Cementinio tinko dekoro restauravimas (netekčių lipdymas) artimos sudėtiniu skiediniu – 15 m^2;
13. Nekoroduojančių tvirtinimo elementų pastatymas tvirtinant atšokusį lipdybinį dekorą – 400 vnt.;
14. Restauruoto dekoro ir sušiurkštėjusio seno paviršiaus užtrynimas – 38 m^2;
15. Polichrominis (keliom spalvom) dekoro dažymas klijiniais (kazeino) dažais su mineraliniais pigmentais – 44,87 m^2;
16. Plastinio dekoro hidrofobizavimas – 44,87 m^2;

Konservavimo, restauravimo darbų kiekiai Chreptavičių šeimos memorialinei lentai:

1. Memorialinės lentos rėmo iš smiltainio sausas valymas – 4,4 m^2;
2. Memorialinės lentos rėmo iš smiltainio uždažymų nuvalymas – 4,4 m^2;
3. Blogai besilaikančių restauracinių sluoksnių, labai byrančio smiltainio pašalinimas – 0,5 m^2;
4. Šiek tiek byrančių smiltainio paviršių sutvirtinimas – 1,1 m^2;
5. Atsisluoksniavusių smiltainio vietų priklijavimas – 0,3 m^2;
6. Metalo armatūros konservavimas – 10 vnt.;
7. Memorialinės lentos ir smiltainio rėmo antiseptikavimas – 6,68 m^2;
8. Memorialinės lentos smiltainio rėmo išmušimų, nubyrėjimų, skilimų užtaisymas – 0,7 m^2;
9. Memorialinės lentos smiltainio rėmo visų restauruotų vietų tonavimas – 2,1 m^2;
10. Memorialinės lentos (marmuro) plovimas – 4,4 m^2;

11. Memorialinės lentos (marmuro) poliravimas – 2,28 m^2;
12. Memorialinės lentos (marmuro) teksto, herbo išvalymas, restauravimas – *(maždaug)* 3,5 m^2;
13. Memorialinės lentos (marmuro) teksto ir herbo auksavimas – *(maždaug)* 3,5 m^2;
14. Visos memorialinės lentos hidrofobizavimas – 6,68 m^2;
15. Restauruoti (ar atkurti) medinę memorialinės lentos dalį (dalgio kotą) – 1 vnt.
16. Atkurti dalgio ašmenis iš metalo – 1 vnt.

Restauravimo atkuriant darbų kiekiai Nukryžiuotojo skulptūrai:

1. Neradus skulptūros*, pagal vaizdinę ikonografinę medžiagą nulipdyti skulptūros modelį M1:5 (suderinti modelį su Restauravimo taryba, diplomuotais skulptoriais) – 1 vnt.
2. Skulptūros modelio nulipdymas M1:1
3. Skulptūros formų pagaminimas ir vaškinės skulptūros atliejimas – 1 kompl.
4. Skulptūros atliejimas iš bronzos ir paviršiaus apdirbimas – 1 vnt.
5. Skulptūros montavimas ant bažnyčios fasado – 1 vnt.

*Radus skulptūrą – įvertinti jos būklę ir parengti konservavimo ir restauravimo programą.

Tinkuotų fasado karnizų, traukių, kreivinių ir plokščių tinkuotų paviršių restauravimo darbų kiekiai:

1. Neautentiškų, vėlesnių tinko sluoksnių atsargus pašalinimas, atidengiant autentišką (paliekamą restauravimui) sluoksnį – 294,46 m^2
2. Fasadų tinkuotų lygių paviršių valymas elektrine drėle, pašalinant kelis sintetinio uždažymo sluoksnius - 523,02 m^2
3. Paviršių dezinfekcija, antiseptikavimas vienkartiniu purškimu - 1087,33 m^2
4. II sudėtingumo kategorijos paviršių nudruskinimas ir sutvirtinimas kompresais – 4164 dm^2
5. Vienasluoksnio pagrindo (tinko) tvirtinimas, įšvirkščiant kalkių ir kazeino skiedinį - 217,46 m^2
6. Mūrinių sienų lygaus tinko restauravimas arba atkūrimas - 564,31 m^2
7. Mūrinių sienų kreivinių paviršių tinko restauravimas arba atkūrimas - 104,92 m^2
8. Kreivinių angokraščių mūrinių paviršių tinko restauravimas arba atkūrimas – 133 m^2
9. Apvalių kolonų, skliautų, kupolų mūrinių paviršių tinko restauravimas arba atkūrimas – 29,28 m^2
10. Pastovaus skerspjūvio traukių tinko ant mūro kreivinio paviršiaus restauravimas arba atkūrimas (be kampų atkūrimo) - 255,82 m^2
11. Aukštos kokybės klijinis tinkuotų sienų paviršiaus dažymas (2 kartus) - 1087,33 m^2
12. II sudėtingumo kategorijos dekoro paviršių hidrofobizacija - 25582 dm^2
13. Vario arba plieno skardos dangos ardymas – 165 m^2
14. Parapetų, stulpelių ir pan. elementų atkūrimas 1 mm storio vario skarda – 165 m^2

Defektinį aktą parengė –

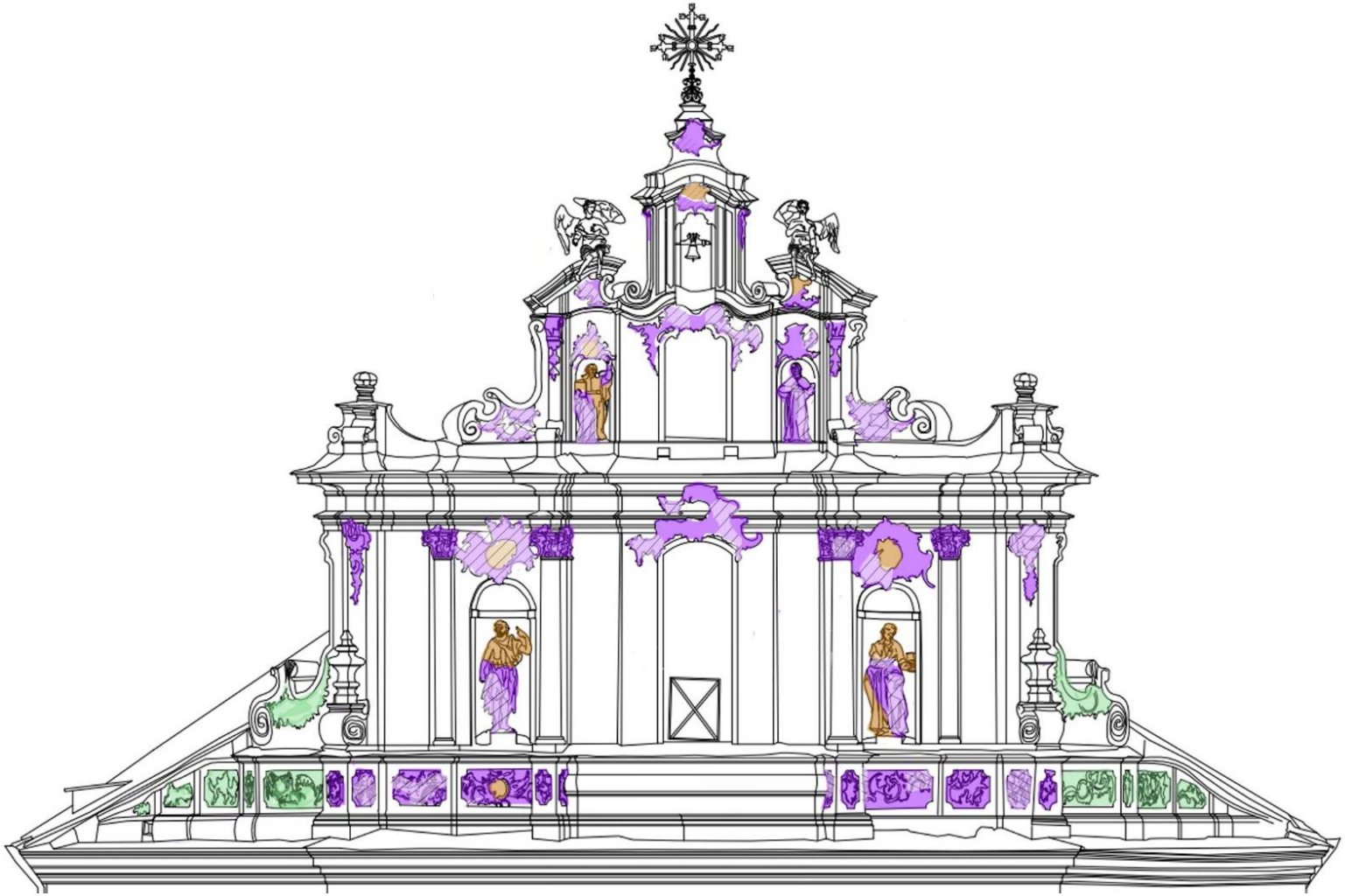

Plastinis dekoras restauruotas/atkurtas cementiniu tinku Plastinis dekoras iš kalkinio tinko (stiuko) Atšokęs nuo pagrindo plastinis dekoras

Defektus tikslinti pastačius pastolius

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia (Uk. KVR 26848)
rytinio fasado stiuko lipdybos dekoro, stiuko skulptūrų DEFEKTINĖ KARTOGRAMA

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia (Uk. KVR 26848) rytinio fasado stiuko lipdybos dekoro, stiuko skulptūrų: trečio tarpsnio - „Šv. Ignacas Lojola“, „Šv. Pranciškus Ksaveras", antro tarpsnio - „Šv. Jonas Krikštytojas“, „Šv. evangelistas Jonas“ , tinkuotų paviršių konservavimo ir restauravimo darbų
METODIKA

Fotofiksacija ir dokumentavimas

Prieš restauravimo darbus nufotografuoti rytinio fasado plastinį dekorą. Fotografuoti darbų metu ir baigus darbus. Darbų metu pildyti darbų žurnalą. Baigus darbus parengti darbų ataskaitą ir ją, per internetinę prieigą KPEPIS, pateikti Restauravimo tarybai tvirtinti.

Konservavimo, restauravimo darbų metodika lipdybai, skulptūroms:

1. **Sausas nešvarumų valymas nuo lipdybos ir skulptūrų paviršiaus**
   Sausai šepečiais, teptukais nuvalyti miesto dulkes ir kitus nešvarumus nuo dekoro paviršiaus.

2. **Silpnai besilaikančios lipdybos ir skulptūrų apkraštavimas**
   Atšokusius nuo pagrindo kalkinio tinko dekoro kraštus apkraštuoti *kalkių – plauto smėlio – grūstos plytos miltų skiediniu (1:2:0,1)*, cementinio tinko dekoro kraštus apkraštuoti *cemento – kalkių – plauto smėlio – grūstos plytos skiediniu (1:0,5:3:0,1),* 45° kampu, prieš tai briauną ir pagrindą sudrėkinus kalkių vandeniu.

3. **Byrančio stiuko sutvirtinimas kalkių pagrindo tirpalu**
   Tvirtos struktūros, tačiau šiek tiek byrančius stiuko dekoro fragmentus sutvirtinti įgirdant paviršių *kalkiniu vandeniu (10 l vandens : 3 kg kalkių tešlos)* 2 – 3 kartus ar daugiau, išlaikant 8 valandų laikotarpį tarp tvirtinimų. Naudoti tik skaidrų kalkinį vandenį. Byrantį paviršių galima tvirtinti ir *nano kalkių spirite* preparatu.

4. **Atšokusios nuo pagrindo stiuko lipdybos ir cementinio tinko dekoro pritvirtinimas injekcijomis**
   Atšokusius nuo pagrindo stiuko ir cementinio lipdybos tinko plotus tvirtinti klijuojančiomis injekcijomis. Skyles injekcijoms gręžti 45° kampu, išdėstant šachmatų lentos principu, paliekant tarp skylių apie 15 – 20 cm atstumą. Klijuojantis skiedinys turi būti grietinės tirštumo. Ištryškusį skiedinį iškart nuvalyti.

   Klijuojančio skiedinio sudėtis stiuko lipdybai:
   1,0 – tūrio dalis kalkių tešlos (50 % drėgnumo, >70 % aktyvumo);
   1,5 – tūrio dalies smėlio 0,315 - 0,14 mm frakcijų intervale;
   0,5 – tūrio dalies kvarcinio smėlio;
   0,2 – tūrio dalies marmuro miltų;
   0,1 – tūrio dalies gipso;
   Skiedinį iki grietinės tirštumo skiesti 1- 2 % kazeino tirpalu;

   Klijuojančio skiedinio sudėtis cementinio tinko lipdybai:
   0,5 – tūrio dalies cemento
   0,5 – tūrio dalis kalkių tešlos (50 % drėgnumo, >70 % aktyvumo);

1,5 – tūrio dalies smėlio 0,315 - 0,14 mm frakcijų intervale;
0,5 – tūrio dalies kvarcinio smėlio;
0,2 – tūrio dalies marmuro miltų;
0,1 – tūrio dalies gipso;
Skiedinį iki grietinės tirštumo skiesti 1-2 % kazeino tirpalu;

5. **Vėlesnių dažymo, užtrynimo sluoksnių pašalinimas nuo plastinio dekoro**
   Mechaniškai – skalpeliais, gremžtukais, kaltukais, švitriniu popieriumi pašalinti vėlesnius uždažymo, užtrynimo sluoksnius, paliekant ir išsaugant pirmąjį dažymo sluoksnį. Jeigu cementinio tinko sluoksnis yra santykinai labai storas, arba labai sukibęs su kalkiniu tinku – jo nešalinti, nes autentiška lipdyba šalinant gali būti pažeista arba nerasta iš viso.

6. **Lipdybos ir skulptūrų paviršiaus antiseptikavimas**
   Nuvalytą dekorą apdoroti antiseptiku, kurio pagrindinės veikliosios medžiagos – *Alkildimetilbenzilamonio chloridas kartu su ketvirtinių amonio druskų junginiais* (pav. gamintojo Jape „Gron Fri“). Dirbant vadovautis gamintojo rekomendacijomis.

7. **Vandenyje tirpių druskas pašalinimas**
   Tyrimais nenustatytas užterštumas vandenyje tirpiomis druskomis, todėl procedūra neatliekama.

8. **Autentiškų metalinių tvirtinimo elementų konservavimas**
   Nuo tvirtinimo elementų nuvalyti rūdis nuvalyti mechaniškai skalpeliu, švitriniu popieriumi, multifunkciniu aparatu („Dremeliu“) iki blizgaus metalo paviršiaus. Apdoroti rūdžių rišikliu (*fosforo rūgšties ir cinko oksido* pagrindu) („Okko“, „Buvanols“) vadovaujantis gamintojo rekomendacijomis. Apdorotus geležinius elementus du kartus padengti metalui skirtais dažais (*pirminio benzino, hidrintos sunkiosios naftos* pagrindu). Gali būti „Hammerite“ ar „Rust Oleum“ firmos.

9. **Suskilusių ir atšokusių dekoro fragmentų išardymas ir sumontavimas į vietas**
   Sveikos struktūros suskilusius ir judančius lipdybos fragmentus išardyti, išvalyti birią medžiagą, konservuoti armatūrą (žr. 8 punktą), ir suklijuoti atgal klijuojančiu skiediniu (žr. 4 punktą).

10. **Skilimų išvalymas, užtaisymas dekore**
    Skilimus lipdyboje praplatinti, išvalyti (išsiurbti ar išpūsti dulkes, tinko daleles) ir, sudrėkinus vandeniu, užtaisyti skiediniu.
    Skiedinio sudėtis stiuko lipdybos plyšiams ir smulkiems išmušimams:
    1,0 – tūrio dalis kalkių tešlos (50 % drėgnumo, >70 % aktyvumo);
    1,5 – tūrio dalies smėlio 0,315 - 0,14 mm frakcijų intervale;
    0,5 – tūrio dalies kvarcinio smėlio;
    0,2 – tūrio dalies marmuro miltų;
    0,1 – tūrio dalies gipso;

    Skiedinį iki grietinės tirštumo skiesti 1- 2 % kazeino tirpalu;

    Skiedinio sudėtis cementinio tinko lipdybos plyšiams ir smulkiems išmušimams:
    0,5 – tūrio dalies cemento
    0,5 – tūrio dalis kalkių tešlos (50 % drėgnumo, >70 % aktyvumo);
    2,5 – tūrio dalies smėlio 0,315 - 0,14 mm frakcijų intervale;
    0,5 – tūrio dalies kvarcinio smėlio;

11. Autentiško stiuko restauravimas (netekčių lipdymas) artimos sudėties skiediniu

Didesnius praradimus lipdyti šalia esančių lipdybos elementų stilistika. Prieš lipdant pagrindą sudrėkinti kalkiniu vandeniu. Jei reikia – įsukti nerūdijančio plieno mūrvines. Tinką kelias dienas saugoti nuo lietaus ir per greito išdžiūvimo – tiesioginių saulės spindulių, karščio, stipraus vėjo.

Restauracinis skiedinys kalkinio stiuko lipdybai:

1 tūrio dalis kalkių tešlos (50 % drėgnumo, >70 % aktyvumo);
2,5 tūrio dalys plauto žvyro (2,5 – 0,14 frakcijų intervale);
0,5 tūrio dalys kvarcinio smėlio;
0,2 – tūrio dalies gipso;
0,1 tūrio dalies trintos medžio anglies;
Skiedinį iki grietinės tirštumo skiesti 2 % kazeino tirpalu;

12. Cementinio tinko dekoro restauravimas (netekčių lipdymas) artimos sudėtiniu skiediniu

Didesnius praradimus lipdyti šalia esančių lipdybos elementų stilistika. Prieš lipdant pagrindą sudrėkinti geriamu vandeniu. Jei reikia – įsukti nerūdijančio plieno mūrvines. Tinką kelias dienas saugoti nuo lietaus ir per greito išdžiūvimo – tiesioginių saulės spindulių, karščio, stipraus vėjo.

Restauracinis skiedinys cementinio tinko lipdybai:

0,5 – tūrio dalies cemento
0,5 – tūrio dalis kalkių tešlos (50 % drėgnumo, >70 % aktyvumo);
2,5 tūrio dalys plauto žvyro (2,5 – 0,14 frakcijų intervale);
1,5 – tūrio dalies kvarcinio smėlio;
0,1 tūrio dalies trintos medžio anglies;

13. Nekoroduojančių tvirtinimo elementų pastatymas tvirtinant atšokusį lipdybinį dekorą

Didesnio ploto ir storesnius (virš 1,5 cm) atšokusios lipdybos plotus papildomai tvirtinti nerūdijančio plieno, ar kitomis nekoroduojančiomis tvirtinimo konstrukcijomis.

14. Restauruoto dekoro ir sušiurkštėjusio seno paviršiaus užtrynimas

Restauruotus ir senus sušiurkštėjusius lipdybos paviršius užtrinti, prieš tai sudrėkinus. Užtrintus paviršius kelias dienas saugoti nuo lietaus ir per greito išdžiūvimo – tiesioginių saulės spindulių, karščio, stipraus vėjo.

Užtrinamojo skiedinio sudėtis kalkinio stiuko lipdybai:

1,0 – tūrio dalis kalkių tešlos (50 % drėgnumo, >70 % aktyvumo);
1,5 – tūrio dalies kvarcinio smėlio;
0,2 – tūrio dalys marmuro miltų;

Užtrinamojo skiedinio sudėtis cementinio tinko lipdybai:

0,5 – tūrio dalies cemento
0,5 – tūrio dalis kalkių tešlos (50 % drėgnumo, >70 % aktyvumo);
2 – tūrio dalys kvarcinio smėlio;

15. Plastinio dekoro dažymas

Praėjus pagrindiniam karbonizacijos laikotarpiui (3 – 4 savaitėms) po lipdymo darbų, dekorą dažyti silikatiniais dažais (nors autentiška kalkinio tinko lipdyba buvo dažyta kalkiniais klijiniais dažais, dauguma išlikusios lipdybos yra vėlesnio – cementinio tinko. Dažant skirtingo pagrindo dažais, neįmanoma išlaikyti vienodo dažų, o tuo pačiu, kokybiško bendro fasado vaizdo, ypač

skirtingomis oro sąlygomis (pvz. lyjant, kalkiniai dažai tamsėja, silikatiniai – tik šiek tiek blizga). Spalvinį dažymo projektą tikslinti atidengus lipdybos pirmąjį dažymo sluoksnį.

16. **Plastinio dekoro hidrofobizavimas**
Išdžiūvus dažams, dekorą hidrofobizuoti preparatu *silanų, siloksanų* pagrindu. Preparatu padengti dekoro paviršių vadovaujantis gamintojo rekomendacijomis.

Tinkuotų paviršių restauravimo darbų metodika:

1. **Vėlesnių dažymo, restauracinių cemento pagrindo sluoksnių, silpnai sukibusių su kalkinio pagrindo tinkuotais paviršiais, pašalinimas**
Mechaniškai šalinti tik tuos sluoksnius, kurie silpnai sukibę su paviršiumi arba labai iškreipia ar niveliuoja plokštumų, karnizų, kampų formas.

2. **Uždruskėjusių paviršių nudruskinimas**
Druskų pažeistą tinką cokolinėje dalyje pašalinti, uždėti ištraukiančius kompresus (pvz. distiliuoto vandens ir sepiolito – smulkintos celiuliozės (eko vatos) kompresais santykiu 1:3 arba Remmers "Entsalzungskompresse"). Kompresui išdžiūvus, jį pašalinti ir tinkuoti restauraciniu kalkių pagrindo sanuojančiu tinku arba vietoje gamintu kalkiniu skiediniu, aprašytu punkte 5, įdedant papildomai 0,4 t.d trintos medžio anglies.

3. **Atšokusių nuo pagrindo tinko plotų tvirtinimas**
Sveikos struktūros atšokusius nuo pagrindo tinko plotus pritvirtinti nerūdijančio plieno, ar kitomis nekoroduojančiomis tvirtinimo konstrukcijomis. Arba atšokusio tinko vietas, kuriose yra susidarę tuštumos tvirtinamos injekcijomis. Tinko tuštumą sudrėkinti spiritu 50 - 70% įšvirkščiant švirkštu. Po to tuštumą užpildyti švirkštais sušvirkščiant nano kalkių su marmuro dulkių užpildu mišiniu CaLoXil Injection grout.

4. **Tinkuotų detalių paviršiaus antiseptikavimas**
Nuvalytus tinkuotus paviršius, ypač horizontalias išsikišusias dalis, apdoroti antiseptiku, kurio pagrindinės veikliosios medžiagos – *Alkildimetilbenzilamonio chloridas kartu su ketvirtinių amonio druskų junginiais* (pav. gamintojo Jape „Gron Fri"). Dirbant vadovautis gamintojo rekomendacijomis.

5. **Skilimų, plyšių, netekčių autentiškame tinke užtaisymas**
Tinkuotų kalkinio tinko paviršių netektis tinkuoti restauraciniu kalkių pagrindo tinku arba vietoje gamintu kalkiniu skiediniu. Sudėtis:
1 t.d. kalkių tešlos
3t.d. plauto žvyro (0,1 – 2 mm frakcijų intervale) (smulkesniems plyšiams naudoti 0,0 – 0,4 mm fr.)
0,1 t.d. trintos medžio anglies.

6. **Skilimų, plyšių, netekčių užtaisymas restauracinėse cemento pagrindo detalėse**
Tinkuotų cementinio tinko paviršių netektis tinkuoti restauraciniu kalkių pagrindo tinku arba vietoje gamintu sudėtiniu skiediniu. Sudėtis:
0,3 t.d. kalkių tešlos;
1 t.d. cemento;

4 t.d. plauto žvyro (0,1 – 2 mm frakcijų intervale) (smulkesniems plyšiams naudoti 0,0 – 0,4 mm fr.) 0,1 t.d. trintos medžio anglies.

7. Paviršių užtrynimas

Restauruotus paviršius užtrinti skiediniu:

1.t.d. kalkių tešlos;

2.t.d. kvarcinio smėlio (0,0 – 0,4 mm);

8. Paviršių dažymas

Tinkui išdžiūvus, po 3 – 4 savaičių nuo tinkavimo darbų pabaigos, paviršius gruntuoti silikatiniu gruntu ir dažyti silikatiniais dažais pagal spalvinius tyrimus ir valant rastą informaciją.

9. Paviršių hidrofobizavimas

Išdžiūvus dažams, išsikišusius horizontalius paviršius, nedengtus skardomis, hidrofobizuoti preparatu *silanų, siloksanų pagrindu*. Preparatu padengti paviršius vadovaujantis gamintojo rekomendacijomis.

10. Apskardinimas

Karnizų, bokštelių, voliutų viršus uždengtas apskardinimu, kuris labai sunykęs, prakiuręs ir nebeatlieka apsauginės funkcijos. Todėl visi fasado detalių apskardinimo elementai turi būti pakeisti nauja varine skarda.

Lipdybos, natūralaus ir dirbtinio akmens skulptūros restauratorė, ekspertė

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia (u.k. KVR 26848) rytinio fasado Chreptavičių giminės memorialinės lentos (u.k. 8348) konservavimo ir restauravimo darbų
METODIKA

1. **Memorialinės lentos rėmo iš smiltainio valymas**
   Šepečiais, teptukais, dulkių siurbliu nuvalyti rėmo paviršių. Įsigėrusias dėmes galima valyti *kaučiuko pagrindo* pasta.

2. **Memorialinės lentos rėmo iš smiltainio uždažymų nuvalymas**
   Dažus nuo smiltainio rėmo valyti mechaniškai skalpeliais, gremžtukais, stengiantis nepažeisti smiltainio paviršiaus. Dažus galima suminkštinti tirpalais, pramoniniais dažų valikliais bandymų keliu.

3. **Blogai besilaikančių restauracinių sluoksnių, labai byrančio smiltainio pašalinimas**
   Pašalinti silpnai besilaikančias ir/ar paviršiaus forma ir faktūra nederančias prie autento restauracines, bei labai byrančius autentiškas smiltainio dalis.

4. **Smiltainio paviršių sutvirtinimas**
   Šiek tiek byrančius paviršius sutvirtinti *silicio rūgšties pagrindo* akmens tvirtinimo priemonėmis (pa. Remmers „KSE 300“). Vadovautis gamintojo rekomendacijomis.

5. **Atsisluoksniavusių smiltainio vietų priklijavimas**
   Atsisluoksniavusias smiltainio vietas priklijuoti, taip pat plyšius užpildyti smulkesnės frakcijos restauracinio mišinio skiediniu skirtu smiltainio restauravimui. (žr. p. 8)

6. **Metalo armatūros konservavimas**
   Nuo tvirtinimo elementų nuvalyti rūdis nuvalyti mechaniškai skalpeliu, švitriniu popieriumi, multifunkciniu aparatu (dremeliu) iki blizgaus metalo paviršiaus. Apdoroti rūdžių rišikliu (*fosforo rūgšties ir cinko oksido* pagrindu) („Okko“, „Buvanols“) vadovaujantis gamintojo rekomendacijomis. Apdorotus geležinius elementus du kartus padengti metalui skirtais dažais (*pirminio benzino, hidrintos sunkiosios naftos* pagrindu). Gali būti „Hammerite“ ar „Rust Oleum“ firmos. Dažų spalvą suderinti su projekto vadovu.

7. **Memorialinės lentos smiltainio rėmo antiseptikavimas**
   Antiseptikuoti paviršius *ketvirtinių amonio druskų* pagrindo preparatais.

8. **Memorialinės lentos smiltainio rėmo išmušimų, nubyrėjimų, skilimų užtaisymas**
   Memorialinės lentos rėmo netektis restauruoti gamykliniu skiediniu, skirtu smiltainio restauravimui (pvz. "Restauriermortel SK" (UAB "Remmers") pagal gamintojo rekomendacijas. Mišinio spalvą ir frakciją parinkti pagal smiltainio pavyzdį. Skilimus užtaisyti smulkesnės frakcijos skiediniu. Restauruotas vietas laikyti drėgnai 14 dienų. Pirmas keturias dienas drėkinti vandeniu dukart per dieną.

9. **Memorialinės lentos smiltainio rėmo visų restauruotų vietų tonavimas**

Restauruotas smiltainio vietas, savo spalva disonuojančias su natūralaus smiltainio paviršiumi bandyti tonuoti 4 proc. kazeino tirpalu su mineraliniais pigmentais. Jeigu labai pasikeičia paviršiaus faktūra – bandyti pigmentus maišyti su *silicio rūgšties pagrindo* akmens tvirtinimo priemonėmis.

10. **Memorialinės lentos (marmuro) plovimas**
    Marmuro lentą nuplauti ūkinio muilo 5 proc. tirpalu ir/ar šarminiais valikliais, skirtais marmurinių dangų priežiūrai. Vadovautis gamintojo rekomendacijomis.

11. **Memorialinės lentos (marmuro) teksto, herbo išvalymas, restauravimas**
    Iš herbo ir teksto gilumų mechaniškai mediniais ir plastikiniais (jokiu būdu ne metaliniais) įrankiais iškrapštyti dažų likučius.

12. **Memorialinės lentos (marmuro) poliravimas**
    Marmuro lentos paviršių nupoliruoti išcentriniais šlifuokliais švitriniu popieriumi pradedant nr. 400 grūdėtumo ir baigiant rankomis nr. 3000. Nupoliravus lentą nuplauti vandeniu ir nusausinti.

13. **Memorialinės marmurinės lentos teksto ir herbo auksavimas**
    1. Sutvarkytas akmens auksuotinas dalis nuriebalinti acetonu ar nefrasu arba skiedikliu 646
    2. Paruošti švino suriko ir pokosto mišinį ir paruoštu mišiniu nutepti (padengti) auksuojamas dalis.
    3. Pilnai išdžiūvus pirmajam sluoksniui, dėti antrąjį antikorozinį sluoksnį paruoštą iš švino chromato ir gintarinio lako.
    4. Lakuoti gintariniu laku 2 – 3 kartus.
    5. Padengti auksavimui skirtu “Le Franc” 12 val. laku.
    6. Auksuoti 24 karatų aukso lapeliais.

14. **Visos memorialinės lentos hidrofobizavimas**
    Memorialinę lentą hidrofobizuoti preparatu *silanų, siloksanų* pagrindu. Preparatu padengti dekoro paviršių vadovaujantis gamintojo rekomendacijomis.

15. **Restauruoti (ar atkurti) medinę memorialinės lentos dalį (dalgio kotą), dalgio ašmenis**
    Iš kietmedžio medienos atkurti (arba restauruoti prailginant) dalgio kotą, iš metalo – ašmenis. Vadovautis natūros ir ikonografiniais duomenimis.

Lipdybos, natūralaus ir dirbtinio akmens skulptūros restauratorė, ekspertė

Aukščiausios kategorijos auksuotės restauratorius

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia (u.k. KVR 26848) rytinio fasado Nukryžiuotojo skulptūros restauravimo atkuriant
METODIKA

1. **Modelio nulipdymas**
   Neradus skulptūros, pagal surinktą vaizdinę ikonografinę medžiagą, analogus nulipdyti skulptūros modelį M1:5 iš minkštos medžiagos – molio, plastilino. Modelį suderinti su Restauravimo tarybos komisija, diplomuotais skulptoriais. Modelį lipdyti arba darbui vadovauti gali tik diplomuotas skulptorius, turintis patirties atkuriant skulptūras.
   Pagal suderintą modelį nulipdyti Nukryžiuotojo skulptūrą M1:1. Galima skulptūrą išdidinti ir naudojant 3D skenavimą ir frezavimą/spausdinimą, rankinį paviršiaus apdirbimą.
   (Radus originalią Nukryžiuotojo skulptūrą – įvertinti jos būklę ir parengti konservavimo ir restauravimo programą)

2. **Vaškinės skulptūros pagaminimas**
   Pagaminti skulptūros elastines formas su kietu kiautu ir atlieti vaškinę skulptūrą.

3. **Atliejimas iš bronzos**
   Vaškinę skulptūrą duoti atlieti iš bronzos į bronzos liejyklą.

4. **Skulptūros paviršiaus apdirbimas**
   Skulptūrą apšveisti ir nupoliruoti metalui apdirbti skirtais įrankiais. Skulptūros apdirbimas turi būti atliekamas to paties skulptoriaus, kaip ir modelio lipdymas (žr. 1 punktą)

5. **Skulptūros montavimas**
   Skulptūrą sumontuoti ant bažnyčios fasado, sienoje virš metalinio balkonėlio, montavimo vietą parenkant pagal ikonografines nuotraukas.

Lipdybos, natūralaus ir dirbtinio akmens skulptūros restauratorė, ekspertė

Matoma kalkinio tinko lipdyba su cementinio tinko pataisymais, dažų praradimai, skilimai, nubyrėjimai. Apatinės, išsikišusios rokailių dalys – daugiausiai vien iš cementinio tinko. Pietinio fasado lipdyba, frontono trečias tarpsnis.

Matoma kalkinio tinko lipdyba po cementinio pagrindo užtrynimu. Dekoras atšokęs nuo pagrindo, suskilęs. Pietinio fasado lipdyba, frontono trečias tarpsnis.

Matomi rokailiai, kapiteliai iš kalkinio tinko skirtingu storiu restauruoti/atkurti cementiniu skiediniu. Pietinio fasado lipdyba, frontono antras tarpsnis.

Matoma lipdyba skirtingu storiu restauruota/atkurta cementiniu skiediniu. Nuskilimai, apnašos, skilimai. Pietinio fasado lipdyba, frontono antras tarpsnis.

Lipdybos paviršius nusiplovęs, suskilinėjęs, atitrūkęs ir vietomis nukritęs nuo paviršiaus, barškantis. Pietinio fasado lipdyba, frontono antras tarpsnis.

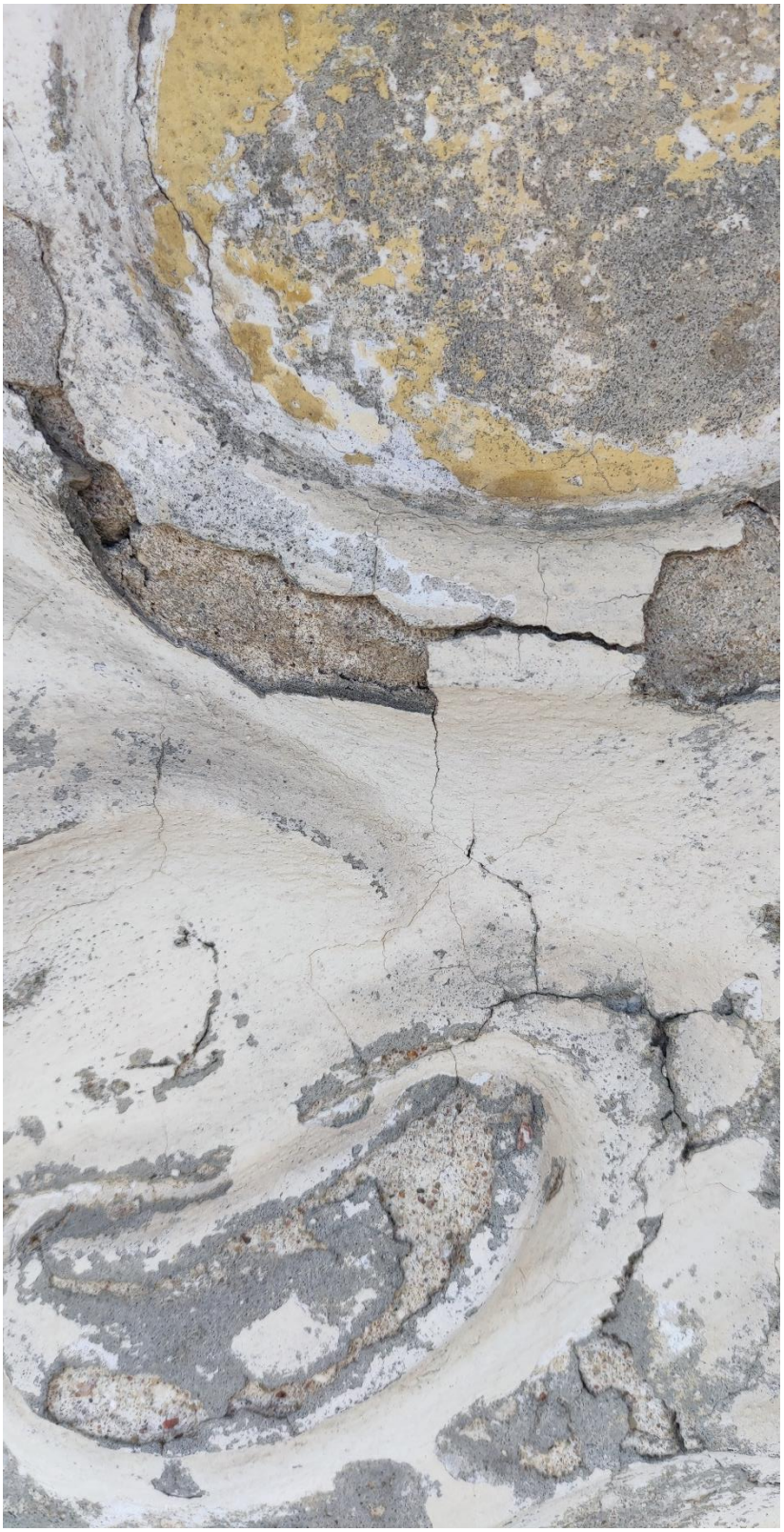

Lipdybos paviršiuje esantis cementinis tinkas suskilinėjęs, atitrūkęs ir vietomis nukritęs nuo paviršiaus, barškantis. Kalkinis tinkas apačioje vietomis byrantis, kitur – tvirtas, stipriai sukibęs su cementiniu. Pietinio fasado lipdyba, frontono antras tarpsnis

Viršutinė skulptūros dalis išlikusi daugiausia iš kalkinio stiuko. Delne ir blauzdoje dešinėje armatūra surūdijusi, pradėjusi plėšyti stiuką. Pietinio fasado Šv. Jono Krikštytojo skulptūra, frontono antras tarpsnis.

Visa skulptūra daugiausia iš cementinio tinko. Nusiplovę dažai nuo išsikišusių dalių; suskilinėjęs abitas; apatinėje dalyje nusilupęs tinkas, postamentas apaugęs dumbliais. Pietinio fasado Šv. Pranciškaus Ksavero skulptūra, frontono trečias tarpsnis.

Pietinio fasado lipdyba, frontono antro tarpsnio apatinė dalis, zondai su atidengta autentiška lipdyba.

Chreptavičių memorialinės lentos būklė

Matomi smiltainio rėmo paviršiaus ištrupėjimai, tamsūs dažai gilumose, marmuro lentos paviršiaus užteršimai, teksto būklė. Pietinis fasadas, Chreptavičių memorialinė lenta.

Matomi rėmo paviršiaus užteršimai, skilimai, tamsesnės restauruotos vietos, dažų likučiai, surūdijęs tvirtinimo elementas. Pietinis fasadas, Chreptavičių memorialinė lenta.

Matomi skilimai smiltainyje, atskilę restauruotos vietos. Pietinis fasadas, Chreptavičių memorialinė lenta.

Matomi smiltainio atskilimai, susilpnėjusi smiltainio cementacija, užtaisymai. Pietinis fasadas, Chreptavičių memorialinė lenta.

Pietinis fasadas, balkonėlis, kuriame turi būti Nukryžiuotojo skulptūra ir Chreptavičių memorialinė lenta.

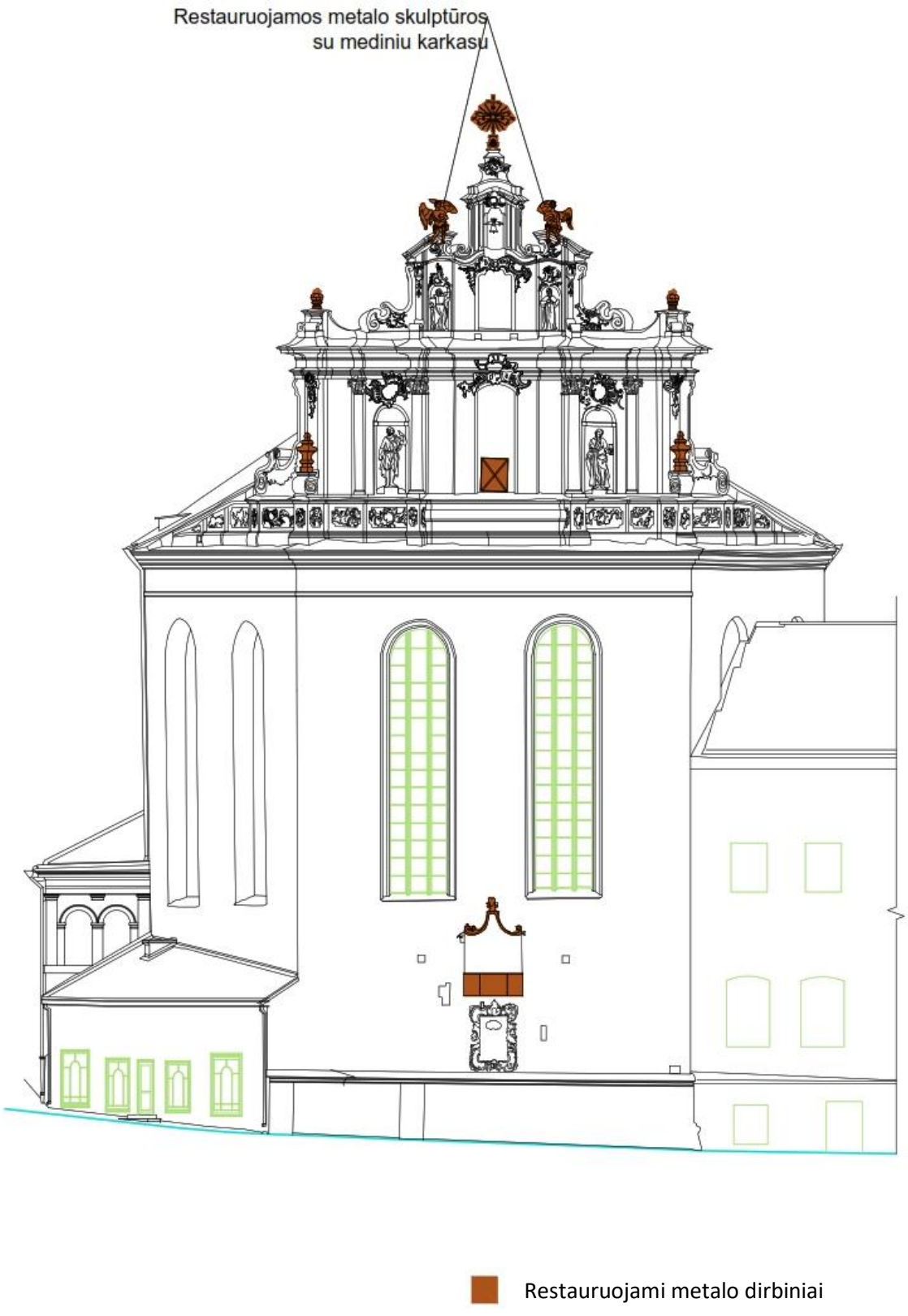

Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčia (u.k. 26848) rytų fasadas

Metalo dekoras

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) Rytų fasado ornamentuoto metalinio kryžiaus (u.k. 7503), metalinių angelų skulptūrų, metalinių vazų, metalinių durų ir metalinio balkono

DEFEKTINIS AKTAS

Konservavimo, restauravimo darbų kiekiai ornamentuotam kyžiui:

1. Kryžiaus numontavimas, nukėlimas – 1 vnt. iki 0,5 t ir iki 3m aukščio
2. Dekoratyvinių gaminių išardymas – 36 vnt.
3. Paviršių valymas, užteršimų pašalinimas – 350 dm^2
4. Rūdžių nuvalymas iki 0,5 t ir iki 3m aukščio – 0,5 t
5. Kryžiaus karkaso ištaisymas iki 0,5 t ir iki 3m aukščio- 1 vnt.
6. Kryžiaus dekoratyvinių detalių, mazgų atkūrimas ir sumontavimas iki 0,5 t ir iki 3m aukščio- 1 vnt.
7. Detalių paruošimas ir auksavimas ant lako – 55 dm^2
8. Kryžiaus kėlimas, sumontavimas iki 0,5 t ir iki 3m aukščio- 1 vnt.
9. Paviršiaus padengimas apsaugine danga – 3,5 m^2

Konservavimo, restauravimo darbų kiekiai 2 angelų skulptūroms:

1. Karkaso metalinės iki 1.5 t masės konstrukcijos demontavimas ir nuleidimas – 1,5 t
2. Drožybos nuėmimas, kai detalės plotas didesnis negu 10 dm2 – 878 dm^2
3. Medienos antiseptikavimas purškimu ir tepimu – 8,78 m^2
4. Medienos tvirtinimas polimerinėmis medžiagomis – 878 dm^2
5. IV sudėtingumo kategorijos reljefinės drožybos restauravimas, kai drožiama iš kietmedžio – 439 dm^2
6. Drožybos pritvirtinimas, kai detalės plotas didesnis negu 10 dm^2 – 878 dm^2
7. Dekoratyvinių gaminių išardymas, kai detalės sudėtingos (detalė) – 520 vnt.
8. Gaminio paviršių, detalių valymas cheminiu būdu, pašalinant senus kelių sluoksnių užteršimus, dažų, lakų sluoksnius – 878 dm^2
9. Švino juostų pagaminimas – 100 kg
10. Sudėtingų dekoratyvinių detalių atkūrimas – 120 vnt.
11. Sudėtingų ornamentuotų arba skulptūrinių (kaukės, figūros ir pan.) lietų detalių paviršiaus restauravimas – 878 dm^2
12. Dekoratyvinių (išardytų ir restauruotų) gaminių surinkimas, kai detalės sudėtingos (detalė) – 520 vnt.
13. Paviršiaus padengimas apsaugine danga – 8,78 m^2
14. Karkaso elementų pakėlimas ir montavimas, kai karkaso masė iki 1.5 t – 1,5 t

Konservavimo, restauravimo darbų kiekiai 4 metalinėms vazoms:

1. Karkaso metalinės iki 0.5 t masės konstrukcijos demontavimas ir nuleidimas – 1t
2. Dekoratyvinių gaminių išardymas, kai detalės sudėtingos (detalė) – 4 vnt.
3. Gaminio paviršių, detalių valymas cheminiu būdu, pašalinant senus kelių sluoksnių užteršimus, dažų, lakų sluoksnius - 830 dm^2
4. Deformuotų karkaso elementų ištaisymas, kai karkaso masė iki 0.5 t – 1t
5. Sudėtingų dekoratyvinių detalių atkūrimas – 3 vnt.

6. Sudėtingų ornamentuotų arba skulptūrinių (kaukės, figūros ir pan.) lietų detalių paviršiaus restauravimas – 830 dm^2
7. Metalinių paviršių paruošimas ir auksavimas ant lako,kai detal.plotas didesnis negu 1dm2,o paviršius IV sudėting.kateg. – 83 dm^2
8. Sudėtingų detalių tvirtinimas, atkūriant tvirtinimo detales – 10 vnt.
9. Aliejinis dažymas – 8,3 m^2
10. Pakėlimas ir montavimas, kai karkaso masė iki 0.5 t – 1t
11. Paviršiaus padengimas apsaugine danga – 8,3 m^2

Konservavimo, restauravimo darbų kiekiai metalinėms durims:

1. Demontavimas ir nuleidimas – 0,25 t
2. Gaminio paviršių, detalių valymas cheminiu būdu, pašalinant senus kelių sluoksnių užteršimus, dažų, lakų sluoksnius – 300 dm^2
3. Deformuotų karkaso elementų ištaisymas – 0,25 t
4. Nesudėtingų detalių tvirtinimas, atkūriant tvirtinimo detales – 2 vnt.
5. Aliejinis dažymas – 3 m^2
6. Pakėlimas ir montavimas – 0,25 t
7. Paviršiaus padengimas apsaugine danga - 3 m^2

Konservavimo, restauravimo darbų kiekiai metaliniam balkonui:

1. Konstrukcijos iki 0,5 t masės demontavimas ir nuleidimas – 0,5 t
2. Dekoratyvinių gaminių išardymas, kai detalės vidutinio sudėtingumo (detalė) – 62 vnt.
3. Gaminio paviršių, detalių valymas cheminiu būdu, pašalinant senus kelių sluoksnių užteršimus, dažų, lakų sluoksnius – 986 dm^2
4. Rūdžių nuvalymas nuo karkaso, kai karkaso masė iki 0.5 t – 0,5 t
5. Deformuotų karkaso elementų ištaisymas, kai karkaso masė iki 0.5 t – 0,5 t
6. Sudėtingų dekoratyvinių detalių atkūrimas – 24 vnt.
7. Sudėtingų detalių tvirtinimas, atkūriant tvirtinimo detales – 24 vnt.
8. Karkaso metalinių detalių pagaminimas (atkūrimas) – 197,2 dm^2
9. IV kat.sudėtingumo paviršiaus, kai detalės plotas iki 0,25dm2, paruošimas ir auksavimas ant lako – 85 dm^2
10. Vidutinio sudėtingumo metalinių grotų, tvorų aliejinis dažymas – 19,86 m^2
11. Karkaso elementų pakėlimas ir montavimas, kai karkaso masė iki 0.5 t – 0,5 t
12. Paviršiaus padengimas apsaugine danga – 19,86 m^2

Eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) Rytų fasado ornamentuoto metalinio kryžiaus (u.k. 7503)

DEFEKTINIS APRAŠYMAS

Kryžiaus schema artima Misionierių bažnyčios rytinės pusės kryžių kompozicijai. Konstrukcija stipriai paveikta korozijos, nestabili. Išoriškai pastebimi fizinio poveikio požymiai, galėję turėti vėlesnį poveikį tvirtumui. Visos vizualiai matomos tvirtinimo ir konstrukcinės jungtys nėra tvirtos ir pažeistos korozijos. Kai kurių dekoro, dekoro tvirtinimo detalių būklė kritinė. Matoma ankstesnių remontų žymės (naudoti šiuolaikiniai varžtai, veržlės, tvirtinimo juostos. Jie taip pat itin gausiai padengti korozijos produktais). Itin daug korozijos produktų konstrukcijos ir dekoro elementų montavimo vietose susidariusiose „kišenėse“. Juodos spalvos dažų likučiai, lokaliai išlikę paviršiuje, pakelti korozijos produktų ir greičiausiai vėlesnių perdažymų rezultatas.

Kryžiaus korpusas kaldintas iš juodo metalo juostos (4cm plotis ir 1cm storis). Konstrukcijos elementai jungti kniedijant ir suvirinant kalvišku būdu (pati konstrukcija originali, pagrindiniai jos montavimo fragmentai taip pat originalūs). Centrinė kryžiaus ašis (kotas) 4X3 cm stačiakampis, vietomis pereinantis į 2X1 cm juostą, juodo metalo profilis. Storių perėjimai (pakitimai) plastiški ir tiesiogiai susiję su konstrukcijos stabilumu. Šiuo metu jų storis įvairuoja minėtų išmatavimų diapozone 1-2 cm paklaida. Tai yra dėl tiesioginio poveikio metalo paviršiui, korozijos produktų sankaupom ir dažų bei nešvarumų sluoksnių ant jų. Tvirtinimo vietoje kryžiaus montavimo konstrukcija sustandinta, sutvirtinta puošniu kaltu ažūriniu dekoru. Dekoro paviršius puoštas kaltais augaliniais motyvais, pritvirtinant juos kniedėmis (augaliniai motyvai galimai atkurti ankstesnių remontų metu, remiantis originalo likučiais. Tai puikiai matoma iš naudotos skardos storio, būklės ir matomų dažų sluoksnių). Visa ornamento konstrukcija stipriai paveikta korozijos produktų. Ankstesnių remontų metu ornamentas prie kryžiaus korpuso pritvirtintas trimis apkabomis iš juodo metalo juostos, suveržiant jas varžtais. Pats kryžiaus tvirtinimas prie pastato stogo išskirtinis- tvirtinimas ne vientisas, bet susideda iš dviejų dalių. Pirma kryžiaus korpuso dalis tvirtinta prie pastato, kita dalis - kryžiaus korpuso dalis. Jungiamos dalys (apatinėje išsišakojimo dalyje kaldinta, puošta auglinio motyvo dekoru, konstrukcija) apkabų pagalba sujungiamos, o konusiniais juodo metalo pleištais užšfiksuojamos. Originalios apkabos išlikę 7vnt (4vnt mažos su sriegine- pleištine jungtim ir 3vnt didelės su sriegine). Nugarinėje pusėje papildomas kryžiaus fiksavimas prie pastato - kvadratinio – juostinio profilio kaldintas elementas, prie kryžiaus užfiksuotas viršutine apkaba. Kryžiaus ašių galai užsibaigia ažūriniais kryžių siluetais. Kryžiaus silueto juostos puoštos keturlapėm kaltom gėlytėm (8 vnt 6cm pločio). Keturlapės gėlytės kryžiaus korpusą puošia tik iš vienos pusės. Gėlytės tvirtintos kniedijant jas prie juodo metalo juostelės, kurios pagalba papuošimas fiksuotas ant kryžiaus korpuso (dėl naudoto fiksavimo būdo, galima daryti prielaidą, kad papuošimai arba jau tvarkyti, arba pagaminti nauji, remiantis išlikusiu pavyzdžiu. Tvirtinimo būdas parinktas dėl vykdytų darbų palengvinimo nedemontuojant kryžiaus) . Ant kiekvieno kryžiaus silueto viršūnės užbaigimo – stilizuotos keturlapės lelijos (10X10 cm pločio ir 7 cm aukščio; 9 vienetai), kaldintos iš juodo metalo skardos ir prie kryžiaus korpuso tvirtintos jas prikniedijant. Lelijų lapeliai dekoruoti įstrižais įkirtimais. Vieno lelijos žiedo trūksta. Kryžiaus centre esantys spindulėliai pagaminti iš juodo metalo juostos, vėliau pritvirtinant juos prie dviejų žiedų. Jie atkurti ankstesnių remontų metu (puikiai matosi nenukentėjęs nuo korozijos paviršius, grunto ir dažų sluoksniai). Žiedai, su ant jų sumontuotais spindulėliais, pritvirtinti kryžiaus centre. Tvirtinimo vieta iš abiejų pusių uždengta dekoratyviniais kaldintais iš juodo metalo skardos dangteliais (gaubteliais). Dangteliai ir jų tvirtinimas varžtais nauji, tačiau paveikti korozijos. Apatinė kryžiaus dalis, montuojama prie stogo konstrukcijos, papuošta

elegantišku kaltų ažūrinių gėlių siluetų ornamentu, kuris prie ašies pritvirtintas kalviškom dekoratyvinėm apkabom ir kniedėm. Stogelis, dengiantis kryžiaus tvirtinimo į pastato mūrą vietą, paveiktas korozijos.

Visas kryžiaus paviršius daugiau ar mažiau pažeistas korozijos. Vietomis rudo grunto ir juodos spalvos dangos likučiai, korozijos produktų židiniai. Dėka korozijos produktų puikiai matomi originalūs ir vėlesnių remontų metu pakeisti elementai (Jų būklė ženkliai geresnė). Ypatingai korozija pažeidusi konstrukcijos ir dekoro jungimo vietas. Demontuojant objektą, atsiradus galimybei lokaliai atlikti fragmentų tyrimus laboratorinėm sąlygom. Po viršutiniu juodos spalvos dažų sluoksniu radus buvusių dangų požymių, duomenis būtų galima patikslinti (koreguojant spalvinį sprendimą).

Nuo korozijos produktų itin nukentėjo visos smulkių dekoratyvinių detalių jungimo prie kryžiaus korpuso vietos. Taip pat labai prastos būklės ir pačios dekoro detalės. Tai susiję su joms pagaminti naudoto metalo storio (jis atmosferos poveikyje dar labiau suplonėjęs) ir formos silueto (pvz.: kryžiaus galus užbaigiantys kalviškai kaldinti stilizuoti keturių lapelių gėlės žiedai) naudoti puošybiniai elementai ir jų jungimo vietose susidarančios „kišenės" kauptis krituliams, drėgmei, korozijos židiniams susidaryti. Ko pasekoje temperatūrų svyravimų metu (teigiama ir neigiama temperatūros, besiplečiantis į ledą virtęs sušalęs vanduo ir pan.) susidarė korozijos židiniai ir toliau plito kryžiaus paviršiumi. Oro užterštumas poveikį tik dar labiau padidino.

Vertinant dabartinę išorinę paviršiaus būklę, galima daryti prielaidą, kad restauravimo ir konservavimo darbų metu gali būti rasta ne tik dangų, auksavimo likučių, bet ir konstrukcijos ar fragmentų įtrūkimų, įtakosiančių metodikos koregavimą restauravimo ir konservavimo procesų eigos metu.

Taip pat reikėtų išspręst žaibolaidžio klausimą. Tai turi atlikti kvalifikuotas specialistas.

Eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia, Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) Rytų fasado ornamentuoto metalinio kryžiaus (u.k. 7503) konservavimo ir restauravimo darbų

METODIKA

1. Demontuoti kryžių iš nuolatinės saugojimo vietos. Saugiai, jei įmanoma - atskirais segmentais, naudojant atitinkamą techniką, nukelti nuo stogo. Proceso metu, esant būtinybei, (kad nenukentėtų proceso metu), pagaminti priemones, reikalingas kryžiaus dalių fiksavimui.

2. Transportuoti į dirbtuves. Transportavimo metu vengti tiesioginio mechaninio poveikio konstrukcijai ir atskiriems fragmentams. Ruošiant transportavimui, pasirūpinti kryžiaus konstrukcijos ir sudedamųjų dalių stabilumu ir saugumu.

3. Paviršiaus nešvarumus nuvalyti naudojant mechanines priemones. Tai metaliniai ir plastikiniai šepetėliai, metaliniai ir mediniai krapštukai, graceriai. Jeigu yra galimybė, galima lokaliai taikyti smėliasrovę, pasirenkant abrazyvo frakciją nepažeidžiančią paviršių. Abrazyvo frakciją pasirinkti bandymų keliu, įvertinant poveikį paviršiui. Valyti atsargiai, neatmetant tikimybės po nešvarumų ir korozijos sluoksniu rasti buvusių apsauginių dekoratyvinių dangų žymių. Taip pat valant paviršius atidžiai apžiūrėti visa korpusą ir dekoro elementus ar nėra mikro įtrūkimų, bei po nešvarumų sluoksniu buvusių vizualiai apžiūrint nepastebėtų konstrukcijos defektų. Aptikus įtrūkimų ir kitokių defektų požymius, papildomai įvertinus jų įtaką ir poveikį, esant būtinybei koreguoti darbų metodiką. Valyti iki paviršius bus be nešvarumų sankaupų vietų. Po valymo procesų paviršių nuriebinti acetonu, etilo alkoholiu arba jų mišiniu.

4. Demontavimas. Kadangi ant kryžiaus korpuso fiksuotų detalių jungtys sukorodavusios, jas būtina demontuoti. Numontuojant dekoro dalis naudoti įprastas šaltkalviškas priemones: kirstukus, kampinį šlifuoklį ir t.t. Dekoro permontavimas būtinas, kadangi daugelis tvirtinimo elementų stipriai paveikti korozijos. Taip pat tai palengvintų kai kuriuos procesus, tokius kaip prarastų fragmentų atkūrimo, galimo auksavimo, apsauginės dangos padengimo ir pan. Dekoro demontavimo metu patikrinti kryžiaus korpuso jungties prie stogo konstrukcijos būklę. Suabejojus stabilumu, imtis papildomų priemonių tvirtinimo jungties stabilizavimui.

5. Korozijos produktų pašalinimas. Dėl paviršiaus nelygumų, korozijos išgraužų, konstrukcijos specifikos ir jungčių, visą koroziją vargu ar pavyks pašalinti, todėl papildomai reikės naudoti korozijos modifikatorius (korozijos produktų surišėjus). Pašalinus nuo visų paviršių korozijos likučius ir jos židinius, apdoroti rūdžių modifikatoriumi. Rūdis surišančių medžiagų pasirinkimas pakankamai didelis. Galima rinktis – „DINITROL RC 800“ organinis rūdžių modifikatorius (greitai veikiantis, betirpiklis rūdžių modifikatorius, kurio sudėtyje yra kopolimero latekso ir organinio kompleksinio modifikatoriaus. Gamintojas: EFTEC Aftermarket GmbH, Vokietija), „BUVANOLĮ“(Latvija), (Lietuva, Alytaus chemija), rūdžių rišiklį su cinku ar be ir pan.. Svarbu efektyvus rezultatas. Preparatus naudoti laikantis naudojimo rekomendacijų. Laikytis darbo saugos taisyklių.

6. Atkurti trūkstamus, suirusius fragmentus. Trūkstamus, labiausiai paveiktus korozijos produktų fragmentus (kryžiaus dekoratyviniai gaubtai, kai kurie konstrukciniai segmentai, dekoro elementai - augalinių motyvų dalys, gėlytės) atkurti kalvišku būdu iš juodo metalo lydinio skardos. Atkurtas dalis metalo suvirinimo, kniedijimo, kalviškų apkabų (identiškomis technikomis) būdu prijungti prie bendro puošybos elementų masyvo.

7. Perauksuoti buvusias auksuotas dalis. Remiantis tyrimų duomenimis, padengti aukso lapeliais kryžiaus apatinės atramos augalinio motyvo, visų gėlyčių (32 vnt apvalių ir 9 vnt lelijos formos), kryžiaus centro gaubtų ir spindulių paviršius.
8. Kryžiaus korpusą, tvirtinimo konstrukciją ir dekoro detales padengti gruntu ir apsaugine dekoratyvine danga. Gruntas ir danga turi turėti suderinamumą. Taip pat turi būti skirti atšiaurioms lauko sąlygoms (temperatūrų šuoliams, drėgmei, atmosferos užterštumui ir pan.). Rekomenduotini dvikomponenčiai cinku prisotinti epoksidiniai gruntai Temazinc-99 ir dažai Temacoat GPL-S MIO su poliamidiniu kietikliu (grunto veiklioji medžiaga cinkas ir dažų - geležies oksido pigmentas). Arba „WS-Plast-Dickschicht M 4200“, nuo korozijos apsaugančiais vienkomponenčiais, termiškais plastiškais akriliniais dažais, pagamintais specialiu akrilo dervų esterio rišančiųjų medžiagų pagrindu. Neturint duomenų metalo plastika dažoma tamsiai ruda spalva, auksuojamos vietos, ant kurių buvo rasta auksuotės pėdsakų.
9. Sumontuoti išmontuotas kryžiaus dekoro dalis į buvusias vietas. Sumontuojant demontuotas kryžiaus dekoro dalis į buvusias vietas atsižvelgti į kryžiui pagaminti naudoto metalo amžių, būklę, jo tvirtinimą dideliame aukštyje. Būtina patikrinti konstrukcijos ir dekoro jungčių stabilumą. Taip pat būtina patikrinti konstrukcijos tvirtinimo ant stogo jungimų kryžiaus ir fiksavimo atitikimą. Veržles pakeisti reikiamo skersmens naujomis. Veržlių galvutes atnaujintose srieginėse jungtyse naudoti kvadratinės formos, artimos autentiškai. Sumontavus dar kartą padengti numatytos spalvos apsaugine danga.
10. Transportavimas. Transportuojant kryžių į montavimo vietą pasirūpinti konstrukcijos ir dangos saugumu. Tinkamai supakuoti, jei bus reikalinga - pagaminti transportavimui ir pakėlimui į montavimo vietą konstrukciją.
11. Sumontuoti kryžių buvusioje vietoje (sutvirtinant arba pakeičiant naujomis konstrukcines kryžiaus fiksavimo detales remiantis išlikusiais autentiško tvirtinimo segmentais). Prieš tai sutvirtintas kryžiaus montavimo konstrukcines vietas padengti antikorozine dekoratyvine danga. Sriegines tvirtinio jungtis pakeisti naujomis. Visus fiksavimo prie stogo elementus atidžiai patikrinti. Suabejojus tvirtumu - keisti naujais, pagamintais iš identiškos žaliavos (geležies lydinio).
12. Įrengti žaibolaidį. Tai gali atlikti tik kvalifikuotas tos srities specialistas.

Metalinio kryžiaus detalių auksavimo metodika

1. Metalo meistrų sutvarkytas metalines auksuotinas dalis nuriebalinti acetonu ar nefrasu.
2. Paruošti švino suriko ir pokosto antikorozinį mišinį ir paruoštu mišiniu nutepti (padengti) metalines auksuojamas dalis.
3. Pilnai išdžiūvus pirmajam sluoksniui, dėti antrąjį antikorozinį sluoksnį paruoštą iš švino chromate ir gintarinio lako.
4. Lakuoti gintariniu laku 2 – 3 kartus.
5. Padengti auksavimui skirtu “Le Franc” 12 val. laku.
6. Auksuoti 24 karatų aukso lapeliais.

Eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius

Aukščiausios kategorijos auksuotės restauratorius

FOTOFIKSACIJA. METALINIS KRYŽIUS

Bendras vaizdas

Apatinių dekoro elementų vaizdas

Kryžiaus fiksavimo prie stogo konstrukcijos dekoras ir konstrukcija

Kryžiaus fragmentų vaizdas

Kryžiaus fragmentų vaizdas

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) Rytų fasado metalinių angelų skulptūrų

DEFEKTINIS APRAŠYMAS

Angelų paviršius nešvarus ir dėmėtas. Vizualiai matomos tamsios litavimo siūlės. Siūlės švino- alavo lydmetalio. Lydmetaliu buvo lituojami įvairaus dydžio ir formos kalstyti švino lakšteliai ir montuojami ant medinio skulptūrų pagrindo. Litavimo procesas buvo atliekamas jungiant atskirus kalstytus fragmentus ir vinutėmis juos fiksuojant ant medinio skulptūros korpuso. Sulitavus siūles, jos šlifuotos ir formos detalės baigtos koreguoti kalstant. Vinučių galvutės užlituotos lydmetaliu. Lydmetalis geležies lydinį apsaugo nuo korozijos, atmosferos poveikio ir neleidžia iškristi atsipalaidavus medienoje. Švino apkalo ir medienos judėjimas vyksta dėl skirtingų medžiagų- medienos ir metalo- reakcijos į atmosferos poveikį(lietus, karštis, šaltis, ledas, vėjas ir pan.), kuris sudaro sąlygas atsirasti įtrūkimams ir pavojingai atsipalaiduoti kalstyto švino išorei nuo medinio korpuso.

Nežiūrint pragmatiškų ir efektyvių gamyboj taikytų sprendimų, laiko ir atmosferos veikiama besikeičianti medienos struktūra ir forma kai kur įtakojo švino lydinio apvalkalo būklei ir gausiems įtrūkimams. Net aklinai uždarytam švino „skafandre“ mediniam korpusui turėjo turėti įtaką dėl temperatūrų skirtumo metalo vidinėje dalyje susidarantis kondensatas. Patekus drėgmei, poveikis dar labiau padidėjo ir skulptūrų paviršius labiausiai fiziškai veikiamose vietose įtrūko nuo 5 iki 30cm ilgio ir 3-5cm pločio linijomis. Daug kur sutrūkinėjo per litavimo siūles (apie pusė siūlių suirusios). Kitus įtrūkimus bus galima detalizuoti tik nuleidus angelų skulptūras ant žemės. Dešinio angelo rankos apkalas nutrūkęs nuo visos formos. Kairėje esančio angelo pertrūkus viršutinė sparnų dalis. Didesnė dalis litavimo siūlių suirę ir prarado savo savybes. Metalas laikosi tik savo svoriu ir vinių pagalba. Toliau drėgmei veikiant medieną, vidinėje dalyje (tarp medienos ir plokščių) nukorodavo dalis fiksuojančių plokštes vinių. Kai kurios nukorodavo visiškai palikdamos švino skardos apkale kiaurymes. O trūkimų perimetre prasidėjusi korozija, vietomis apėmė nemažus plotus. Korozijos greičiui įtakojo nevienalytis, skirtingo storio ir skirtingos sudėties (lydmetalio siūlės) metalas. Grandininės reakcijos eigoje susidarė gausūs korozijos židiniai, mažesni ir didesni įtrūkimai, deformacijos. Nesunkiai į medieną patekdama drėgmė, bet sunkiai pasišalindama, sudarė palankias sąlygas korozijai ir tolimesnei skulptūrų destrukcijai. Itin negatyvų poveikį atliko teigiamos ir neigiamos tempetatūrų svyravimai. Vidinė, nematoma apkalo dalis turėtų būti paveikta korozijos produktų dar labiau. Kol kas apie tai galima įvardinti tik teoriniame lygmenyje.

Atskirų fragmentų – sparnų ir angelų kūno- matomos fiksavimo jungtys yra juodo metalo. Taip pat fiksavimo ant stogo atbrailos elementai. Jos stipriai paveiktos korozijos ir yra kritinės būklės. Matomi buvusių ankstesnių remontų ženklai.

Pastebimas biologinis užterštumas. Po kairiojo angelo kojomis, ant karnizo auga dumbliai.

Eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) Rytų fasado metalinių angelų skulptūrų konservavimo ir restauravimo darbų

METODIKA

1. Demontuoti angelus iš nuolatinės saugojimo vietos. Saugiai, jei įmanoma- atskirais segmentais, naudojant atitinkamą techniką, nukelti nuo stogo. Proceso metu, esant būtinybei (kad nenukentėtų proceso metu), pagaminti priemones, reikalingas angelų fragmentų fiksavimui.

2. Transportuoti į dirbtuves. Transportavimo metu vengti tiesioginio mechaninio poveikio konstrukcijai ir atskiriems fragmentams. Ruošiant transportavimui, pasirūpinti angelų konstrukcijos ir sudedamųjų dalių stabilumu ir saugumu.

3. Paviršiaus nešvarumus nuvalyti naudojant mechanines priemones. Tai metaliniai ir plastikiniai šepetėliai, metaliniai ir mediniai krapštukai, plieno vilna. Jeigu yra galimybė, galima lokaliai taikyti smėliapūtę, pasirenkant abrazyvo frakciją nepažeidžiančią paviršių. Abrazyvo frakciją pasirinkti bandymų keliu, įvertinant poveikį paviršiui.

4. Demontuoti metalinę apkalo dalį nuo medinio korpuso. Kadangi ant angelų korpuso fiksuotų detalių jungtys sukorodavusios, suirusios siūlės, skulptūras būtina demontuoti. Numontuojant švininį apkalą nuo medinio pagrindo naudoti įprastas juvelyrines priemones. Permontavimas būtinas, kadangi daugelis tvirtinimo elementų stipriai paveikti korozijos ir jų nedemontavus nėra galimybės pasiekti medinius korpusus ir konstrukciją. Taip pat tai palengvintų kai kuriuos procesus, tokius kaip prarastų fragmentų atkūrimo, korozijos valymo iš vidinės pusės ir nukorodavusių geležinių vinių likučių šalinimo. Apkalo demontavimo metu patikrinti medinių pagrindų konstrukcijos būklę. Suabejojus stabilumu, imtis papildomų priemonių tvirtinimo konstrukcijų stabilizavimui.

5. Pašalinti korozijos likučius nuo demontuotų abiejų pusių kalstytų skardos lakštų. Pašalinti visas vinis, (Montuojant jas pakeičiant naujomis, spalvoto metalo, pvz.: žalvarinėmis) išvalyti oksidus, korozijos produktus iš sutrūkusių, atsipalaidavusių jungimo ir litavimo siūlių. Priemones naudoti tokias, kaip ir nešvarumų valymui (tai metaliniai ir plastikiniai šepetėliai, metaliniai ir mediniai krapštukai, plieno vilna, galima lokaliai taikyti smėliapūtę, pasirenkant abrazyvo frakciją nepažeidžiančią paviršių. Abrazyvo frakciją pasirinkti bandymų keliu, įvertinant poveikį paviršiui).

6. Sukorodavusius, prarastus, labiausiai paveiktus korozijos produktų apkalo fragmentus atkurti kalstant iš švino lydinio skardos. Pagamintinti iš nerūdijančio plieno skulptūrų tvirtinimo segmentų ir jų tvirtinimo ant sogo atbrailos naujas konstrukcijas ir fiksavimo ankerius.

7. Lituoti kalstytus švino fragmentus naudojant švino- alavo lydmetalį. Litavimo fliusą- cinko chloridą, arba artimą pastarajam. Po litavimo neutralizuoti 5 sodos vandens tirpalu ir gausiai praplauti tekančiu vandeniu. Sulitavus segmentą – jį montuoti ant medinio korpuso tvirtinant buvusiose vietose žalvarinėmis vinimis ir užlituojant jų galvutes fiksavimo vietoj. Senas vinių liekanas pašalinti. Naudoti tik naujas, spalvoto metalo, vinis. Sumontuotus fragmentus tarpusavyje jungti lituojant tarpusavyje. Fliusą naudoti kanifoliją. Cinko chloridas gali prasiskverbti iki medienos arba likti mikroporose. Tokiam pavidale jis sunkiai pasiekiamas ir vėliau gali išprovokuoti koroziją.

Po litavimo procesų mechaniškai pašalinti fliusoir lydmetalio likučius, plieno vilna suvienodinti paviršių, tekančiu vandeniu nuplauti ir nuriebalinti acetonu, etilo alkoholiu arba jų mišiniu.

9. Skulptūrų paviršių konservuoti 4% Cosmoloid H80 vaitspirite pašildytu iki nuskaidrėjimo (apie 70C -80C) tirpalu. Dengiant skulptūrų paviršių taip pat statybiniu fenu pašildyti iki 60C-70C. Pašildyti tirpalas ir paviršius skystam polietilenimiam vaškui leis efektyviau pasiekti visus gilesnius taškus. Priešingu atveju jis padengia tik patį paviršių. Procesą pakartoti 2-3 kartus. Intervalai 20-30 min (kol išgaruoja tirpiklis). Paskutinį sluoksnį nupoliruoti flanelinio audinio skiaute.

10. Transportavimas. Kadangi skulptūros yra pakankamai komplikuotos ir trapios konstrukcijos, transportuojant panaudoti medinį karkasą, gerai izoliuotą, kad nebūtų pažeisti paviršiai. Konstrukcija turi būti numatyta ir kaip pagalbinė priemonė pakeliant į numatytas statymo vietas.
11. Sumontavimas. Montuojant naudoti naujai pagamintas tvirtinimo priemones.

Angelų skulptūrų medinių dalių restauravimo ir konservavimo metodika

1. Medinių skulptūrų korpuso dalių išmontavimo darbai vykdomi tik skilusiose, klibančiose kritinės būklės fragmentuose (pvz galūnės, sparnai ir t.t.). Po detalios apžiūros ir dalinio išmontavimo, įvertinus medienos sunykimo laipsnį, koreguoti restauravimo ir konservavimo metodiką. Jei bus būtinybė, atlikti papildomus technologinius tyrimus.
2. Medines dalis valyti šeriniu šepetėliu, dulkės nusiurbiamos dulkių siurbliu.
3. Dezinfekuojamos Asepas2 tirpalu, ištepant teptuku 2 kartus.
4. Suminkštėjusios medienos dalys tvirtinamos sotinant PolaroidB 82 etilo alkoholio tirpalu. Pirmą sluoksnį pradėti sotinti 1% tirpalu, tęsti didinant koncentraciją iki 4%. Sotinti kol tirpalas nebeįsigers į medieną.
5. Medienos skilimai klijuojami Polaroid B82 20 - 30% etilo akoholyje (reikiamas klampumas nustatomas darbų metu) arba poliuretaniniais D4 klijais, kurie atsparūs atmosferos poveikiui. Išlūžę jungiamosios konstrukcinės dalys keičiamos naujomis, ąžuolinėmis.
6. Sunykę trūkstami fragmentai išdrožiami iš ąžuolo medienos, tvirtinami mediniais kaiščiais ir klijuojami Polaroid B82 20 - 30% etilo akoholyje (reikiamas klampumas nustatomas darbų metu) arba poliuretaniniais D4 klijais.
7. Sumontuoti skulptūrų medinių dalių restauravimo procesų metu demontuotus fragmentus.

Eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius

Meninių baldų aukščiausios kategorijos restauratorius

FOTOFIKSACIJA. ANGELŲ SKULPTŪROS

Dešinės pusės angelas

Dešinės pusės angelo skulptūros bendras vaizdas

v

Dešinės pusės “Puolusio angelo” priartintas vaizdas

Detalizuoti defektai – kairės rankos kalstyto švino įtrūkimai

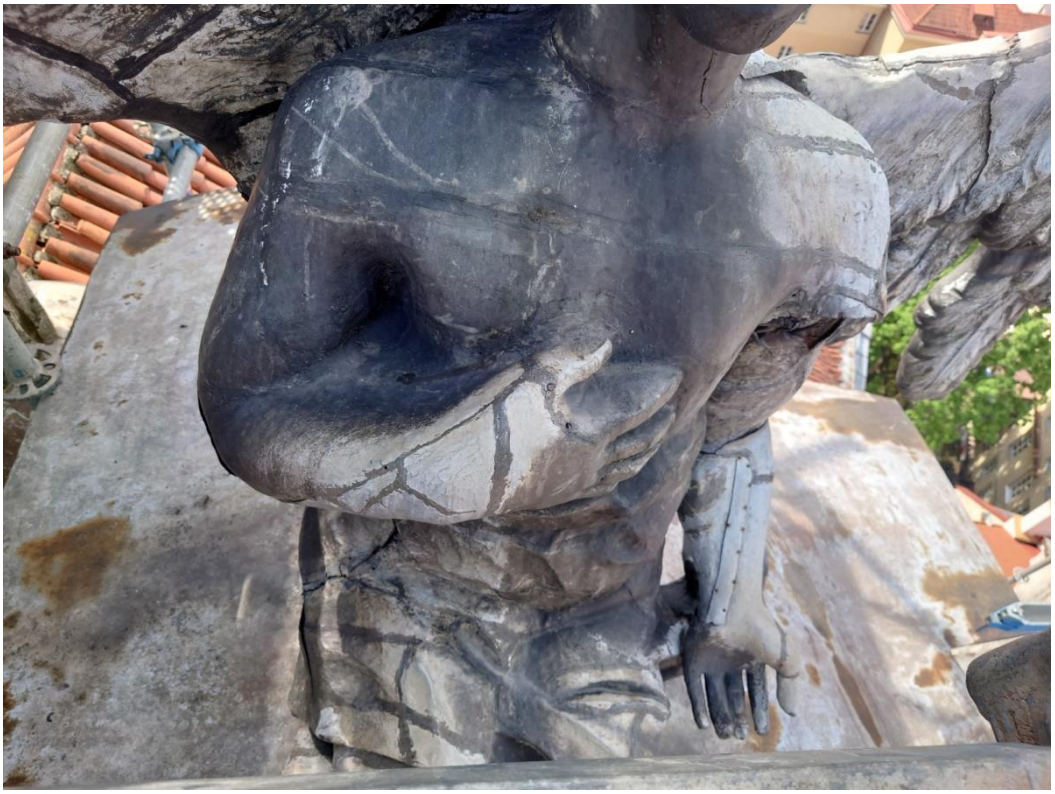

Detalizuoti defektai – sparnų kalstyto švino įtrūkimai

Padidinti įtrūkimai, vinių kiaurymės ir iširusios siūlės

Apatinės dalies defektai

Kairės ir dešinės kojų defektai

8

Kairės pusės angelas

Kairės pusės “Puolusio angelo” bendras ir priartintas vaizdas

Defektų vaizdas iš viršaus(litavimo siūlės, įtrūkimai, tvirtinimo elementai)

Viršutinės dalies kūno ir sparnų priartinti defektai

Viršutinės kūno dalies priartinti defektai

Rankos ir kojos priartinti defektai

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) Rytų fasado metalinių vazų su gėlėmis

DEFEKTINIS APRAŠYMAS

Gėlių vazų forma tūrinė. Paviršius stipriai pažeistas korozijos židinių. Storas nešvarumų sluoksnis. Matoma daug uždažymų sluoksnių. Vazų korpusai dengti kalstyta juodo metalo skarda. Paviršius apskardintas atkartojant vazos formą ir dekorą. Iš kokios medžiagos vazų korpusas- nedemontavus pasakyti neįmanoma. Biologiniai pažeidimai ant abiejų metalinių vazų su gėlėm - auga kerpės. Jų nemažai. Ant apskardinto vazų viršaus primontuotos puokštės.

Vienos puokštės sudėtis :

1.Konstrukcija, ant kurios tvirtinamos puokštės. Ji sumontuota ant kalstytos vazos korpuso viršaus. Konstrukcijos centre apskritimas, iš kurio keturių taškų pakraščių link eina V formos juostos. Ant juostų prikniedyti gėlių stiebai. Pačios juostos ant vazos korpuso fiksuojamos varžtais. Kadangi akivaizdžiai buvo remontuota, originalių veržlių fiksavusių kompoziciją montavimo vietoje ant sriegių, išlikę tik keletas(kvadrato formos).

2.Centrinė ir aukščiausia 5vnt žiedų ir 3 vnt lapelių ant vieno koto, kylančių iš centrinėje dalyje esančio apskritimo

3. Dviejų, viena prieš kitą stovinčių ant atskirų stiebelių, iš tirjų kotelių, sueinančių į vieną, trijų sluoksnių žiedyno ramunės formos žiedai. Kiekvienas stiebelis papuoštas po 2 vnt pailgų lapelių.

4. Dviejų, viena prieš kitą stovinčių ant atskirų stiebelių, turinčius po 2 vnt pailgų lapelių stilizuotos lelijos žiedai

5. Keturių, viena prieš kitą stovinčių ant atskirų stiebelių, turinčių po du pailgus lapelius dviejų sluoksnių, kompoziciškai artimų ramunės žiedams, tik smailiais žiedlapiais, žiedais.

6.Gėlių kompozicija sumontuota taip, kad lelijos eitų išilgai fasado, ramunių(?) puokštės orientuotos į Pilies gatvę ir varpinę, o keturios mažesnės dviejų sluoksnių žiedyno gėlės užpildo tarpus.

Vazų konstrukcija stabili. Išoriškai nepastebimi jokio fizinio poveikio požymiai, galėję turėti vėlesnį poveikį tvirtumui. Vizualiai matomos tvirtinimo ir konstrukcinės jungtys tvirtos ir mechaniškai nepažeistos. Matomi nauji dekoro fragmentų tvirtinimo elementai- korozijos produktais padengti šiuolaikiniai varžtai ir veržlės. Visose konstrukcijos ir dekoro elementų montavimo vietose susidariusiose „kišenėse“gausu korozijos produktų. Juodos ir oranžinės spalvos dažų likučiai, lokaliai išlikę paviršiuje, taip pat pakelti korozijos produktų ir greičiausiai vėlesnių perdažymų rezultatas.

Vazų stiebeliai, lapeliai kaldinti iš įvairaus skersmens juodo metalo strypelių, gėlių žiedai- įvairaus storio skardos. Konstrukcija, ant kurios sumontuotos gėlių puokštės pagaminta iš 2-3cm pločio ir apie 0,5cm storio juostų. Centrinis apskritimas- apie 0,5cm storio skarda. Visos detalės pagamintos kalvišku būdu. Konstrukcija jungta kniedijant, varžtais ir kalviškai suvirinant. Puikiai matomos vėlesnių remontų žymės- šešiakampės varžtų galvutės, suvirinimas elektrodais. Visas vazų ir gėlių kompozicijos paviršius pažeistas korozijos. Visame paviršiuje juodos spalvos dangos likučiai ir korozijos produktų židiniai. Ypatingai korozija pažeidusi konstrukcijos ir dekoro jungimo vietas. Ten, kur puošybiniai elementai ir jų jungimo vietose susidarančios „kišenės” kauptis krituliams, drėgmei, korozijos židiniams susidaryti- itin susilpnėjus konstrukcija. Temperatūrų svyravimų metu (teigiama ir neigiama temperatūros, besiplečiantis į ledą virtęs sušalęs vanduo ir pan.) susidarė korozijos židiniai ir toliau plėtėsi. Tačiau pagrindinė konstrukciją išliko stabili ir nepakitus. Vizualiai matomi gėlių kotelių, visų jungčių korozijos produktų pažeidimai. Kai kurie vazų elementai (gėlių žiedlapiai, konstrukcinės jungtys), palyginus su

kitais, pakankamai geros būklės. Ypač tai pastebima sulyginant korozijos produktų paveiktus paviršius. Vertinant dabartinę išorinę paviršiaus būklę, disponuojant atliktų tyrimų informacija, galima daryti prielaidą, kad restauravimo ir konservavimo darbų metu gali būti rasta ne tik dangų, auksavimo likučių, bet ir konstrukcijos ar fragmentų įtrūkimų, įtakosiančių metodikos koregavimą restauravimo ir konservavimo procesų eigos metu. Todėl, demontuojant objektą, vertėtų lokaliai atlikti fragmentų tyrimus laboratorinėm sąlygom. Po viršutiniu juodos, rudos, oranžinės ir geltonos spalvų dažų sluoksniu radus buvusių dangų požymių, duomenis būtų galima patikslinti. Galimai buvęs ne juodas, bet spalvinis vazų sprendimas.

Eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) Rytų fasado metalinių vazų su gėlėmis konservavimo ir restauravimo darbų

METODIKA

1. Demontuoti vazas iš nuolatinės saugojimo vietos. Saugiai, jei įmanoma- atskirais segmentais, naudojant atitinkamą techniką, nukelti nuo stogo. Proceso metu, esant būtinybei (kad nenukentėtų proceso metu), pagaminti priemones, reikalingas vazų fragmentų fiksavimui.

2. Transportuoti į dirbtuves. Transportavimo metu vengti tiesioginio mechaninio poveikio konstrukcijai ir atskiriems fragmentams. Ruošiant transportavimui, pasirūpinti vazų konstrukcijos ir sudedamųjų dalių stabilumu ir saugumu.

3. Paviršiaus nešvarumus nuvalyti naudojant mechanines priemones. Tai metaliniai ir plastikiniai šepetėliai, metaliniai ir mediniai krapštukai, graceriai. Jeigu yra galimybė, galima lokaliai taikyti smėliapūtę, pasirenkant abrazyvo frakciją nepažeidžiančią paviršių. Abrazyvo frakciją pasirinkti bandymų keliu, įvertinant poveikį paviršiui. Valyti atsargiai, neatmetant tikimybės po nešvarumų ir korozijos sluoksniu rasti buvusių apsauginių dekoratyvinių dangų žymių. Valant- taikyti zondų sistemą (prieš valymą atlikti numatytų valyti vietų lokalius zondus) Radus autentiškų dangų likučius– atlikti papildomus technologinius tyrimus. Taip pat valant paviršius atidžiai apžiūrėti visa korpusą ir dekoro elementus ar nėra mikro įtrūkimų, bei po nešvarumų sluoksniu buvusių vizualiai apžiūrint nepastebėtų konstrukcijos defektų. Aptikus įtrūkimų požymius, papildomai įvertinus jų įtaką ir poveikį, esant būtinybei koreguoti darbų metodiką. Valyti iki paviršius bus be korozijos sankaupų vietų. Dėl paviršiaus nelygumų, korozijos išgraužų, konstrukcijos specifikos ir jungčių, visą koroziją vargu ar pavyks pašalinti, todėl vėliau papildomai reikės naudoti korozijos modifikatorius (korozijos produktų surišėjus). Po valymo procesų paviršių nuriebinti acetonu, etilo alkoholiu arba jų mišiniu.

4. Demontuoti sudedamąsias vazų dalis. Kadangi ant vazų korpuso fiksuotų detalių jungtys sukorodavusios, jas būtina demontuoti. Numontuojant dekoro dalis naudoti įprastas šaltkalviškas priemones: kirstukus, kampinį šlifuoklį ir t.t. Dekoro permontavimas būtinas, kadangi daugelis tvirtinimo elementų stipriai paveikti korozijos. Taip pat tai palengvintų kai kuriuos procesus, tokius kaip prarastų fragmentų atkūrimo, galimo auksavimo ar spalvinės apsauginės dangos (jei bus rasti) padengimo ir pan.. Dekoro demontavimo metu patikrinti kryžiaus korpuso jungties prie stogo konstrukcijos būklę. Suabejojus stabilumu, imtis papildomų priemonių jungties stabilizavimui.

5. Korozijos produktus nuo paviršių šalinti mechaniškai. Taikytinos priemonės tokios pat, kaip nešvarumų ir uždažymų šalinimui. Mechaniškai pašalinus nuo visų paviršių korozijos likučius ir jos židinius, apdoroti rūdžių modifikatoriumi. Rūdis surišančių medžiagų pasirinkimas pakankamai didelis. Galima rinktis – „DINITROL RC800“ organinis rūdžių modifikatorius (greitai veikiantis, betirpiklis rūdžių modifikatorius, kurio sudėtyje yra kopolimero latekso ir organinio kompleksinio modifikatoriaus. Gamintojas: EFTEC Aftermarket GmbH, Vokietija), „BUVANOLĮ“ (Latvija), (Lietuva, Alytaus chemija), rūdžių rišiklį su cinku ar be ir pan.. Svarbu efektyvus rezultatas. Preparatus naudoti laikantis naudojimo rekomendacijų. Laikytis darbo saugos taisyklių.

6. Atkurti trūkstamus, suirusius fragmentus. Trūkstamus, labiausiai paveiktus korozijos produktų fragmentus (kai kurie konstrukciniai ir tvirtinimo dalys, dekoro elementai - augalinių motyvų dalys, gėlytės) atkurti kalvišku būdu iš juodo metalo lydinio skardos. Atkurtas dalis metalo suvirinimo, kniedijimo būdu prijungti prie bendro puošybos elementų masyvo. Veržlių galvutes pagaminti kvadratinės formos (imituojant laikmetį).

7. Vazų korpusus, tvirtinimo konstrukciją ir dekoro detales padengti gruntu ir apsaugine dekoratyvine danga. Gruntas ir danga turi turėti suderinamumą. Remiantis technologinių tyrimų išvada - spalva geltona. Taip pat turi būti skirti atšiaurioms lauko sąlygoms (temperatūrų šuoliams, drėgmei, atmosferos užterštumui ir pan.). Rekomenduotini dvikomponenčiai cinku prisotinti epoksidiniai gruntai Temazinc-99 ir dažai Temacoat GPL-S MIO su poliamidiniu kietikliu (grunto veiklioji medžiaga cinkas ir dažų - geležies oksido pigmentas). Arba „WS-Plast-Dickschicht M 4200“, nuo korozijos apsaugančiais vienkomponenčiais, termiš¬kais plastiškais akriliniais dažais, pagamintais specialiu akrilo dervų esterio rišančiųjų medžiagų pagrindu.

Jeigu tarpinių tyrimų metu būtų rasti originalūs spalviniai sprendimai (spalvos, auksavimas ir pan.), vadovautis naujų tyrimų pagrindu koreguoti metodiką. Kilus klausimams - konsultuotis su Restauravimo Taryba. Neturint duomenų metalo plastika dažoma tamsiai ruda spalva, auksuojamos vietos, ant kurių buvo rasta auksuotės pėdsakų.

8. Sumontuojant demontuotas vazų dekoro dalis (gėles) į buvusias vietas. Naudoti šaltkalviškas priemones.

9. Transportavimas. Kadangi vazos yra trapios konstrukcijos, transportuojant panaudoti medinį karkasą, gerai izoliuotą, kad nebūtų pažeisti paviršiai. Konstrukcija turi būti numatyta ir kaip pagalbinė priemonė pakeliant į numatytas statymo vietas.

10. Montuojant naudoti naujai pagamintas tvirtinimo priemones.

Metalinių vazų detalių auksavimo metodika

1. Metalo meistrų sutvarkytas metalines auksuotinas dalis nuriebalinti acetonu ar nefrasu.
2. Paruošti švino suriko ir pokosto antikorozinį mišinį ir paruoštu mišiniu nutepti (padengti) metalines auksuojamas dalis.
3. Pilnai išdžiūvus pirmajam sluoksniui, dėti antrąjį antikorozinį sluoksnį paruoštą iš švino chromate ir gintarinio lako.
4. Lakuoti gintariniu laku 2 – 3 kartus.
5. Padengti auksavimui skirtu “Le Franc” 12 val. laku.
6. Auksuoti 24 karatų aukso lapeliais.

Eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius

Aukščiausios kategorijos auksuotės restauratorius

FOTOFIKSACIJA. METALINĖS VAZOS SU GĖLĖMIS

Kairės pusės vaza su gėlėmis

Bendras ir detalizuotas vaizdas

Bendras ir detalizuotas vaizdas

Detalizuotas vaizdas

Dešinės pusės vaza su gėlėmis

Detalizuotas vaizdas

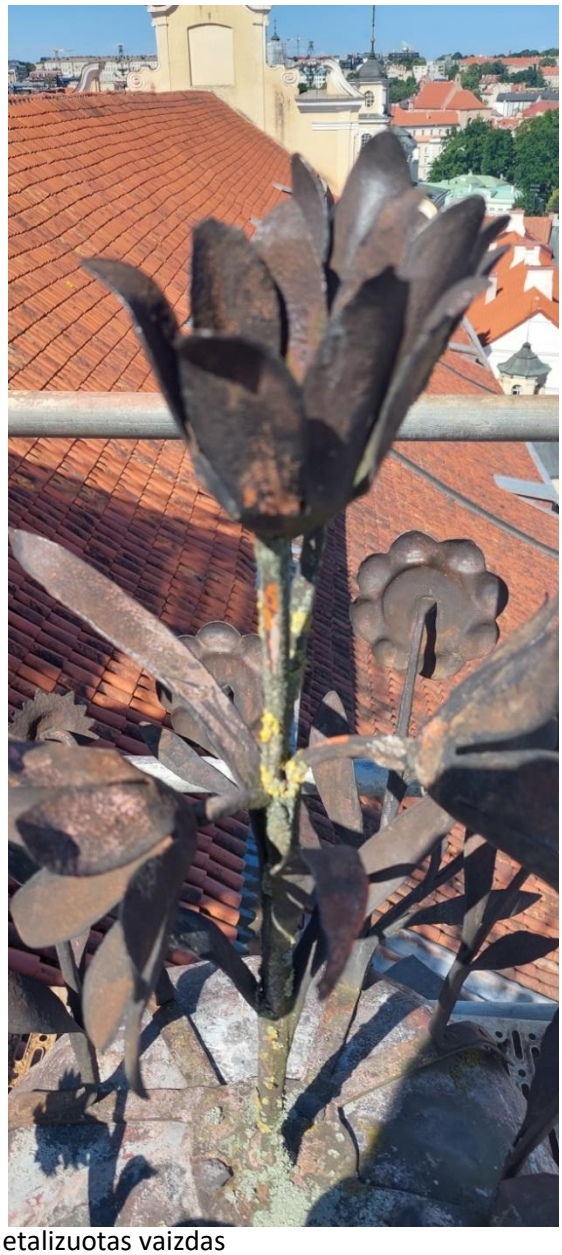

Viršutinės dalies detalizuotas vaizdas

Apatinės, gėlių montavimo prie vazos dalies, padidintas vaizdas. Puikiai matomi biologiniai pakenkimai

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) Rytų fasado metalinės durys

DEFEKTINIS APRAŠYMAS

Juodo metalo durų konstrukcija stabili. Išoriškai nepastebimi jokio fizinio poveikio požymiai, galėję turėti vėlesnį poveikį tvirtumui. Visos vizualiai matomos tvirtinimo ir konstrukcinės jungtys tvirtos ir mechaniškai nepažeistos. Lankstų mechaninė dalis geros būklės. Įvairių spalvų dažų likučiai lokaliai išlikę paviršiuje. Vietomis pakelti korozijos produktų su greičiausiai vėlesnių perdažymų sluoksniais. Durų pakraščiai ir lankstų kilpos aptaškyti šviesios spalvos dažais, atliekant fasado atnaujinimo darbus. Durų korpusas pagamintos iš juodo metalo plokštės ir juostos (3cm plotis ir 0.5cm storis). Juostos, einančios durų perimetru ir juostos, skersai jungiančios priešingus durų kampus, sustandina plokštę. Konstrukcija jungta kniedijant ir suvirinant. Visas paviršius pažeistas korozijos, juodos spalvos dangos likučiai ir lokalūs korozijos produktų židiniai. Ypatingai korozija pažeidusi konstrukcijos ir dekoro jungimo vietas. Po viršutiniu juodos spalvos dažų sluoksniu radus buvusių dangų požymių, duomenis būtų galima patikslinti. Nežiūrint išorinių atmosferos pažeidimų, pagrindinė konstrukcija išliko stabili ir nepakitus.

Vertinant dabartinę išorinę paviršiaus būklę, galima daryti prielaidą, kad restauravimo ir konservavimo darbų metu gali būti rasta originalios dangos likučių, konstrukcijos ar fragmentų įtrūkimų, įtakosiančių metodikos koregavimą restauravimo ir konservavimo procesų eigos metu.

Vidinė durų dalis defektų aprašymo metu buvo neprieinama- užfiksuota iš vidinės pastato dalies. Tačiau numatomų restauravimo ir konservavimo procesų metu būtina naujai įvertinti būklę ir patikslinti metodiką. Dėl saugumo sumetimų visos mechaninės dalys turi funkcionuoti nepriekaištingai (lankstai, fiksacijos mechanizmai).

Eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) Rytų fasado metalinių durų konservavimo ir restauravimo darbų

METODIKA

1. Paviršiaus nešvarumus nuvalyti naudojant mechanines priemones. Valyti atsargiai, neatmetant tikimybės po nešvarumų ir korozijos sluoksniu rasti buvusių autentiškų apsauginių dekoratyvinių dangų žymių.

Paviršiaus valymui taikytinos mechaninės priemonės - metaliniai ir plastikiniai šepetėliai, metaliniai ir mediniai krapštukai, graceriai. Taip pat valant paviršius atidžiai apžiūrėti visa korpusą ir lamkstų elementus ar nėra mikro įtrūkimų, bei po nešvarumų sluoksniu buvusių vizualiai apžiūrint nepastebėtų konstrukcijos defektų. Aptikus įtrūkimų požymius, papildomai įvertinus jų įtaką ir poveikį, esant būtinybei koreguoti darbų metodiką. Valyti iki paviršius bus be korozijos sankaupų vietų. Po nešvarumų ir dažų sluoksnių valymo procesų paviršių nuriebinti acetonu, etilo alkoholiu arba jų mišiniu.

2. Pašalinti nuo visų paviršių korozijos produktus ir jų židinius. Ypač vietose, kur vystytis korozijai sąlygos ypač palankios (konstrukcijos jungčių, juostų tvirtinimo ir pan.). Tokiose „kišenėse" susidarę korozijos židiniai itin žalingi. Juos būtina arba pašalinti, arba izoliuoti nuo kenksmingo atmosferos poveikio. Terminių korozijos atpalaidavimo priemonių neišmontuotiems fragmentams nenaudoti, kadangi nuo temperatūros skirtumų poveikio atsilaisvina ne tik korozija, bet ir konstrukcijos jungtys. Jeigu yra galimybė, galima lokaliai taikyti smėliapūtę, pasirenkant abrazyvo frakciją nepažeidžiančią paviršių. Abrazyvo frakciją pasirinkti bandymų keliu, įvertinant poveikį paviršiui. Valyti atsargiai, neatmetant tikimybės po nešvarumų ir korozijos sluoksniu rasti buvusių apsauginių dekoratyvinių dangų žymių. Korozijos suminkštinimui galima naudoti mineralinių alyvų kompresus (tinka paruošti naudojimui preparatai Mos2, WD- 40 ir pan.).

Dėl paviršiaus nelygumų, korozijos išgraužų, konstrukcijos specifikos ir jungčių, visus korozijos produktus vargu ar pavyks pašalinti, todėl papildomai reikės naudoti korozijos modifikatorius (korozijos produktų surišėjus). Po valymo procesų paviršių nuriebinti acetonu, etilo alkoholiu arba jų mišiniu.

Pašalinus korozijos likučius ir jos židinius, paviršius apdoroti rūdžių modifikatoriumi. Rūdis surišančių medžiagų pasirinkimas pakankamai didelis. Galima rinktis – „DINITROL RC800" organinis rūdžių modifikatorius (greitai veikiantis, betirpiklis rūdžių modifikatorius, kurio sudėtyje yra kopolimero latekso ir organinio kompleksinio modifikatoriaus. Gamintojas: EFTEC Aftermarket GmbH, Vokietija), „BUVANOLĮ" (Latvija), (Lietuva, Alytaus chemija), rūdžių rišiklį su cinku ar be ir pan. Svarbu efektyvus rezultatas. Preparatus naudoti laikantis naudojimo rekomendacijų. Laikytis darbo saugos taisyklių.

3. Dėl komplikuoto durų defektų vertinimo galimybių, procesų metu patikrinti mechaninių dalių veikimą (lankstų, užraktų, jei jie išlikę). Atkurti trūkstamus fragmentus iš identiškos medžiagos, šiuo atveju iš juodo metalo lydinio. Atkurtas dalis metalo suvirinimo, kniedijimo ir varžtų pagalba prijungti prie bendro konstrukcijos elementų masyvo.

4. Korpusą ir konstrukciją padengti gruntu ir apsaugine dekoratyvine danga. Gruntas ir danga turi turėti suderinamumą. Remiantis technologinių tyrimų išvada - spalva geltona. Taip pat turi būti skirti atšiaurioms lauko sąlygoms (temperatūrų šuoliams, drėgmei, atmosferos užterštumui ir pan.). Rekomenduotini dvikomponenčiai cinku prisotinti epoksidiniai gruntai Temazinc - 99 ir dažai. Temacoat GPL-S MIO su poliamidiniu kietikliu (grunto veiklioji medžiaga cinkas ir dažų - geležies oksido pigmentas). Arba „WS-Plast-Dickschicht M 4200", nuo korozijos apsaugančiais vienkomponenčiais,

termiškais plastiškais akriliniais dažais, pagamintais specialiu akrilo dervų esterio rišančiųjų medžiagų pagrindu.

Eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius

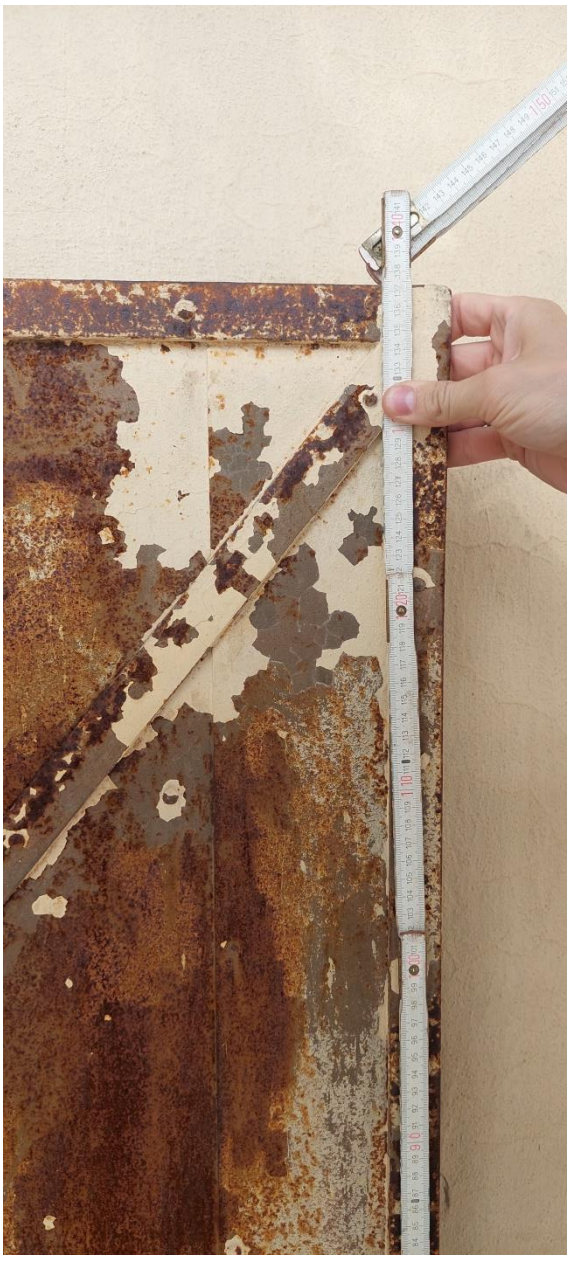

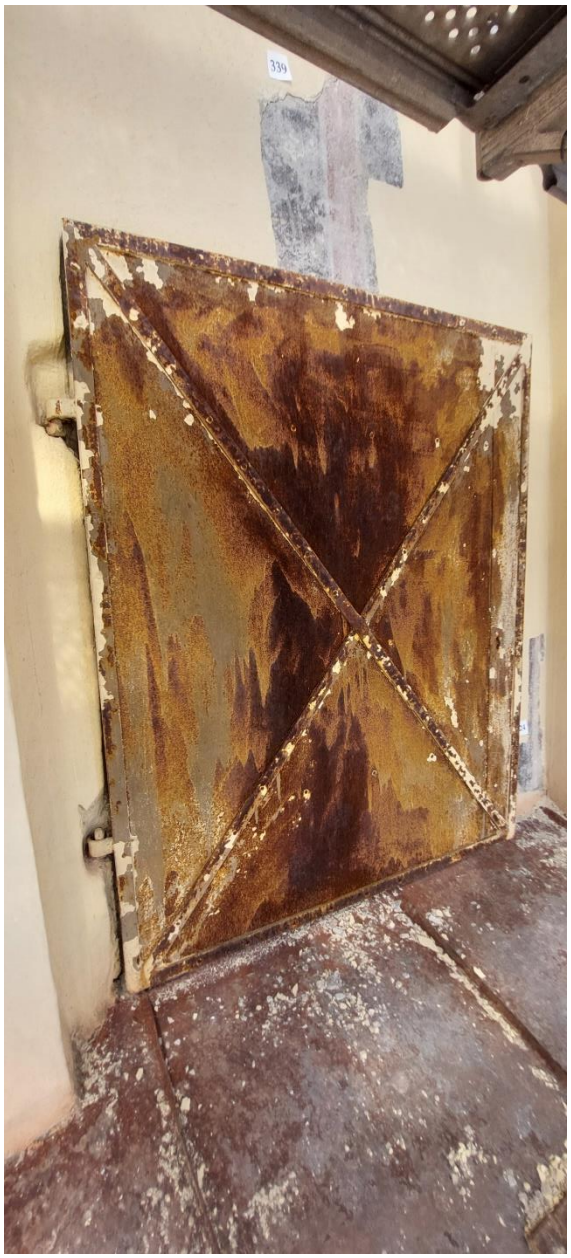

Bendras durų vaizdas

Detalizuotas vaizdas(susikertančios centre dekoratyvinės- standinančios konstrukcinės juostos)

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) Rytų fasado metalinis balkonas (u.k. 8348)

DEFEKTINIS APRAŠYMAS

Visą metalinių dalių paviršių dengia nešvarumai ir storas dažų sluoksnis. Viršutinis- šviesiai rudos spalvos. Jis dengia metalinius balkono ir stogelio elementus ir yra vėliausias kosmetinis uždažymas. Kai kuriose vietose dažų sluoksnis pakeltas korozijos produktų. Susidarė pavojingos lokalios korozijos „kišenės“. Daugelis metalo elementų su įtrūkimais, pertrūkę pusiau, arba dalies puošybos ornamento trūksta. Nelikę balkono viršutinę dalį užbaigiančio turėklo. Išlikę tik buvusios, stipriai deformuotos, kai kurios jo fiksavimo detalės. Gausu įvairaus diametro apvalių kiaurymių- palikimas buvusių pritvirtintų fragmentų.

Paties balkono konstrukcija deformuota ir stipriai pažeista korozijos. Matomi daugkartinių permontavimų požymiai. Balkono ornamentas vietomis chaotiškas. Daug detalių, jų fragmentų trūksta. Daugelyje vietų ornamentą bandyta atkurti improvizuojant jungiant likusius su naujais, padarytais iš vario lydinio skardos fragmentais (kadangi metalas su daugkartinių perdažymų sluoksniais, tiksliau identifikuoti gamybai naudotą metalą sudėtinga). Likusieji fragmentai deformuoti. Kai kurie sumontuoti ne savo vietose. Fragmentų montavimo vietose trūksta dekoratyvinių, fiksavimo elementų. Dugnas, jį laikanti visa konstrukcija, ornamento jungimo apkabos stipriai pažeista korozijos produktų. Būklė kritinė. Remiantis tyrimų išvadomis - balkonas papildytas daug naujų detalių, pagamintų iš vario skardos. (Senosios originalios detalės pagamintos iš geležies lydinio). Dalis puošybos fragmentų galėjo būti auksuota, kadangi tyrimų metu rasti švino junginių dažai (paruošimas galimai auksuotei).

Stogelio virš balkono konstrukcija deformuota ir stipriai pažeista korozijos. Ypatingai korozijos produktais paveiktos vietos, besiliečiančios su pastato siena. Prarasti ir vos besilaikantys plotai nuo 20cm iki 30cm ir ilgesni. Matomi daugkartinių stogelio tvirtinimo ir permontavimų žymės. Didelė tikimybė, kad išlikę konstrukciniai elementai nauji, pagaminti remiantis išlikusiais fragmentais. Ornamentas, einantis stogelio perimetru, vietomis neišlikęs. Iš visų balkono ir stogelio puošyboje naudotų pakabučių, imituojančių kutus, likęs vienas stogelio ir vienas balkono dekore. Daug konstrukcinių detalių, jų fragmentų trūksta. Išlikę originalios dalys deformuotos, naujai pritaikytos tvarkant stogelį prilaikančią konstrukciją. Centrinė stogelio puošianti viršūnę kalstyta karūna pakeista į širdies siluetą.

Bendra stogelio ir balkono būklė kritinė. Daugkartinių remontų, išorini fizinio poveikio žymių. Korozijos produktų stipriai pažeista konstrukcinė ir dekoro dalys. Remontų ir permontavimų metu taikytos įvairios priemonės, metodai ir medžiagos. Restauravimo metu būtina pašalinti svetimkūnius, keliančius pavojų suirusius dekoro ir konstrukcinius elementus, pakeičiant juos naujai pagamintais. Demontuojant dekorą atlikti detalią fragmentų apžiūrą ir aprašą. Atkuriant balkono ir stogelio konstrukciją, dekorą ir spalvinį sprendimą, remtis papildomų technologinių tyrimų ir surinktos ikonografinės medžiagos pagrindu parengtu projektu.

Eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) Rytų fasado metalinio balkono konservavimo ir restauravimo darbų

METODIKA

1. Demontuoti balkono ir stogelio konstrukciją ir dekoro likučius iš nuolatinės saugojimo vietos. Saugiai, jei įmanoma- atskirais segmentais, naudojant atitinkamą techniką, nukelti nuo montavimo ant sienos vietos. Proceso metu, esant būtinybei (kad nenukentėtų proceso metu), pagaminti priemones, reikalingas dalių fiksavimui.

2. Transportuoti į dirbtuves. Transportavimo metu vengti tiesioginio mechaninio poveikio konstrukcijai ir atskiriems fragmentams. Ruošiant transportavimui, pasirūpinti išlikusių konstrukcijos ir sudedamųjų dekoro dalių stabilumu ir saugumu.

3. Paviršiaus nešvarumus nuvalyti naudojant mechanines priemones. Tai metaliniai ir plastikiniai šepetėliai, metaliniai ir mediniai krapštukai, graceriai. Jeigu yra galimybė, galima lokaliai taikyti smėliasrovę, pasirenkant abrazyvo frakciją nepažeidžiančią paviršių. Abrazyvo frakciją pasirinkti bandymų keliu, įvertinant poveikį paviršiui. Valyti atsargiai, neatmetant tikimybės po nešvarumų ir korozijos sluoksniu rasti buvusių apsauginių dekoratyvinių dangų žymių. Dažų sluoksnius šalinti pasluoksniui. Radus autentiškų dangų likučius– atlikti papildomus technologinius tyrimus. Taip pat valant paviršius atidžiai apžiūrėti visa korpusą ir dekoro elementus ar nėra mikro įtrūkimų, bei po nešvarumų sluoksniu buvusių vizualiai apžiūrint nepastebėtų konstrukcijos defektų. Aptikus įtrūkimų ir kitokių defektų požymius, papildomai įvertinus jų įtaką ir poveikį, esant būtinybei koreguoti darbų metodiką. Valyti iki paviršius bus be nešvarumų sankaupų vietų. Po valymo procesų paviršių nuriebinti acetonu, etilo alkoholiu arba jų mišiniu.

4. Demontuoti sudedamąsias balkono ir stogelio dalis. Kadangi stogelio ir balkono turėklų konstrukcija deformuota, dalis kalstyto ornamento prarasta, konstrukcijos jungtys ir elementai sukorodavę, būtina demontuoti. Numontuojant dekoro dalis naudoti įprastas šaltkalviškas priemones: kirstukus, kampinį šlifuoklį ir t.t. Dekoro permontavimas būtinas, kadangi daugelis tvirtinimo ir dekoro elementų praradę pirmapradį vaizdą. Tai palengvintų kai kuriuos procesus, tokius kaip prarastų fragmentų atkūrimo, galimo auksavimo, apsauginės dangos padengimo ir pan. Dekoro demontavimo metu patikrinti balkono korpuso jungties prie sienos fiksacijos būklę ir numatyti keistinus ir naujus konstrukcinius elementus.

5. Koroziją šalinti mechaniškai. Priemonės- metaliniai šepečiai, metaliniai ir mediniai krapštukai, graceriai. Galima taikyti smėliasrovę, pasirenkant abrazyvo frakciją nepažeidžiančią paviršių. Abrazyvo frakciją pasirinkti bandymų keliu, įvertinant poveikį paviršiui. Stengtis pašalinti visus paviršiaus korozijos produktus. Dėl paviršiaus nelygumų, korozijos išgraužų, konstrukcijos specifikos ir jungčių, visą koroziją vargu ar pavyks pašalinti, todėl papildomai reikės naudoti korozijos modifikatorius (korozijos produktų surišėjus). Pašalinus nuo visų paviršių korozijos likučius ir jos židinius, apdoroti rūdžių modifikatoriumi. Rūdis surišančių medžiagų pasirinkimas pakankamai didelis. Galima rinktis – „DINITROL RC800“organinis rūdžių modifikatorius (greitai veikiantis, betirpiklis rūdžių modifikatorius, kurio sudėtyje yra kopolimero latekso ir organinio kompleksinio modifikatoriaus. Gamintojas: EFTEC Aftermarket GmbH, Vokietija), „BUVANOLĮ“(Latvija), (Lietuva, Alytaus chemija), rūdžių rišiklį su cinku ar be ir pan.. Svarbu efektyvus rezultatas. Preparatus naudoti laikantis naudojimo rekomendacijų. Laikytis darbo saugos taisyklių.

6. Trūkstamus ir labiausiai paveiktus korozijos produktų fragmentus atkurti kalvišku būdu iš juodo metalo lydinio skardos ir profilių. Atkurtas dalis metalo suvirinimo, kniedijimo, kalviškų apkabų (identiškomis technikomis) būdu prijungti prie bendro puošybos elementų masyvo. Remiantis

surinktos ikonografinės medžiagos pagrindu atkurti balkono ir stogelio dekorą. Pakeisti visas balkono ir stogelio nešančias konstrukcines dalis (konstrukcijos, fiksuojsnčios stogelį ir balkoną prie sienos), sukorodavusį skardinį balkono dugną, stogelio dangą naujomis. Atkūrimui naudoti išlikusių juodo metalo ruošinių duomenis (storis, profilis ir t.t.)

7. Vietoj buvusios širdies silueto nukaldinti karūną. Naudoti įprastas iškalinėjimo priemones. Skardos storį galima pritaikyti buvusios širdies silueto.

8. Sumontuoti demontuotas balkono ir stogelio dekoro dalis į buvusias vietas pagal atkurtą pirminį vaizdą. Patikrinti konstrukcijos ir dekoro jungčių stabilumą.

9. Stogelio, balkono turėklų tvirtinimo konstrukciją, dekoro detales padengti gruntu ir apsaugine dekoratyvine danga. Gruntas ir danga turi turėti suderinamumą. Remiantis technologinių tyrimų išvada - spalva geltona. Taip pat turi būti skirti atšiaurioms lauko sąlygoms (temperatūrų šuoliams, drėgmei, atmosferos užterštumui ir pan.). Rekomenduotini dvikomponenčiai cinku prisotinti epoksidiniai gruntai Temazinc-99 ir dažai. Temacoat GPL-S MIO su poliamidiniu kietikliu (grunto veiklioji medžiaga cinkas ir dažų -geležies oksido pigmentas). Arba „WS-Plast-Dickschicht M 4200“ , nuo korozijos apsaugančiais vienkomponenčiais, termiškais plastiškais akriliniais dažais, pagamintais specialiu akrilo dervų esterio rišančiųjų medžiagų pagrindu. Jeigu bus rasta tarpinių technologinių tyrimų metu konkrečios spalvos ir auksuoti fragmentai, patikslinti metodiką ir suderinti spalvinį sprendimą su RT. Neturint duomenų metalo plastika dažoma tamsiai ruda spalva, auksuojamos vietos, ant kurių buvo rasta auksuotės pėdsakų.

10. Transportavimas. Transportuojant balkono turėklus ir stogelį į montavimo vietą pasirūpinti konstrukcijos ir dangos saugumu. Tinkamai supakuoti, jei bus reikalinga- pagaminti transportavimui ir pakėlimui į montavimo vietą konstrukciją.

11. Sumontuoti balkono turėklus ir stogelį ant pasiruoštos ir atnaujintos montavimo konstrukcijos prie sienos buvusioje vietoje (sutvirtinus arba pakeitus naujomis konstrukcines balkono ir stogelio fiksavimo detales remiantis išlikusiais autentiško tvirtinimo segmentais).

Metalinio balkono tvorelės detalių auksavimo metodika

1. Metalo meistrų sutvarkytas metalines auksuotinas dalis nuriebalinti acetonu ar nefrasu.
2. Paruošti švino suriko ir pokosto antikorozinį mišinį ir paruoštu mišiniu nutepti (padengti) metalines auksuojamas dalis.
3. Pilnai išdžiūvus pirmajam sluoksniui, dėti antrąjį antikorozinį sluoksnį paruoštą iš švino chromate ir gintarinio lako.
4. Lakuoti gintariniu laku 2 – 3 kartus.
5. Padengti auksavimui skirtu “Le Franc” 12 val. laku.
6. Auksuoti 24 karatų aukso lapeliais.

Eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius

Aukščiausios kategorijos auksuotės restauratorius

FOTOFIKSACIJA. METALINIS BALKONAS

Vaizdas XX a. pradžioje

Balkono dešinė pusė

Balkonas ir stogelis iš priekio

Stogelis iš viršaus ir dekoro fragmentas

Stogelis iš abiejų pusių

Šiuo metu esanti širdis stogelio viršuje

Balkono dekoras iš vidinės ir išorinės pusių

Detalizuotas balkono dekoras apatinėje balkono dalyje

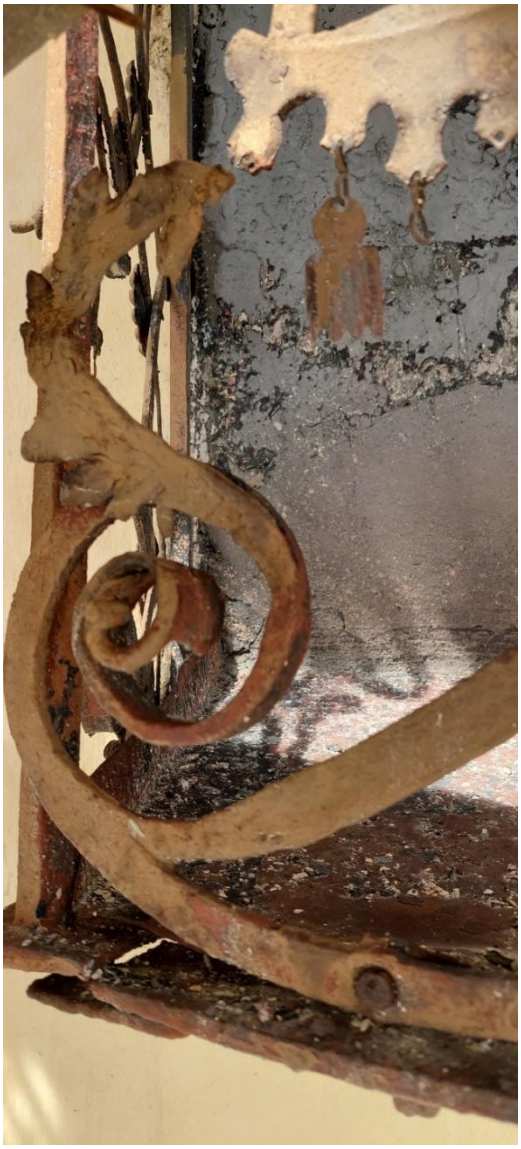

Kairė balkono pusė

Dešinė balkono pusė

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) Rytų fasado metalinės keturkampės vazos

DEFEKTINIS APRAŠYMAS

Dvi keturkampės vazos, apskardintos vario lakštais. Paviršius užterštas biologinės kilmės (paukščių ekstrementais) ir kitokiais nešvarumais. Dažų sluoksniai nusilupę, aptrupėję. Vietomis didesnės arba mažesnės deformacijos. Kai kurios – ankstesnių remontų metu neatsargaus elgesio pasekmė. Remiantis tyrimų išvada- dažyta dažais su raudonu švino pigmentu, vėliau rudais dažais su bronzos pudra.

Eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius

Objektas: Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia Pilies g. 21/ Šv.Jono g. 12 (u.k. 26848, unik.obj.nr. 1001-6000-2016)

Vilniaus universiteto pastatų komplekso Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (u.k. 26848) Rytų fasado metalinių keturkampių vazų konservavimo ir restauravimo darbų

METODIKA

1. Paviršiaus nešvarumus nuvalyti naudojant mechanines priemones. Tai metaliniai ir plastikiniai šepetėliai, metaliniai ir mediniai krapštukai, graceriai. Tvirtiems dažų sluoksniams galima lokaliai taikyti dažų nuėmėją. Tinka dažų nuėmėjas *Nitromors* ar panašus(Žele tipo dažų nuėmėjai nenuteka, o tvirtai prilimpa reikiamoj vietoj). Dengiama mentele ar teptuku. Atsisluoksniavusią ir išbrinkusią seną dangą pašalinti plastmasine, medine ar gumine mentele. Nuėmus dažų likučius, nuplauti vandeniu.
2. Deformacijas lyginti mediniais, guminiais plaktukais ir kitais įrankiais medinėmis , plastmasinėmis ir guminėmis darbinėmis dalimis. Baigus darbus paviršių suvienodinti 0-0000 frakcijos plieno vilna.
3. Paviršių nuriebalinti acetonu arba etilo alkoholiu. Jei bus paviršius paliekamas nedažytas- konservuoti padengiant 4% Cosmoloid H80 vaitspirite pašildytu iki nuskaidrėjimo(apie 70C - 80C) tirpalu. Dengiant skulptūrų paviršių taip pat statybiniu fenu pašildyti iki 60C-70C.

Eksperto kategorijos metalo dirbinių restauratorius

FOTOFIKSACIJA. METALINĖS KETURKAMPĖS VAZOS

Dešinės pusės “vaza”

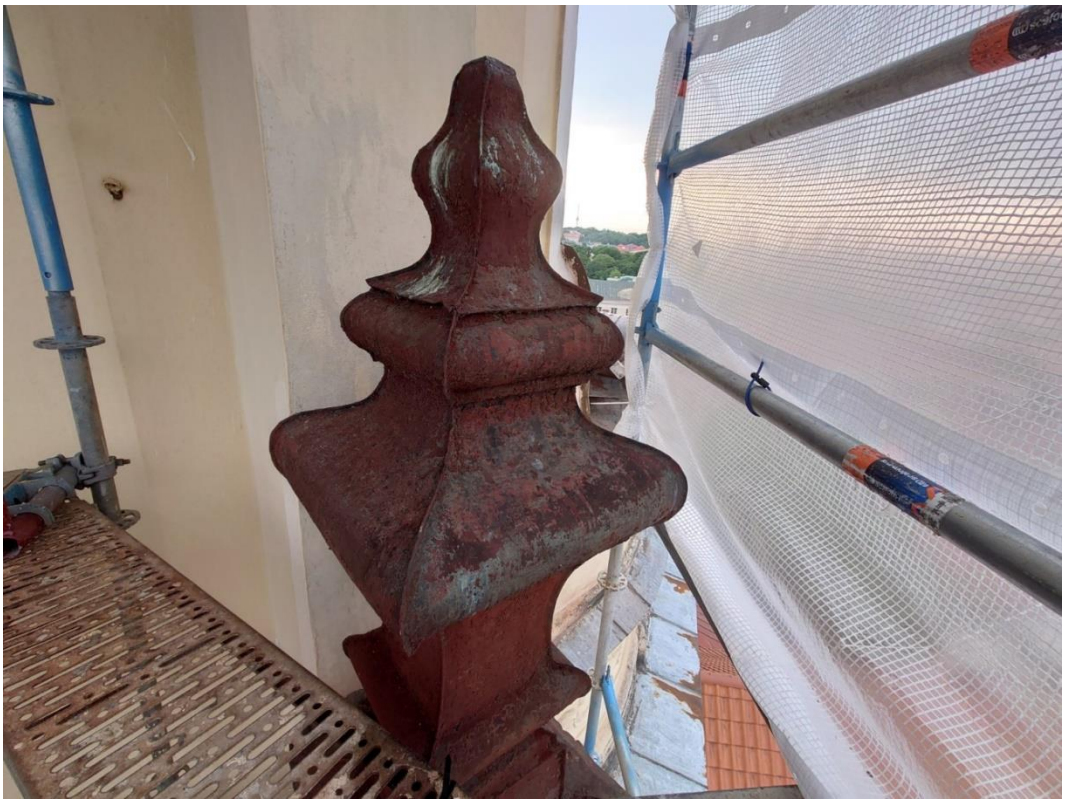

Kairės pusės “vaza”

Dešinės pusės “vazos” vaizdas iš viršau

“Vazų “paviršius. Matomi nutrupėję dažų sluoksniai, tamsus, oksidavęsis vario pagrindas. Taip pat žalsvi vario korozijos produktai.

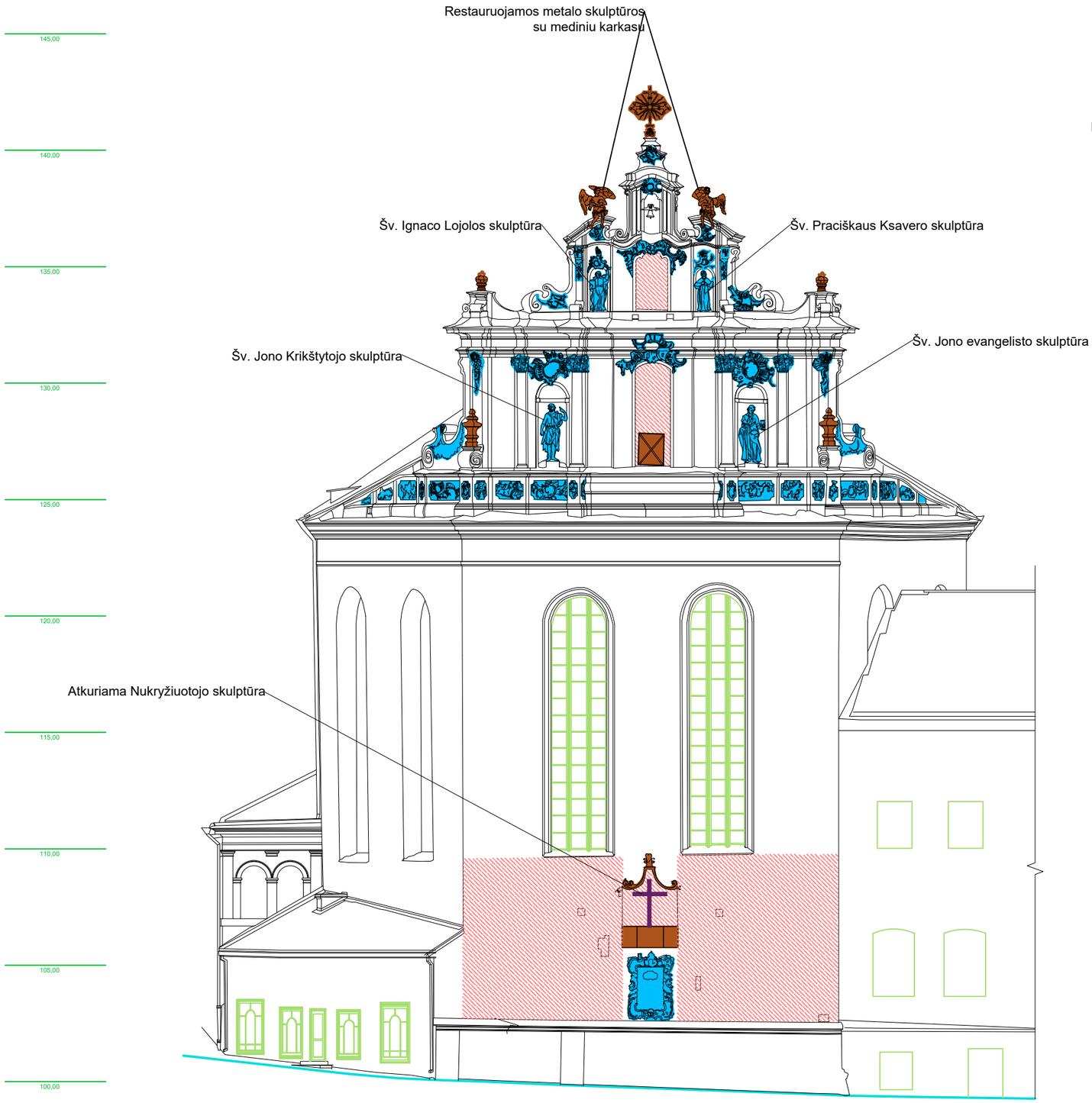

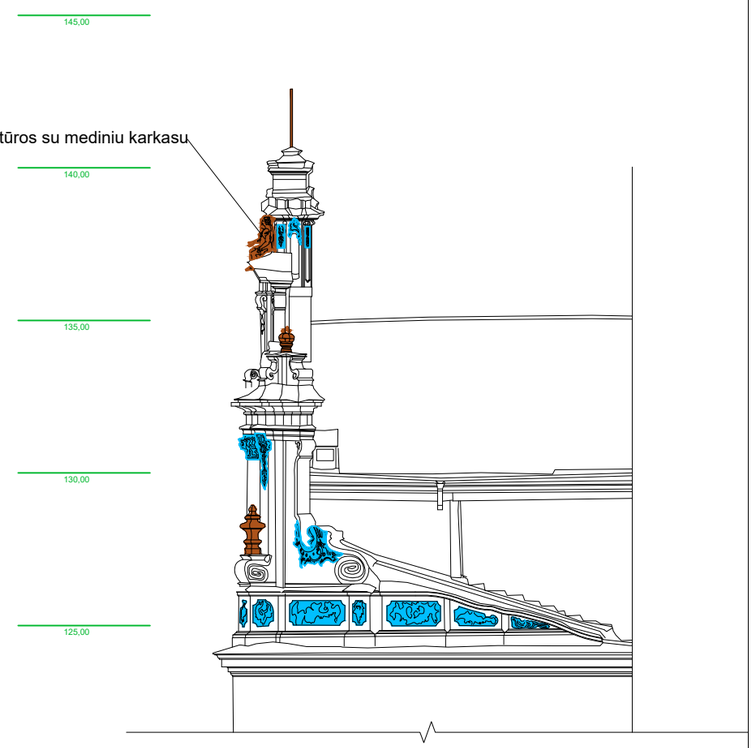

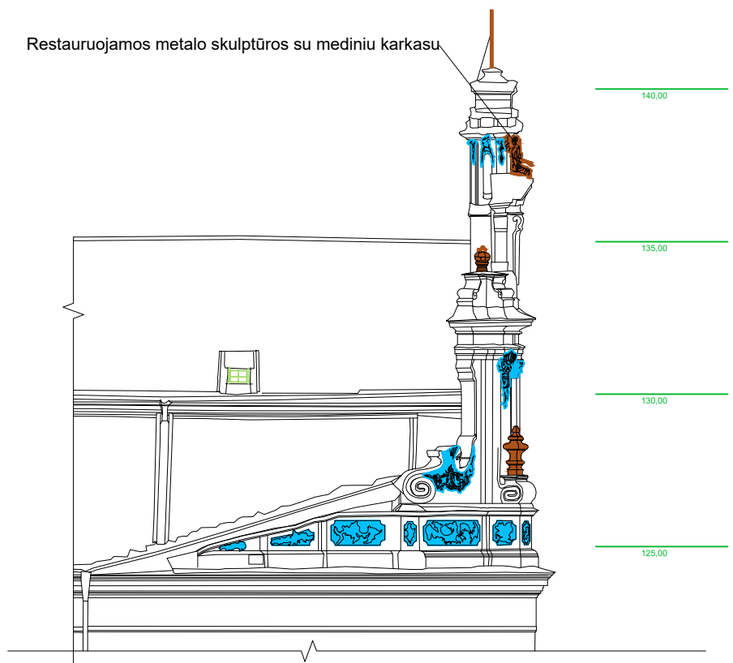

Konservuojama ir restauruojama sienų tapyba - 114,41 m^2

Konservuojami ir restauruojami lipdybos, skulptūros, akmens dirbiniai - 54,05 m^2

Konservuojami ir restauruojami metalo dirbiniai - 42,46 m^2

Vilniaus universiteto pastatų komplekso (770) Šv. Jono krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir Evangelisto bažnyčios (26848) rytų fasado dekoro konservavimo ir restauravimo programa

RYTŲ FASADAS. XVIII a. fasado dekoro schema

Opus Optimum
www.restoration.lt

	rest.			2022 09	MASTELIS
	rest.			2022 09	1:200
	rest.			2022 09	Br.Nr.1

Orto foto vaizdas. Frontono bokštelis, metalinės angelų skulptūros.

Orto foto vaizdas. Frontono bokštelis, metalinės angelų skulptūros, vakarų pusė.

Orto foto vaizdas. Frontono bokštelis, viršus.

Orto foto vaizdas. Frontonas, III fasado tarpsnis, skulptūros, lipdyba.

Orto foto vaizdas. Frontonas, II fasado tarpsnis, skulptūros, lipdyba.

Orto foto vaizdas. Frontonas, šiaurinė pusė, lipdyba, metalo dirbiniai.

Orto foto vaizdas. Frontonas, pietinė pusė, lipdyba, metalo dirbiniai.

Orto foto vaizdas. Frontonas, vaizdas iš viršaus.

Orto foto vaizdas. Šv. Jonas Krikštytojas.

Orto foto vaizdas. Šv. Jonas evangelistas.

Orto foto vaizdas. Rytų fasado frontonas.

Orto foto vaizdas. Bendras bažnyčios vaizdas.

Orto foto vaizdai. Memorialinė Chreptavičių lenta.

Dekoratyvus balkonėlis ir memorialinė lenta.